

KRAUS SÁNDOR

Beszámoló

2013

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék	2
Beszámoló	3
Mellékletek	4
<u>Barlangok</u>	
Szentgáli-bg.	5
A Sátor-kő-p.-bg. új megvilágításban	6
Stromfeld Aurál-bg/ok/	10
Venkivits I.: A Sojmári-bg. keletkezéséről	11
Bátori-bg.	16
Ferenc-hegyi-bg.	21
Gipsz a Ferenc-h.-bg.-ban	23
Ott van az a barlang most is	24
Szemlő-h.-bg. -- Sárga	27
Gipszkiválás a Szemlő-h.-bg.-ban	32
Hőmérési eredmények III	34
Raktár IV	40
Mátyás-hegyi-bg. /szelvényke/	41
Mátyás-h. DK kőfejtő minták	42
Molnár János-bg.	43
Katódluminoszkóp -- Nagyharsányi-bg.	45
Danca-bg.	46
Vidice-bg. és környéke	66
A Vidice-bg. nyelőcsoportjának felmérése	71
<u>"T. domány"</u>	
Egy ritka kicsepegési forma	75
Évényminták röntgenvizsgálata	77
Tányéros csepők	78
Buborékvonalak	80
<u>Külföld</u>	
Farcu-bg. /Lrdéj/	82
Tanulmányút Dél-Franciaországban	83

=====

BESZÁMOLÓ a 2013.évben
történt barlangos dolgaimról

Tulajdonképpen eredményes év volt, mert 97 túrát végeztem, 127,5 órányit tartózkodva a Föld alatt /persze csak a barlangokat számolva/. Közben 18 /számomra/ új barlangban voltam. Szépséghiba, hogy ebből csak 2 hazai volt, a többi a MKBT Dél-Franciaországi tanulmányútján és az Erdéji kiránduláson.

Itthon a Szemlő~~xxx~~ hőmérése volt a heti mászkálás. Új mérési sorozatot is indítottam; a Raktár nevű szakaszban a függőleges hőmérséklet eltéréseit vizsgálva. Ez is hozott érdekes és nemvárt eredményeket.

A mocskos anyagiak hajszolása miatt az év második felében nem volt erőm-icőm a barlangi "tudományos" tevékenységekre. Remélem, jövőre /idénre~~re~~/ másként alakul -- persze ez rajtam /is/ múlik.

Néhány régi anyagot legépeltem, ami eddig /nehezen olvasható/ formában/ pihent a Barlangtani Intézet dossziíjában.

Mindent összefoglalva: csak ez a néhány oldalnyi anyag jött össze 63. életévemben.

2014 január 7.

MELLÉKLETEK

Kedves boszorkány ismerőseim kérésére bejártuk a barlang köznép számára elérhető részét.

A hegy lábától felballagva a lépcsős tárastaúton, a barlang előtt szuszogva megállapítottam, hogy nem lesz kedvenc túracélom ez a hej /sem/. Az ajtót az ál-zárral történt rövid kísérletezés után sikerült kinyitni, bár a retesz zsirozásra szorul; szarul mozog, mert szorul.

A "félelmetes méjségbe" vezető létrák -- sajnos -- nem rettentették el a hölgyeket, így elindultunk. Fent jónéhány kis patkós denevér lógott, meg itt-ott a falakon is, egyikük pedig röpködve próbált elhesegetni minket. Az urna /másolata/ és a koponya viszont lebeszélte a Régész-járat meglátogatásáról -- remélhetőleg nem sokat vesztettünk. A Bejárat alá visszakanyarodva, a Nagy-teremben megnyugvással tapasztaltam, hogy tényleg nem vészes a barlang mérete. Szép oldott gömbüstök, sima felületük erősen elütött a később látott dolomit-tagoltságú felszíntől. Tényleg van csepkő, tulajdonképpen nem is nagyon rongált állapotban. Később valahol szép fűrészfogas éleket és kisebb mikrotetrátás felületet is láttam.

A tovább vezető hasadéokban megelégedéssel tapasztaltam, hogy az "idegenforgalmi kiépítés" hagyott némi barlangmászási borzongásra is lehetőséget. Ezt is sikerrel leküzdöttük, és az Alsó-teremben ismét sima földön /feltöltéssel/ állhattunk. Itt már nagyon tagolt a falfelület; a dolomitra jellemző, néhány centiméteres töredezettséget az egykori agyagkitöltés oldó hatása "előhívta". Felnézve a magasba nyúló hasadék formakincse más, de ide nem másztunk, nem ez volt a cél. Viszont az a méjbe vezető, 4 létrás aknákat kíváncsi barlangász társunk megnézte, megállapítva, hogy 3 embernél több úgysem fér el lent, meg minek is. Ezért azután alázatosan földre vetettük magunkat, és a pihenő vödrök mellett elküszünk az Uj-terembe.

Hú de izgalmas, igazi kúszós-mászós BARLANG! Akik már jártunk itt-ott, mi is szépnek találtuk /érdekesnek/ a "terem" rendkívül tagolt falait és az ép csepkő-csoportokat. A "dolomit-felszínt" bevonó kiválás -- bár jellegében tényleg emlékeztet a borsókőre -- szerintem nem az, csupán egyenletes, vékony kiváláskéreg. Alaposabb megfigyeléseket nem végeztem /jelenleg/.

Visszacúsztunk az Alsó-terembe, majd Észak felé, az újabban /?/ kiásott járatban mentünk a végéig. A szétágazó /vagy inkább csak széttagolt/ részen a boszorkányok szellemi igényeinek kielégítésére csendes-sötét pihenőt tartottunk, elzeibbadásig. Közben megéreztük, hogy enyhe légmozgás van, talán a felhagyott végpont felől -- de az is lehet, hogy a magasba nyúló kürtő hatása okozza az áramlást.

Ismét az Alsó-terembe mentünk, ahol a Nyugati oldal falán kb. 1,5 m magasságban és lejjebb a kőzet egykori mészkövére jellemző algagyepes rétegcsoportok váltakoznak a vastag, eredetileg tömör kőzettel. /Az ijeamiket is csak ráérős, nézelődős túrán lehet észrevenni./

Az egész üregrendszerre a barna szín jellemző. Az alsó részeket barna agyag töltötte -tölti ki, amiben látványlag rendszertelenül, egyenletes eloszlásban centiméteres dolomitdarabkák vannak. Az Alsó-teremtől Észak felé kiásott részen felfelé nézve néhol kékes /?/ árnyalatú kitöltés látszik, aminek anyaga vizsgálatot érdemel/ne/. A Nagy-terem Keleti oldalának lejtőit fekete por borítja a behúzó levegő szerves anyagainak lerakódása miatt. /Egyes vélemények szerint ez az évezredek során leülepedett sötétség..../ A kiásott részekben is előfordulnak fekete felületek, amik valószínűleg szintén légmozgást bizonyítanak. Ezek jól elkülöníthetők a -- szerencsére kevés -- fejlámpás kormozástól.

Búcsúzóul felküzdöttük magunkat-egymást a lépővasas-köteles szakaszon, majd a Nagy-teremben ismét körülgyönyörködve /tényleg más a formakincse/ NEM a létracsúszdán jöttünk fel. A rozsdamentes, jól rögzített létrákon haladva

elmerengtem a Budai-hegység barlangjainak /főként házilag gyártott/ rozsdás létráin.... Nálunk ez van.

Felszínre érve enyhe napsütés, őszi lombzinek, a rétre lesétálva pedig katicabogár-támadás fogadott. Ijént még nem tapasztaltam, és bár semmi köze a barlanghoz, számomra a minden ruhára, felszínre leszálló, változatos /!!!/ mintázatú bogárkák tömege nagyobb élmény volt, mint a föld alatt látottak.

Köszönöm mindenkinek, aki az utat lehetővé tette, segítette!

talom miatt egyes szakterületek keverebb hejre szorultak, ezért "ismeretlen tettesek" átdolgozták azokat.

/Mint régő 2013 október 12. "Közös lónak túros a háta" -- pláne ha nem hozzáértő lovas ulti meg....

Kraus Sándor

A tudomány fejlődik, esetleg egyetlen ötlet is alapvetően megváltoztathatja a dolgokról addig elfogadott nézeteket. A gömbfülkék vizalatti és vízfeletti /felszínközeli páralecsapódásos/ keletkezési elmélete mellé egy újabb lehetőséget ismert fel Szenthe István a Felsőpetényi-Üregek vizsgálata során. Ennek lényege, hogy nagyobb mélységben, akár több száz méterre a felszín és a vízszint alatt is lehetséges gázfelhalmozódás az Üregekben. Erre különösen vulkáni működés vagy szénhidrogén-telepek közelében van lehetőség. Ijen mélységben a felszíni hőingadozás már nem jelentkezik, viszont az Üregben a CO_2 gáz nagy töménységben, /akár/ százezer évekig kifejtetheti hatását. Erre a "harmadik típusú" gömbfülke-képződésre az alábbi jelenségek utalnak.

Földtani környezet

- közeli magmás tevékenység /maradványa/
- a magmás tevékenység idejében vastag /több száz méteres/ vízzáró üledék fedt a karbonátos tömeget
- később a takaró kőzet /részleges/ lepusztulása, esetleg bányaművelés hozzáférhetővé teszi az Üregeket
- esetleg más típusú Üregképző-Üregkitöltő folyamatok is történnek a kiemelkedés során

Sátor-kő-pusztai-barlang új megvilágításban

Ezzel a barlanggal régóta játszadózom, sok rész-eredményt sikerült elérni. Ezeknek összefoglalása a híres luk 60 éves évfordulójára kiadott könyvben jelent meg 2006-ban. /BEBTE, Esztergom, p.59-66./ Ugyanebben a szép, A/4 méretű -- bár puhafedeleles -- kiadványban Sásdi László is közlette eredményeit /p.67-82/. A kinyomtatott 500 példány elfogytával új kiadásra került sor /BEBTE 2010/, immár kemény kötésű B/5 formátumban. Az elegánsabb kiadáshoz a cím is igazodott; immár monográfia lett belőle. Sajnos a bővebb tartalom miatt egyes szakterületek kevesebb helyre szorultak, ezért "ismeretlen tettesek" átdolgozták azokat. /Mint régóta tudott dolog, "Közös lónak túros a háta" -- pláne ha nem hozzáértő lovas ülte meg..../

A tudomány fejlődik, esetleg egyetlen ötlet is alapvetően megváltoztathatja a dolgokról addig elfogadott nézeteket. A gömbfülkék vizalatti és vízfeletti /felszinközeli páralecsapódásos/ keletkezési elmélete mellé egy újabb lehetőséget ismert fel Szenthe István a Felsőpetényi-üregek vizsgálata során. Ennek lényege, hogy nagyobb mélységben, akár több száz méterre a felszín és a vízszint alatt is lehetséges gázfelhalmozódás az üregekben. Erre különösen vulkáni működés vagy szénhidrogén-telepek közelében van lehetőség. Ijen mélységben a felszíni hőingadozás már nem jelentkezik, viszont az üregben a CO_2 gáz nagy töménységben, /akár/ százezer évekig kifejtheti hatását. Erre a "harmadik típusú" gömbfülke-képződésre az alábbi jelenségek utalnak.

Földtani környezet

- közeli magmás tevékenység /maradványa/
- a magmás tevékenység idejében vastag /több száz méteres/ vízzáró üledék fedí a karbonátos tömeget
- később a takaró kőzet /részleges/ lepusztulása, esetleg bányaművelés hozzáférhetővé teszi az ürege/ke/t
- esetleg más típusú üregképző-üregkitöltő folyamatok is történnek a kiemelkedés során

Barlangi formák és kitöltések

- a gömbfülkék ivei az eltérő anyagú kőzetet /telérek, stb./ átmetszik, azaz nem szelektív az oldódás. Ez a gáztérben történő üregesedés bizonyítéka.
- a kőzet anyaga több centiméter méjén elporlott, puha, de esetleges szerkezetét, mikrotektonikai formáit megtartotta. A puhulás a főtén és a falakon közel egyforma.
- az aljzaton elporlott kőzetanyag /esetleg rétegzetten/ halmozódott fel, nincs benne idegen anyag. Utólag persze más is kerülhet rá.
- a fülke felülete a kőzet mikrotektonikai réseinek megfelelően tagolt, "csákány-nyomos" az elmállott anyag kipergése miatt.
- a hejben maradt, puha kőzetanyagban idegen ásvány nincs. /aragonit, gipsz, stb./. /Jakucs L. ezek átalakulásával magyarázta a porlódást./
- utólagos cementáció esetén a felület jellege változatlan, de a cementált réteg és az ép kőzet között az elporlott anyag zónája megmarad/hat/ /Sátor-kő-p-bg./

Feladatok

- vizsgálni, hogy a számcsék anyaga azonos-e a tengeri üledékekkel. Azaz csak a mésziszap cementáló anyaga oldódott-e ki az üregesedés során.
- gyanús barlangok vizsgálata /Tokod-altáró, Bátor, / Nagyharsány puha kőzete
- összehasonlítás a budai barlangok vékony /cm/ puhulásával, amit felszinközeli páralecsapódással magyarázunk.
- teljes szelvényű mintavétel /az ép kőzetig/ és ennek vizsgálata
- a meglevő adatok, vizsgálatok, megfigyelések összegyűjtése, ismertetése -- hátha ~~mások~~ mások is láttak ijent.

2012 február 10

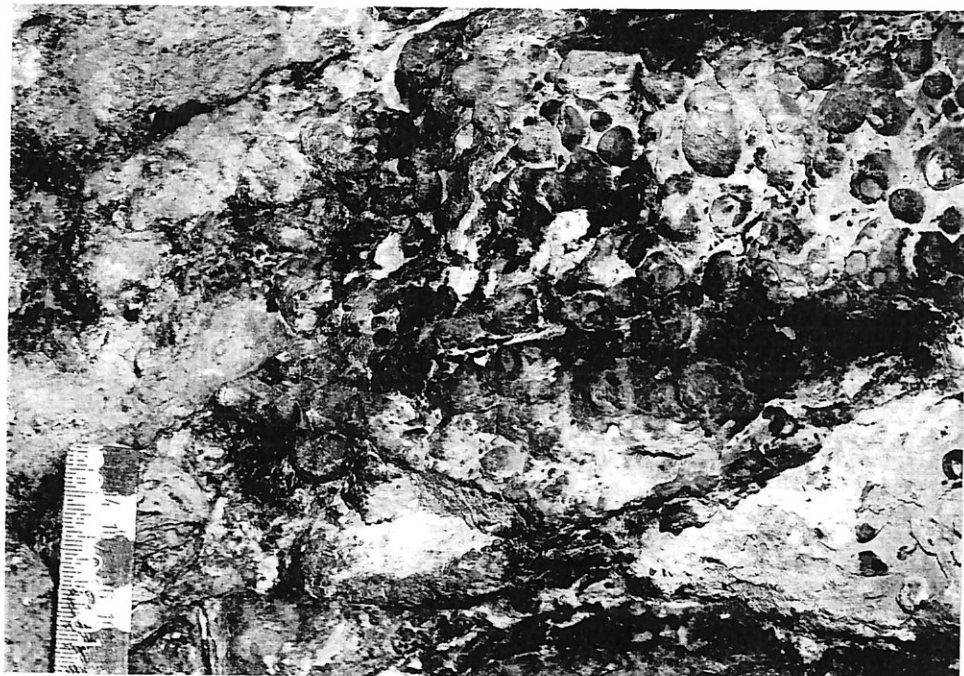
Stromfeld Aurél-barlang/ok/

Mesterem hívására egy Balázs nevű geológus-hallgatóval mentünk északlódni. Pilisborosjenőből NY felé, a Fehér-hegy /288m/ déli oldalán, rejtékösvényen megközelíthető üregek a dolomit/homokkő határán. Méteres belmagasságú, vízszintes járatocskák, "földdel" kitöltve /borz-alom?/. Benne cserpek is, meg volt középkori érme, sőt római is. Szemben a Sojmári Vár látszik, tehát mozgalmas hej lehetett.

Na, a dolomit elég mállott /murvás/, legömböjdött, méteres formák, rajta lekerekített centiméteres kavicsai is vannak. Erre jött a homokkő, esetleg egy majdnem centi vastag vasas kéreg a határ. A homokkő réseiben barit centis táblái vagy néhány miliméteres pikkejei vannak. Tengerparti felhalmozódásra utal, hogy az egykori dolomitba fúrókagylók lukai voltak, amit a homok/kő/ kitöltött, majd a dolomit kimállott alóla FOTÓ. Most kiállnak a falból az "ujjacskák".

Az üregesedés érdekes, mert nem tudni, hogy mi távolította el a dolomit-börcök felső részét. Az üreg/ek/ alja szálkő, a teteje meg a homokkő. Kimosásra utaló nyomot nem látni, a hosszabb üregből meg a szél sem tudhatta kifújni az elmállott anyagot. Mivel ebben rengeteg cserép van, feltételezhető, hogy a beköltözni vágyók kotorták ki a port. Jó szőraz, bár csak négykézláb lakás lehetett. A leletek alapján a korok is jól azonosíthatók. A kivödrözött anyagot szitálással válogattuk át.

2013 június 1.

Vemkovits István

A Sojmári-barlang keletkezéséről

A Sojmári-barlang csodálatos labirintusának keletkezését csak akkor szeretnők igazán felderíteni, kinyomozni, ha már egyszer benne jártunk. Jártuk és láttuk tekervényes útvesztőit, szédületes szakadékait, impozáns méretét. Önkéntelenül egy áhítatos "hogyan" szócska röppen el ajkunkról. A barlang látogatóitól, kik egyszer-kétszer mint érdekességet tekintik meg, nem is lehet keletkezésére magyarázatot várni. A barlangok szerelmeseinek sok-sok órát kell benne eltölteni, míg kellőképpen áttekinthetik és véleményt mondhatnak róla.

Sokáig a külső csapadékvizek erodáló hatásaként keletkezett üregeknek tartották, amit bizonyos fokig a főkürtő -- hol most a kiválóan megépített beton csigalépcső van -- alá is támaszt. Hatalmas eróziós kürtő ez, hol a falak durván egyenetlenül kiálló sziklái kézzelfogható bizonyítékot szolgáltatnak a hajdani pusztító-romboló erőről. Ha felületesen szemlélnénk tovább, úgy egész szépen keresztül mehetnénk a Sártorkon, a Cirkuszon, mignem az útvesztőbe vezető szűk fojosó oldalfalain levő, szőlőfürthöz hasonlítható alakulatokon megáll a tekintetünk. Mi ez? Borsókö!

A vegyelemzés kalcit / CaCO_3 / ásványt mutat. Szóval hideg vízből keletkezett. Kicsit csóváljuk a fejünket, valami nem stimmel, de azért belenyugszunk. Talán, gondoljuk, a szűk fojosó kivételes hejzete hozta létre ezeket a borsókökhöz nagyon is hasonló alakzatokat. Megyünk tovább. Jobbról, balról egyre gyakrabban ötlük szemünkbe a termék falán, alulról felfelé tartó, kisebb-nagyobb, sima falú kilugozás. Itt-ott még megmagyarázhatjuk valahogy a nagy nyomás alatt levő víz örvénylő mozgásával, de a legtöbb hejen veszedelmesen kezd hasonlítani az alulról felfelé törő víz nyomához.

De nézzük tovább a Fokol méjebb régiói felé az egyre szárazabb barlang ezük fojósóin, járatain csúszva-mászva szembeötlük, hogy a talaj nem agyagos többé, hanem barnás-fehér, kristályos, leginkább a források alját képező, homokhoz hasonlítható anyag borítja azt /Sivatag-fojósó/. A falak zsúfolásig meg vannak rakva borsókövel, mej már nem csak a mineralógusnak, hanem a nagyközönségnek is megnyeri tetzését. Egyes hidrotermál eredetű barlang aragonit borsóköveiről tudjuk, hogy megvan nekik az a riessz tulajdonságuk, hogy szeretnek idővel átkristályosodni. Ez az átkristályosodási fojamat az aragonit és a kalcit között, mej egyazon vegyi összetétellel bír, sokáig érthetetlen volt, ma azonban a legújabb fiziko-kémiai kutatások fényt derítettek erre, s a hasonlóan viselkedő ú.n. dimorf ásványokra.

A mészkőhegyek anyagát képező tömött mészkő vegyi összetétele CaCO_3 , csekéj különböző szennyeződéssel. A csapadékvizek levegőből felvett szénssav CO_2 -tartalmával erősen oldja a hegy anyagát. Ismeretes, hogy a kalcit ásvány oldatában Ca^{++} és CO_3^{--} ionokra disszociál. Így könnyen érthető, hogy az ellentétes töltésű ionok egymás vonzásával kristályokba állandósulnak. Ha az oldó anyag hideg viz volt, úgy a kristályalak romboéder. Ha azonban a viz hőmérséklete a plusz 30°C fölé emelkedik, erősebb oldásánál fogva a romboéderes kristályráce csúcsponjtjain levő ellentétes előjelű ionpárok kötési energiája nem elégséges. Hogy vegyület létrejöhessen, az ionoknak ojan alakban kell összeállniuk, ahol a két ion közti távolság kisebb, mint a romboéderben. Ijen alakot a rombos rendszerben találunk.

Valóban a kalcit a hatszöges -- hejesebben ditrigonális -- az aragonit pedig a rombos rendszerben kristályosodik. E külsőségek atomfizikához tartozó részébe itt bővebben nem bocsájtkozhatom, de világosan kitűnik, hogy az aragonit rombos kristályrácsát létrehozó ionok szorosabb egyesülésben vannak, mint a kalcit romboéderes ionjai. Ezt igazolja a keménység és a fajsúly is. Mig a kalcit keménysége a mineralógusok által használt Mohs-skála szerint 3, az aragonité

3,5-4. Fajsúja 2,7-2,8, az aragonit 2,9-3. Az aragonit rendszerint a hévizek terméke. Keletkezésekor mindenkor közrejátszik a hő. Vegyületét alkotó atomok a hő által gerjesztett állapotba jutva hozzák létre a kalcittól eltérő kristájszerkezetet. Ezzel elfogadhatóan magyarázható az aragonit aránylag könnyen bomló szerkezete is. A hő okozta gerjesztés megszűntével az ásvány könnyen stabilabb módoszatába a kalcit kristájrácsába megy át. Így a kutatót mindig probléma elé állítja vajon az a talált kristály aragonit-e vagy már átkristályosodott.

De a természet ezen csalafintaságáért mintegy kárpótolni akarva bennünket, éppen ezen a fojósón mutatja be nekünk egy igen átkristályosodást. A külső csapadékvíz lassan szivárog le ebbe a mélységbe. Végigszivárog a felakon és bejut a falakat borító borsókövekbe. Itt oldómunkája folytán a borsókövek eredetileg koncentrikusan gömbhéjas szerkezetű sugaras-rostos szerkezetté változtatja át, majd a borsókő végén megjelenik a mészen gazdag csöppecske -- aránylag könnyen elpárologván -- létrehozza a kalcit romboéderes, sokszor ikerkristályát. A természet műhejének ezen kulisszatitkait ellopva bátran feltételezhetjük, hogy átkristályosodott aragonitról lehet szó.

Valóban a további utunk egyre jobban a mélységből hajdan feltörő forró víz munkáját mutatja. Maga a Pokol, Vinkli és de tárgyi bizonyítékokban leginkább bővelkedő Fehér-termi elágazás nyújt feltevéseinknek komoly alapot. Az az út, mely a Fehér-terembe vezet iskolapéldája a hévforrás okozta barlangok sajátosságainak. Alacsony boltozatú, hófehér, alját már az előbb is embitett kristályos törmelék fedi, melynek finomsága vetekszik a tengerpartok homokjával. Maga a "harminsméteres függesz" /Fehér-termi kürtő?--K.S./ alakja, legömböjödöttsége majd a Fehér-terem még szilárd kőzeté bese nem állt mésztufa rétegei vitathatatlaná teszi a hidrotermális eredetet.

De most, hogy a barlang keletkezését ilyen oldalról kezdjük szemlélni, az idáig fel sem tűnő bizonyítékok egész sora szinte kiabál felénk. Visszafelé jövet a Fehér-teremből közvetlenül a függesz alatt levő vastag guanóréteggel fedett üregeket vegyük szemlélés alá; páratlanul értékes bizonyítékokat látunk. Az egyik fal tövében gyermekfej nagyságú cső meredezik felénk, s egykori fojtatását a terem szemközti falán fél méternyire látjuk befúródni. Amm jól tudom, hogy ez csak egy igen kis feltörés lehetett és nem okozhatott nagyobb barlangképződést, de letagadhatatlanul mutatja a felnyomuló forróvíz hatalmas erejét. A cső száját közelről vizsgálva kétségtelenül beigazolódik a melegvíz jelenléte. Kicsiny, de viztisza aragonit kristályhalmazok bizonyítják a bevilágíthatatlan magasságú repedések falán levő kőrőzsácskák aragonit mivoltát.

Ezek a termek fekszenek legméjebben a bejárat szintje alatt. A termék alját borító törmeléket különböző ásványokból álló mállékony zománc fedi, miből következtethető, hogy a hévforrás itt, vagy egész közel törhetett fel. Ez a barnás zománc megtalálható a Pokol és a Vinkli hasonló kinézésű méjpontjain is. Ennyi meggyőző érv után szinte már fölöslegessé vált az aragonit társ-ásványának, a gipsz-nek megtalálása. Hatalmas falrészleteket von be barnás színű, lencse alakú kristájaival, Valóban csodálatos, hogy idáig senkinek sem tűnt fel ez a gipsz, annál is inkább, mert a Fehér-teremhez vezető alacsony fojósó tele van a földön heverő kristályos gipsztönkökkel. Ez az anyag a barlang egy régebbi leírásában mint "mészsó" lett felemlítve.

Összefoglalásként tehát eldönthetjük, hogy a Sojmári-barlang az alulról felfelé törő hévíz alkotása, mej valószínűleg három hatalmas forrással tört fel /Pokol, Vinkli, Fehér-terem/. Hogy nem a csapadékvíz hozta létre, azt maga a Zsiros-hegyek apró kúpos dombjai is igazolják, mej nem alkalmas a csapadékvíz vertikális irányú beszívására.

Azonkívül, ha csapadékvíz okozta volna a barlangképződést, akkor a legnagyobb méjségben is kellene találunk csepkövet. Márpedig ez csak a felső régiókban van meg, hol a külső víz hamar átszivárog és megindítja a képződést. A barlang egyetlen kívülről behatoló eróziós részét, a Fő-kürtöt könnyen magyarázhatjuk a hegy alulról üregekkel meggyengített részének beszakadásával. Az első és hátsó bejárat között levő fojóvíz létezését pedig eleve kizárja az összekötő járat negymérvű emelkedése és süjvedése.

Venkovits István

=====

Fénymásolt kéziratról gépelte Kraus Sándor 2013 márciusban. Nagyon sajnálatos, hogy a kb. 1940-50 környékén írt anyag óta értelmes, földtani jellegű barlangbemutató nem látott napvilágot. A kiépítésről, idegenforgalomról, valószínűleg a régészeti-öslénytani áskálódásról vannak cikkek, de az üregrendszer képződésével senki nem bibelődött. /Illetve nem tette közzé./ Ez van. Kár. Kraus Sándor

Bátori-barlang

2013 március 24. 4 fő, vezető Balogh István /Pipuc/
Borús, hideg idő -2°C /, az ajtó lukán süvit kifelé a
levegő. Belül persze csupa víz, már sűrűn rozsdá-pettyes,
ragyás. Lent is minden csöpög, sáros.

Leereszoltunk a Szabó László-terembe a vödörcsúszda mentén.
Aljában félrerakott tiszta kalcitezivacsok vannak, a terem-
ben pedig sok kitermelt "agyag". Jó méj már az akna, de le-
lehet mászni jól a falain. Pipuc mesélte, hogy itt ők is le-
mentek valameddig, de abbahagyták és feltöltötték a terem
alját. A kipakolt üledéket jelenleg a borsós falra szórják,
de valami lepedőt nem tettek alá; kitisztíthatatlan lett
az egész. Egy szép fecskefészek-borsó kalcitezivacsera nőtt,
/BÁT.26./ és rétegzett kemény üledék /BÁT.24./ meg konk-
récio /BÁT.25/ is volt kidobálva. Egy "tájidegen" vasas
tömb több darabja és némi üvegtörmelék is találtatott.

Ahol lejövünk, a kipreparálódott algagyep- rétegeket
fotóztam. Próbáltam a Szentéjt is lelőni úgy, ahogy Vajna
könyvének címlapján van /ezügyben levittem a nem-karbid
lámpát is/, de nem igazán tudtam úgy megvilágítani. Ráadá-
sul a könyvben fordítva van a kép! A belső oszlop 2/3-a
hiányzik, és a falon levő logomitokat is vésni kezdték egy-
kor.

Felmentünk, itt az akna fölött van a Kupola hatalmas
gömbje, de nagyon vizes volt a feljárója, ezért nem kísér-
leteztem vele. A Kis Lépceők fölötti kanyarban nézelődtem
és fotóztam, míg a többiek továbbmentek.

Ez a némileg tágitott-alakitott fojósoszakas semmit-
mondó, szürke gömbfülkék sora. A főtéjük kemény, vermikulá-
ciókkal mintázott. Viszont az oldalukon 2-4 cm vastag kéreg
maradványai vannak, több hejen összefüggő felületet alkotva.
Ez a kéreg kemény, nagyon tagolt, viszont ez a tagolás nem
a kőzet mikro-repedéseit követi /mint a kemény főté vermi-
kulációinak egy része/, hanem a páralecsapódásos méjeredések
közel izometrikus alakzataira hasonlít. Ez rendben is van.

DE!!! Ahol a kéreg letörött, ott alatta a fal kőzete fehér, porlódó, sőt néhol csákány-nyomos ~~xxxxxx~~ foltok is vannak FOTÓ. Ez a puha, porló réteg 1-2 cm-nél nem vastagabb, de egyértelműen porrá puhult. Ennek felismerése után több környező fülkét néztem, és ugyanez van azokban is: lukacsos kéreg "deréktől lefelé", kemény, sima ívelésű kupola fent. Egy folton az algagyepes rétegek is jól látszanak a méjedésekbe mosódott porzemcsék segítségével FOTÓ.

A Főhasadék itteni részén nagyon vastag kalcitszivacs van, egy része agyagtól vörösré színezve. A Kis Lépcsős kanyar talán ezt az egykor kitöltött ~~xxx~~ hasadékot kerülte meg /?/ mert abban nem látni kalcitszivacst. /Mellesleg a lent talált ökölnyi borsókő-csoport is kalcitszivacsos felületen nőtt egykor, azaz hosszú idők voltak az egyes fázisok során./

A Nagy Lépcsők melletti /felső/ nagy gömbeben a rétegesen becsorgott vörös agyag is jól látszik. Fölötte erősen cementált "fülke-alja" üledék szürkéllik, aminek felső oldala guanó-barnára van színeződve FOTÓ. A fülke alján emberderéknyi cső jön föl.

=====

2013 március 26. 3 fő, vezető Szenthe István
Friss hó, 10 cm, fent minden zuzmarás. Erős huzat kifelé. Szenthe sok dolgot észrevett, amit én csak láttam. A Kis Lépcsők fölött balra a földön egy kocka alakúra vésett kő áll ki. Ez szerintem akár egy keresztben fekvő gerenda támasztéka is lehetett, lépcső, ajtó, stb. A robbantólukak alapján valószínűsíteni lehet a lelőtt köveket, a járat alakítását. Ez már az 1700-as éveket valószínűsíti, a török kor utáni nagy fellendülést. Szerintem a Szabó László-terem felé lemenő luk /egykor gödör/ miatt csinálták ezt a kerület, majd a kitermelt meddővel idővel betöltötték az egészet. Jó lenne tudni, hogy Vajnáék milyen anyagot szedtek innen ki.

A Nagy Lépcsők fölötti-melletti gömb aljzati kitöltésére lepergett mállási maradékot tippel; tényleg erősen aprózódó, szemcsés anyag, nem kalcitszivacs. FELAT: irányított minta, csiszolat. A Sátorkő gömbfülkéinek alján is ilyen "súrolópor" van, a fal felé kivékonyodva. A vörös agyagcsikokat ez persze nem magyarázza meg, viszont a fölül levőszürke, kemény réteg átcementálódott "porlós" lehet, amit azonos fázis itatott át, mint a falon levő kérget.

A Nagy Lépcsők indulása fölött összehalmozódott homokkő tömbök vannak, mállott /kavicsos-homokos/ felszínnel. Kb. fél méteres méjédest tölthettek ki, tenát felfelé üreg volt /van??. Kiss Jenő erre mondta, hogy szerinte rakott fal, mert ő is így illeszti a köveket. Persze....

Ezen a részen és a Nagy Lépcsők bal oldalán 16 /?/ robbantólukat számoltunk meg. A jobb oldal oldott, kiválásos fal. A hosszú létra elég szar, de használható. Jobbra a Huzatost bontják, ott a sok vödör és a kitermelt anyag. Ennek a főtéje már komokkő, de az oldalak mészkőből vannak. Balra fel is homokkő, meg a Cső-kürtő /akna/ fölött is. Szenthe szerint egy trópusi kúpkaraszt homokkővel nyakonöntve. /Otthon megnéztem a Barangolásokat, ott én is így irtam le. Hahhh! De okos vagyok?/. A mészkőben levő járatok oldódtak, ezért esetleg utólagos omlás is történhetet, amijen a Száraz-terem. A homokkő többsége a hején van.

A Cső-kürtő /akna/ előtt visszaneézve nagyon szép oldott a mészkő, kürtőske megy felfelé. A gömbüstök főtéjén vasas repedéskitöltések vannak, amik esetleg a beszivárgó oldatok pH-változása miatt váltak ki. /A trópusi lé erősen savas a növényzet miatt, jól oldja a vasat, majd a mészkővel érintkezve lugos lesz, a vas kiválik./ Ez lehetséges az Apáthy-szikla és más dolomit-tornyok repedéseiben látott vasas kiválásoknál is az ok. Mint a vasas kéreg a bauxit-töbrök alján is.

Le a Tölcséren, ahol most rondán csomózott kötél is lóg, ami persze nem baj. Nagyon vizes itt is minden, a járatban vízcsorgás is van. A gömb sztromatolitjai most is szépek. Meg az oldott járat is nagyon jó. Szelvénye alapján áramlási csatorna lehetett. Az Y-ág oldásai különösen látványosak. Itt a főtén néhány centis heliktitek még megvannak. Kis függőcsephövek is lógnak. A pálosba már nem mentünk le. Ez a járatcsoport Szenthe szerint a hegyen végighúzódó elmozdulási- tágulási felületben fut, ami azóta is mozoghatott.

A nézelődés során készült képekről újabb ismeretek nem jöttek. Ugy tűnik, megint el kell majd menni. Sebañ.

=====

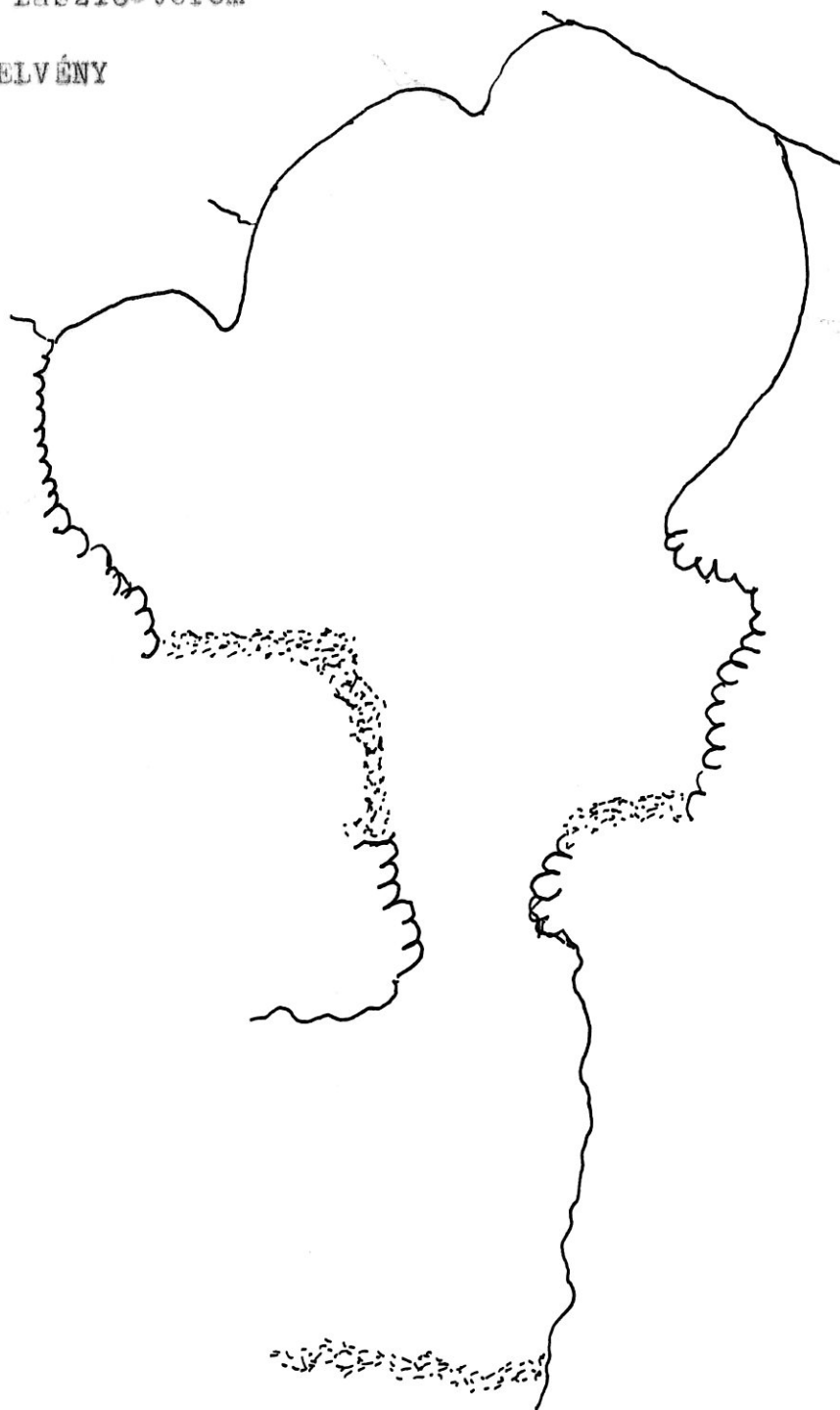
300°

120°

Bátori-barlang

Szabó László-terem

SZELVÉNY

0 1 2m
1:50

Kraus S. 2011 dec.29.

Kraus S. 2013 február 4.

Ferenc-hegyi-barlang 2013 április 14.

A Partizántanya /fel/keresése volt az út célja. Viszont már a Kék Cápák-termében pocsojákat találtunk. A hejzet később fokozódott. Szokatlanul sáros, csúszós volt a barlang, különösen a DNY részen, a Törökvész úthoz közeledve. Itt /I és II főhasadék/ minden felület vizes volt, csúszott, főleg miután a ruhákat jól összeagyagoztuk. Itt néhány méterrel vékonyabb a fedőréteg.

A Talpas-teremtől a kanyarodó kúszójáraton mentünk az "Aragonit"-fojósba. Hatalmas táblákban van leszakadva a vastag kiválás, ami karfiol, de nagyon rücskös felszínű. Sok tábla beékelődött a hasadék felsőbb részén. A járat DNY vége előtt, ahol DK felől egy széles keresztjárat nyílik, a járószínten korhadt fadarabok vannak. /Eddig ezt miért nem vettem észre?/ Na, itt kell felmászni egy elég széles, omlékony travin 4-5 méternyi az EK felé menő szakaszhoz. Egy rövid járat megy ENY felé, nem ez kell. Megfordulva DNY felé lehet feljebb menni. Ennek indulásánál vésések, 3 lépcső, egy kerék /fűrt/ luk van. Feljebb két rozsdás létra látszik, fölöttük /rajtuk/ az a bizonyos 200 literes hordó. Ez is nagyon rozsdás, oldalán lukakkal, aminek egyike mintha kifelé tépődöttanyagú lenne /jövésnyom?/. Egy két decis lapos üveg és néhány fagyókér volt még a barlangidegen kitöltés. A II főhasadék irányaiban kisebb, majdnem kör szelvényű felső ágakba lehet bekúszni néhány méternyi, ezek omladékkal záródnak. FOTÓK

Óvatosan visszamásztunk a járt szintre. A DK felé menő járat elején csak erről az oldalról észrevehetően piros festett felirat van: OMLADÉK TEREM. Tovább ballagtunk az Emléktábláig. Fölötte a falon a kőzetrétegeknek megfelelő világos mintázat van. A szemben levő oldalon hasonló elhejezkedésben fehér, apró kiválás-pöttyök jelzik a szivárgó oldatokat, az agyagos réteghatárokat. Ezen az oldalon, a meredek lejtésű falon fent ujjbegy-karros ~~xxxxxxxx~~ oldalsó díszlik. Lejjebb, fejmagasságban csepegés által függőlegessé alakított formák vannak, apró borsókövekkel. Esetleg régi teljes kitöltés lehetett, meg kellene nézni egy mintán. Most minden felület vizes volt.

ferenc 2013 ápr.14.

- 2 -

Nagyon csúszós utakon mentünk a Kigyó-torkához, amiben állt a víz, de szerencsére a lépőköveket nem lepte el. A szűkület DNY végénél levő rövid jérat /a felé/ gyönyörű, ritka oldásformákat /is/ tartalmaz. A vége felé a szokásos ovális /de nem aszimmetrikus !!/ "kanál-karrok" mellett kerek példányok is vannak. A főte lapos sík, viszont alatta kb. 10 cm-rel a Keleti oldalon oldásos szinlővájút lehet találni. Ebben a barlangban ijet még nem találtam. A magasabb szintű síkok egyes foltjaiban a kőzet /?/ rostossá van oldva. Ijen se volt még. Ha feltételezem a szinlővájú vízszintjét, akkor itt talán a közelség miatt nagyon erős páralecsapódás lehetett. Vagy a kőzet anyaga más, már elértük a márgát. PALADAT.

Kicsit tovább /2m, a térképi 33.szelvény körül/ a felé is van egy kupola, közepén vízszintes főtesikkal, amibe buborékcsatornák futnak fel. FOTO. A NY szélén kis benyilóban szintén függőleges rostozottságú a főte. FOTO. A Kigyó-torka fölött szép gázcsatorna fut föl.

Kifelé több hejen segítségre szorultam a felmászásoknál, annyira elfáradtam a csúszós mászásoktól. Milyen, ha egyszer majd megöregszem??

2013 április 14.

=====

Gipsz a Ferenc-hegyi-barlangban

Kessler Hubert irt először részletes ismertetést az üreg-rendszerről, ami a Túristák Lapjának XLVI/1 számában /1934/ jelent meg. Ebben a következők olvashatók:

"A betonakna vASFedelét leemelve 4 m mélységbe kell a vAsfalakon /sic!/ lemászni, majd rövid boltozat alatt a bejáratí üregbe érünk. Ennek alján nyílik a barlang természetes bejárata, mejet csatornázás közben talál-tak meg.. A szép gipszkristájokkal béelt lejáraton lemászva./...../ Néhány lépésnyire megtaláljuk a hÉv-viz feltörésének útját is. A baloldali falban kb. 3 m magas, hosszában kettémetszett csövet látunk, meij gipszkristájokkal van kibéleelve."

Az írásban több hejen nem esik szó a gipszről.

Jaskó Sándor a Földtani Értesítőben /1936/1 szám/ ismerteti a barlangot és az újabb részeket. Taglalja a tektonika szerepét, valamint hejesen írja le, hogy a "rózsacsepkő" nem aragonit, hanem kalcit anyagú. Igaz, hogy ennek képződését a "rétegek között szivárgó talajviz-ből" származtatja, indoklás nélkül. Gipszről egy szót sem ír, noha a baritokat és a kavicsokat bemutatja. Mellesleg ő geológus volt, mig Kessler /építő/mérnök.

Kerekes József 1944-ben a Földrajzi Zsebkönyvben ír a barlangról, a baritot és a kavicsokat egyidejűnek tartva. Más ásványkiválást nem említ.

Radó Denise a Földrajzi Értesítő 1954/1 számában alapos földtani bemutatás után a hÉvizes keletkezést tár-gyalja, a kiválásokat /barit, borsókő/ is ijen eredetűeknek tartja. Határozottan kijelenti, hogy "Egyéb ásványelőfor-dulást nem találtam."

A mai kor ismereteit Sáedi László foglalta össze a barlang térképatlaszának szöveges részében ~~xxxxsxxx~~ /MKBT, 2000/ Gipszről itt sem történik említés, a kalcit-szivacsot visszaoldósos eredetűnek feltételezi.

2013 április 29.

Ott van az a barlang most is

csak máshol van a bejárata. A Mészáros és Barlang 2010. évi számában Kaszap András egy régen megjelent írás barlangi vonatkozásainak egy részét ismerteti. Eszerint 1944-ben budapesti partizánok

"a Ferenc-hegyen, a Zöldmáli út felőli részen, egy eddig fel nem tárt barlangban építenek fegyveres bázist, A barlang egyik be nem omlott járatát úgy lehetett megközelíteni, hogy kötélhágcsón kb. 30 méternyire kellett leereszkedni."

Mivel a hejmegjelölés a Szemlő-hegyi-barlang Egyetemi-szakaszába vezető lejárathoz is megfelel, először erre gondoltam; mászós-ereszkedős lejárathoz. Nem különálló "hegyen" van, hanem a Ferenc-hegy keleti végében.

A Mozgó Világban megjelent eredeti cikk elolvasása után más, nyomra vezető ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ sorokat is találtam. Az ellenálló-csoport lebukása után

"A németek ezután -- gránátokkal -- megsemmisítették a viktároló hordókat....Két napon át megállás nélkül fojtatták az ostromot."

A Ferenc-hegyi-barlang térképatlaszában szöveges részében szó esik hordóról is.

"Ugyanitt a járatok felső szintjében bádóg viktartájok valamint egy 200 literes olajoshordó található.....Az említett omladékos szakasz felletti felszínen az erdőben egy 3 m átmérőjű, 1 m méj gödör hejezkedik el. "

Hosszas kérdezgetés után sikerült a hordó hejéről és az oda való feljutásról ismeretet szerezni, majd oda ténylegesen felmászni. A bádóg viktartájokat nem láttuk, de a hordó ma is ott rozsgásodik, ~~két létra társaságában~~. Egy méjebb szinten nagyméretű konzervdobozok és más törmelékek is vannak, amik nem hullhattak oda a felszínről ~~at ~~csatorna~~~~ ~~nyitott~~ bejárathoz.

Említett irodalom:

Kaszap A./2010/ Hol az a barlang? = Karszt és Barlang p.85.

M.Kiss S./1983/ A politizálástól az ellenállásig = Mozgó

Világ IX/II p.113-128

Sásdi L.-Kárpát J. /2000/ Ferenc-hegyi-barlang = MKBT p.4.

Túra

11őszőzr 1970 január 25.-én voltam fent Kancsó Jóska csapatával. Azután hosszú szünet. Tavaj/előtt/ megkértem az ifjak közül Jujut, hogy kössenek be föntre egy kötelet biztosításhoz. Ez meg is történt, de megfelelő tár/aság/hiányában nem mentem fel. Most azután végre komjabban elszántam magam, és rábeszéltem R.Zsófit, hogy tartson velem. Fel is araszoltunk szépen.

Létrával a "Mikulás-kötél" lehet menni. Itt fent a falon nagyon szép agyagfüggönyök vannak. A vízszintes kötél mentén jó lépéseken lehet átmenni az DK-i részre, ahonnan felfelé indulunk. Itt az általam egy éve betett, /nagyon/ régi heveder és egy rohadófélben levő zöld karabiner a kikötés.

Felfelé kicsit /kb 1-1,5 m/ kijjebb kell menni, mert itt bent a kuckó fölött szűk a hasadék. Jól tagolt falon, kijárt lépéseken megyünk feljebb kényelmes és biztonságos traviban. 4-5 m után már lejtő van DK felé, aminek tetején vége a kötélnak; a fölötte levő szálkő "sziget" van körülkötve. Egy erősen kivirágzott piros karabiner a kötés, FOTÓ. A DK fal szépen borsóköves, elvátve kis csepkő is van rajta.

Innen már kötélbiztosítás nélkül lehet sétálni. ÉNY felé négykézlábas tágasságú átjárón egy rövidke, gömbfülkés főtéjű ágba lehet menni FOTÓK. Ennek hasadéka pörhuzamos a nagyokkal, középvonalában 5-8 cm vastag fehér kiválás van, teljesen kitöltve a rést.

Visszacsúsztatva a főhasadékba, DK felé néhány lépés után ott a 68-as pont /bal, ÉNY oldal/. Ezalatt indul a Meteor-fojósóba bevezető félköríves tetejű kuszoda. Ez azért fontos rész, mert a térkép szerint ebben a szomszédos hasadékban a járható járat nagyon magasra felmegy, törmelékekkel zárul. Feltételezhető, hogy egyik ősi forrásjárat volt. Az átvezető kuszodát a fentről lepergett aprólék töltötte fel, de a teteje félkörívesessége jelentős áramlási útvonalra utal/hat/. FOTÓ A Meteor-ág tetejétől a felszín /térkép alapján/ 12-15 m távol van csak.

Innen EK felé szép fűte-gömbfűlkék vannak FOTÓ, lefelé pedig -- a térkép szerint -- a "márga" rétegig lehet létrevizni. Az alsó része "vakon" végződik, ami csak a jelenlegi állapotban igaz, mert ekkora járat csak akkor alakulhatott ki, amikor itt víz áramlott. A térképek alapján ennek az alsó vízszintes résznek EK vége a Hosszú-fojós becsatlakozásának /törés/vonalában van, tehát itt egy átjárónak kell lenni, laza törmelékkal kitöltve. FILADAT.

DNY felé ebben a szintben átmásztunk a kőzet-szigetre, amin a kötél körül van vezetve. Fölötte és tovább ott vannak az óriási "léggömbök", de az átmásztást nem mertem megcsinálni, mert alatta hosszan sötétlik a hasadék, amin feljöttünk. Így aztán beértem néhány méretarány nélküli FOTÓval. Visszamásztunk, majd a kötélre akaszkozva leózkodtunk. A felső lejtőről elég sok aprólékot szórtunk le, amit össze kellett szöpnöni a járdáról. Minden baj nélkül leértünk a több átszerelés dacára. A pergés miatt tényleg csak üzemidőn kívül járható a felső rész.

Megindult az agyam

Megbizonyosodtam róla, hogy az Óriás-fojós feltételezett vízfeltörési tava fölött akadálytalanul, összefüggő hasadékban menetelt fel a meleg levegő, és a közeli ~~xix*ixxx~~ /15-20m/ felszín hűtő ~~xxxxxrx~~ hatása jól érvényesülhetett. Azaz kialakulhattak az óriási gömbök a páralecsapódás oldó hatására. A meglepően magasán levő borsókó-kiválás a lezivárgó oldatból vált ki már itt is. Ez a hasadék /repedés/ sehol sem érte el a felszínt, viszont a mellette DNY felé kb. 2 méter távol levő törésben lehetett a forrásfeltörés átvonala. Ezt a benne levő kiválás valószínűsíti, valamint a Meteor-fojós magasra vivő része. A barlang alsó részén is az Oldal-fojós -- Örvény-fojós vonala megy fel a felezínig. Az Örvény-fojós felső részén is nagyon sok kiválás, kitöltés található.

Ugyancsak az Őrvény-fojtosó -- Rózsaságas -- Őriás-terem -- Agyagos-fojtosó vonalában /törésében/ vannak a megkeményedett egykori oldási maradékok. /Van belőlük a Hosszú-fojtosó egy részén is./ Lehet, hogy csak a feltártsági viszonyok miatt nem ismerjük ezt az anyagot az Őriás-fojtosó vonalában. /De az is lehet, hogy ez a törés tényleg egy újabb vízfeltörési fizisban tárgult ki. Ennek vize az Agyagos-fojtosón fojtott ki a domboldalra. Erre utalnak a jól rétegzett, osztályozott rétegzettségű konkréciók az Őriás-fojtosó DK-i végében és az Őriás-terem és Agyagos-fojtosó eljzatában. /Illetve az álfenéken./

x b o n n x m x f e t z e t z e z e t z x m s x n d i k x x / q x x e l i m t e g e i x f x x i x b x x

Az első üregesedés után felszini /!/ vörösbagyag mosódott be az Agyagos-terembe nagy mennyiségben és a Hosszú-fojosó DNY-i részére kevesebb. Alatta csak kevés törmelék és a tömör oldási maradék van, kiválás nincsen. A feltételezett második /?/ elöntési fázisban a nemrég fel tárt l ad-
lás-alsójárat méjén a víz alatt volt, benne karfiol kiválás történt. Ez több centiméter vastagon befedte az előző, "száraz" időszak rétegzett pocsoja-kiválását /SZLM. /.

Az Óriás-terem és az Agyagos-fojosó alján megtalálható fehér agyag a második /?/ víz hatására vörösbagyagból fa-
kult ki. /ELLADAT: vizsgálni a fojamatot./ Szintén az új vízfeltörés hatása lehetett, hogy az eredeti oldási maradék kemény kérge alatt több hejen üreg mosódott ki, valamint a konkreciók és a kőzetfelület néhol kifehéredett.

Mindazonáltal lehet, hogy megint túlbonyolítom.

2013. január 23.

Az első Üregesedés -- az eocén /?/ őskarsztot leszámítva -- a 220 méteres szinthez köthető. Ekkor /mikor ???/ /azaz hány ezer éve?/ a mai hasadékok jelentős része /?/ már barlanggá tágult, benne azonban csak kevés hegyen volt kiválás. Ijen az Örvény-fojósó felső részén talált, kb. 8-10 cm vastag kéreg FOTÓ. Magassága /szintje/ kb. 205 m, SZEM.198.MINTA, CSI.12../ és talán a Sárga melletti hasadék most megismert kitöltése..A tömör, sárga, kemény aljzati üledék is ekkor halmozódhatott fel a már elég széles üregek fenekén. Alatta némi kevés törmelék van /FOTÓ/, tehát már elég széles volt a járat. Valószínűleg az áramlás lelassult, de oldás, keveredés még volt. Azaz a repedések tényleges /elsődleges/ tágítását viszonylag gyorsan áramló víz végezte. FELADAT: vizsgálni ezt a maradékot, hogy mi van benne, mikor szemcsék ülepedtek le. Térképre rajzolni előfordulásukat.

Meggyőződésem, hogy ezután a vízszint erősen, ~~széles~~ tartósan lecsökkent a /mai/ 170 méteres szint alá. A barlang egyes részein csepkövesedés kezdődött /Raktár feljárója, Agyagos-fojósó üregek-kuszodája alul ?/ FELADAT: csepkő abszolút kőra. Az Agyagos-terem teteje felnyílt és nagy mennyiségű "vörösapagy" mosódott be az üregbe FOTÓ. Kevés agyag /?/ a Hosszú-fojósó DNY-i szakaszába is jutott.

FELADAT: szemcse- és anyagvizsgálat.

Ismeretlen időhosszúság után a vízszint megemelkedett legalább a /mai/ 182 méteres magasságig. Ennek oka feltételezhetően a Duna K felé való vándorlása, ami után a források a hegyoldalról lemosódó anyagoktól visszaduzzadtak. /Mai példa: az Aggteleki-karszton a Kecse-kút vízszintjét a völgyben kivált forrásméssző erősen megemelte./

A járatok alján levő meleg víz erős párolgása vezetett a magasban levő gömbfülkék és az alacsonyabb szintű oldások főték kifejlődéséhez. A víz az Óriás-fojósó ÉK-i végén levő /kiépítés során átvágott/ szátkő küszöbön átbukva a Rózealugas -- Agyagos-fojósó vonalán patakként csorgott

ki, rétegekbe rendezve a lemálló szemcséket /SZEM.195. 0
CSI.1201./ A Hosszú-fojósóban is fojnia kellett a viznek,
de itt rétegzett lerakódást /még/ nem találtunk. A vizesint
alatt karfiol-kiválás történt, a tó felelőzínén kalcithártyák
tömege képződött. Utóbbiak jelzik az egykori tó szintjét;
több hejen vizsgálva, mindenhol a kb. 181 m-es /mai/ magas-
ság a kalcitlemezek felső határa.

A vizesint legalább két szakaszban emelkedett meg
/Karszt és Barlang 1993/ illetve a két becsületes karfiol-
réteg között valami nagyon eltérő jellegű, porózus kiválás
van. Ennek még ismeretlenek a képződési viszonyai. /FELADAT
viz alatt? légtérben? biogén? buborék? vagy miféle?/

A vizesint felett vastag borsókő-kiválás fejlődött,
majd a forrészint ismételt csökkenésével már csak a "padló-
fűtés" működött, ezért az alacsonyabb részeken vékonyabb
a borsókő a karfiol-kérgen.

A hőhatás gyengülésével újra megindulhatott a csepkö-
vesedés, ami a legutolsó jeges időszakban /Xxx /is?/ tovább
fojt. Erre a sötétbarna szín utal. A hegy északi oldalán
levő hasadék-vonalon több hejen /ismét/ felnyílt a barlang,
és felelőzini málladék mosódott be a járatokba /Kinizsi-szakasz,
Agyagos-terem, illetve a távolabb levő, még feltáratlan
hasadék/ok?/ roncsai/.

A 170-180 m szinten levő, aránylag jelentős vastagságú
gipszképződés talán közvetlenül a tavas időszak után tör-
ténhetett. Ahol az omladék megvédte az emberei "hatásoktól"
ott 3-5 cm vastag, összefüggő kéreg található ma is /Apri-
lis 3. -fojósó alsó része/.

2013 január 26.

Gipszkiválás a Szemlőben

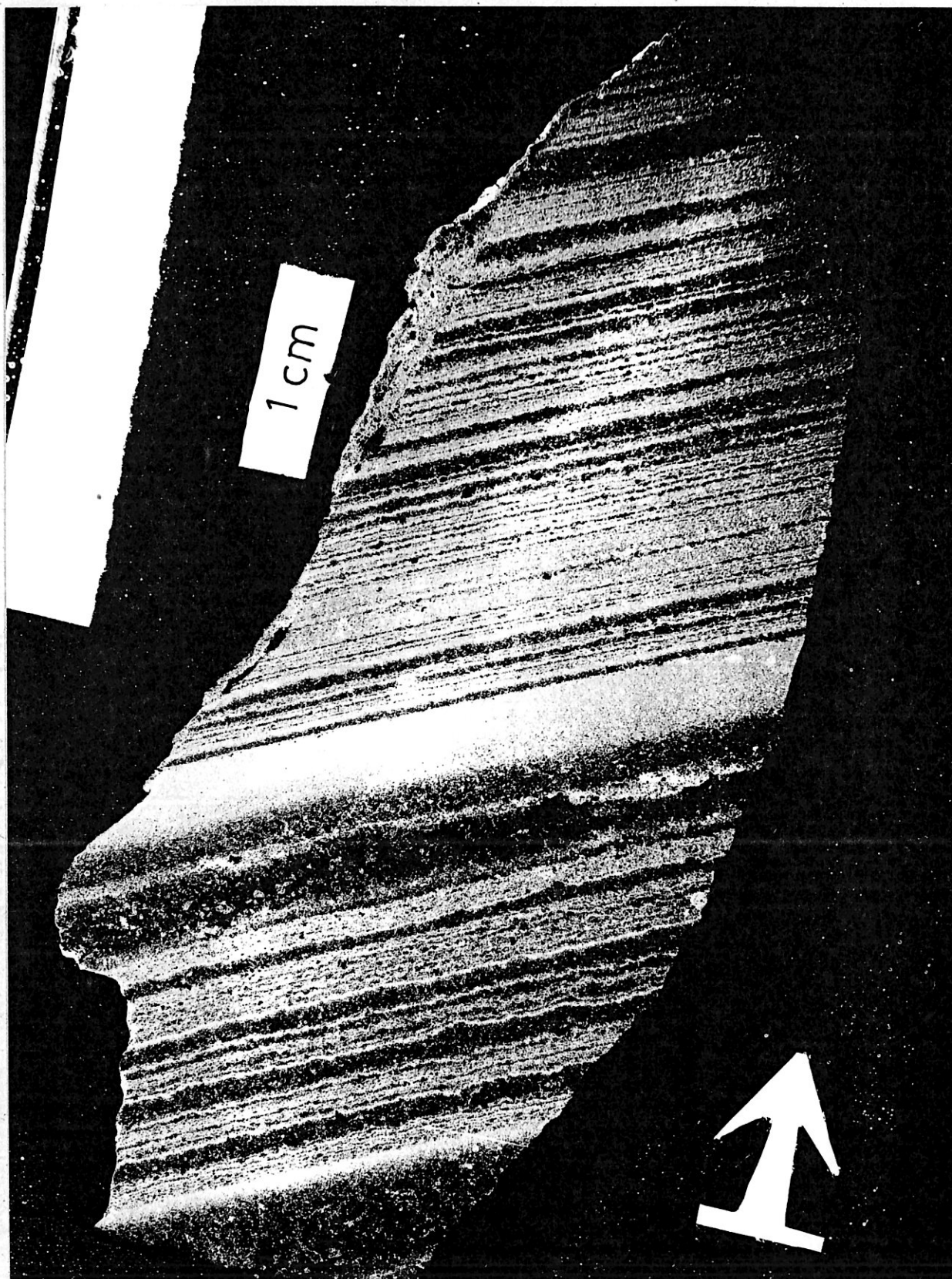
Előkerült a Molnár János-ba. egyik feljegyzése, amiben azt írom, hogy a vízszint fölött 2-3 m magasan valószínűleg gipsz csillog a falakon. Teljesen jó, a Szemlőben ~~xxxxxxxx~~ is szintekhez kötötte van /még néhol/ a centiméter vastag gipszkéreg. Ha a lötyt a Hosszú-fojosón ment el, tehát lejjebb került az Agyagoson át feltételezett fojódvizes szintnél, akkor a Gyémánt-fülke magasságában már elindulhatott a kiválás.

A Hópalota -- Április 3 fojosó aáján levő 3-5 cm vastag kéreg még alacsonyabb, de reális még a vízszint közelsége.
 FELADAT: hossz-szelvényen jelölni a gipszeket.

Az Óriás-fojosó áttörésében látszik, hogy ott a szürke kőzet /meg egy piritcsomó is, amiből csorog a rozsdá/. Az üregben /egykor/ ott volt a víz, ami szép lassan oxidálta az egészet. A piritből folyamatosan képződött a gipsz, ami a falon elpárolgó oldódszer miatt ki tudott válni. A hőmérséklet és páratartalom által vezérelve egy adott szinten történhetett ez meg, ahová a tóból felszívódó víz már nem tudott felkúszni. a porózus felületen.

Mindazonáltal lehet, hogy tévedtem.

2013 március 28.

Szemlő-h.-bg.

Hőmérési eredmények RAKTÁR III.

A gömbfülkék egyik típusának páralecsapódásos képződését 1974-ben ismertette Müller Pál a Karszt- és Barlangban. Azóta még további két fajtájukat ismertük meg, valamint a páralecsapódásos elméletre is találtunk "tárgyi" bizonyítékokat /Kraus S. 1993., Karszt és Barlang/. Továbbra is kérdéses volt azonban a fogamat számszerűsége. Ennek a hiánynak csökkentése érdekében egy mérés-sorozatot indítottunk a Szemlő-hegyi-barlang egyik könnyen /bár csak kötél-/ megközelíthető, felszinközeli részén, a Raktárban. PERKUP

Ebben a rövid szakaszban nem járkálnak /minek is?/ ezért emberi hőhatások alig érik. Fölötte kb. 3,5 m vastag kőzet- és talajtakaró van, többségében árnyékos kertrész és kocsi-bejáró. A főtte gömbfülkés, kovás telérrel és itt-ott belógó fagyókerekkel.

Első mérés-sorozatunkat a főtőbe kb. 40 cm méjén /magasan/ befűrt lukba telepítettük 2011 július 2.-án /1.pont/. A Stieber József által beszerzett adatgyűjtő kábelén csatlakozott ide, míg a műszer belső hőmérője a barlangi légtér hőfokát mérte és jegyezte fel. Először a fal közelében /2/A pont, FOTÓ/ lógott a berendezés, majd kb. 2011 szeptember elején a tér egy központibb hejére lógattuk /2.pont, FOTÓ/.

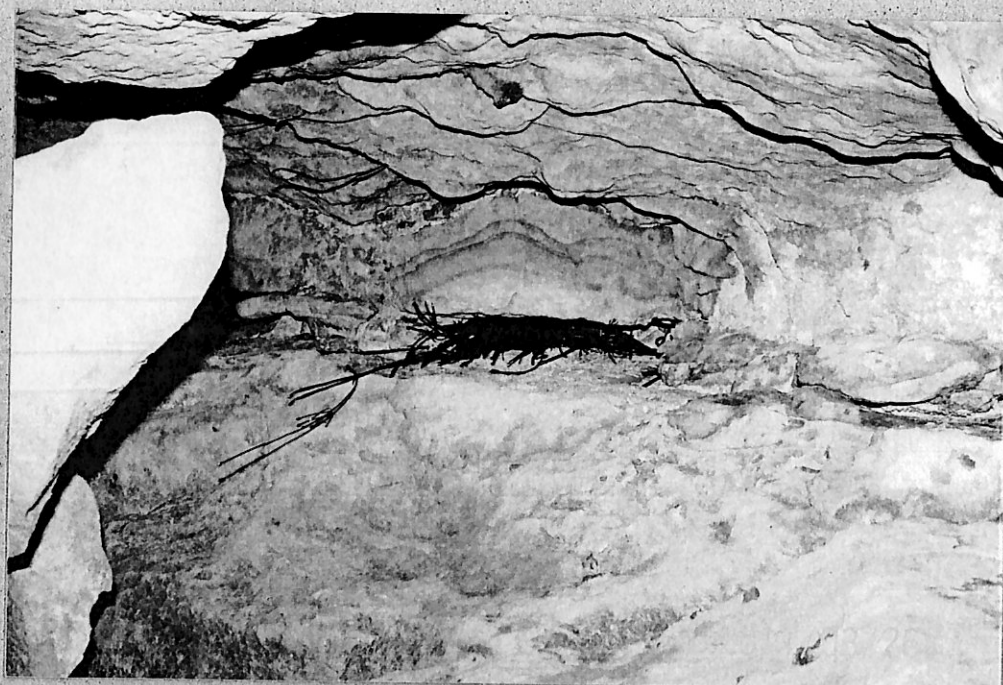
A bő egy éves adatsor /ÁBRA/ értékein fellelkesülve bővitettük a méréseket. Elsősorban egy méjebb /magasabb/ furat készült, ez 94 cm hosszú, így lényegesen messzebb van a barlang üregétől, közelebb a felszínhez /3.pont/. Ezt kiegészíti egy 4-5 cm méj furat, ami viszont közvetlenül a barlangfal hőmérsékletét méri /4.pont/. Itt egy fémtokos digitális hőmérő van betéve, ami 0,1 °C pontossággal írja ki az értékeket. Az adatgyűjtő kábeles érzékelője a hosszú furatban van 2012 október 20. óta, a műszer belső hőmérője ugyanott, az üreg felső részén ~~lóg~~ mér. ~~xxxxxx~~ A talpon is beállítottunk egy higanyos bothőmérőt, ami 0,1 °C-os osztású /5.pont/. Ez és a 4.mérési pont 2012 december eleje óta működik. Egy újabb bothőmérőhöz hozzájutva a Raktár fel-

hőmérés Raktár 3.

- 2 -

járó kürtője mellett is megindult a mérés /6.pont, FOTÓ/.
Itt a barlang alsó részeiről felszálló, melegebb levegő
hőfokát tudjuk megállapítani. Ez a mérés-sor 2013 január
közepén ~~xxxxxx~~ kezdődött.

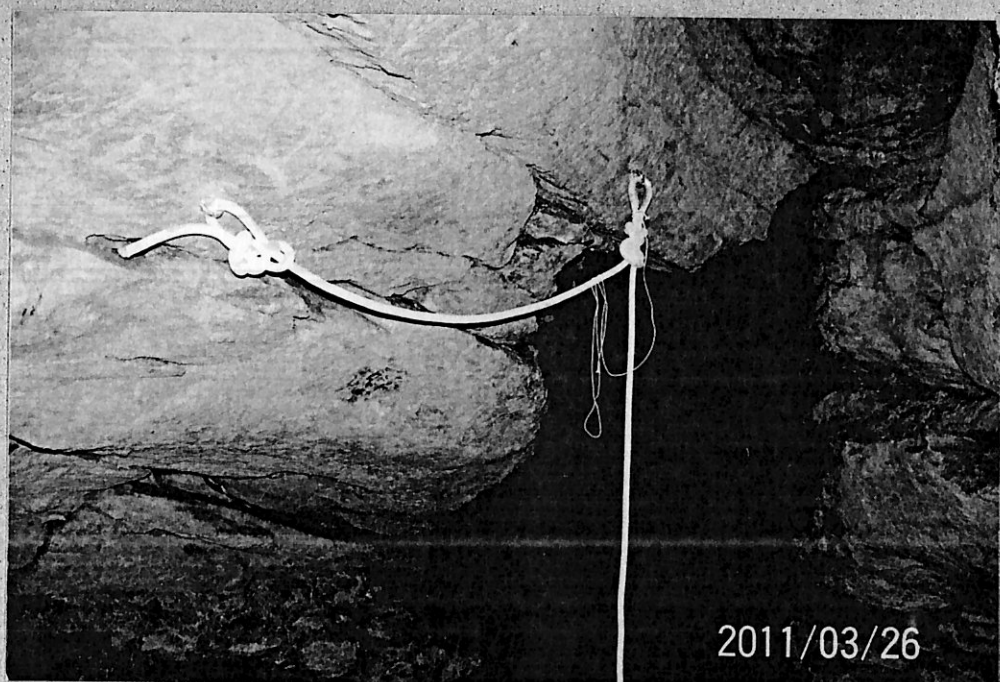
Az adatgyűjtő perces időközökben jegyzi fel a
mért értékeket, míg a többi hőmérőt nagyjából heti rend-
szerességgel olvassuk le és a hejszinen levő füzetbe jegyez-
zük fel. A higanyos hőmérők a Szenthe Istvántól látott
módon, kisebb edény vizben állnak, így az átlaghőmérsék-
letet mutatják, és főleg a leolvasáskor nem "szaladnak el".
~~xxxx~~ 2013 január 23.

Raktár 36

gyökere a
főharadts
főkéjén

kötél a
feljuttatás
könyvi-
tevére

2011/03/26

kőrethőmér-
seklit mé-
re se meg-
keresődött
(40cm méj
— magas —
lukban)

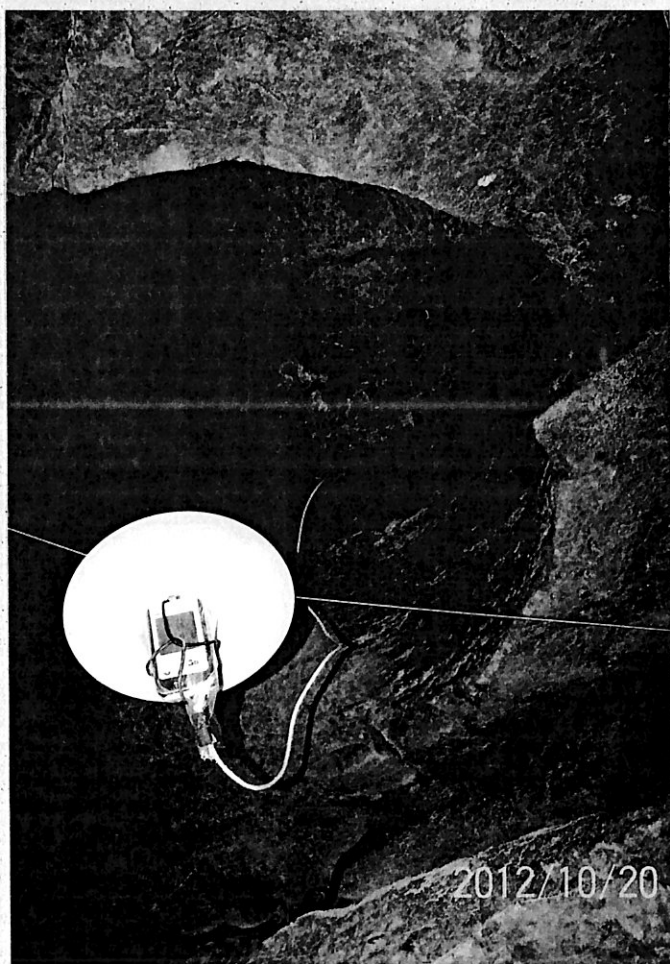
2011/07/02

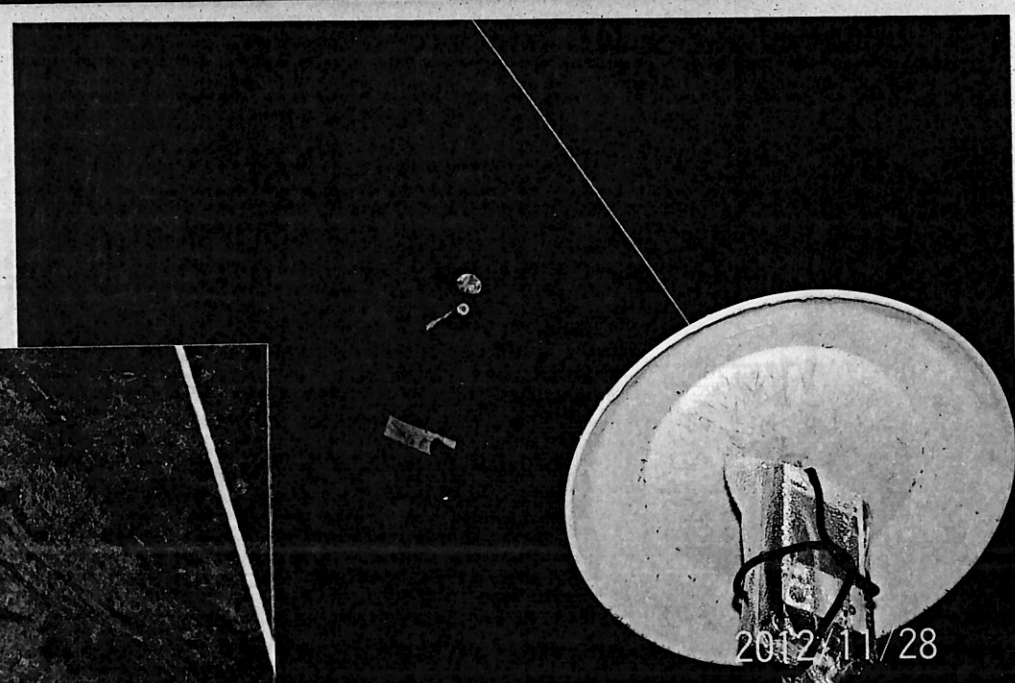
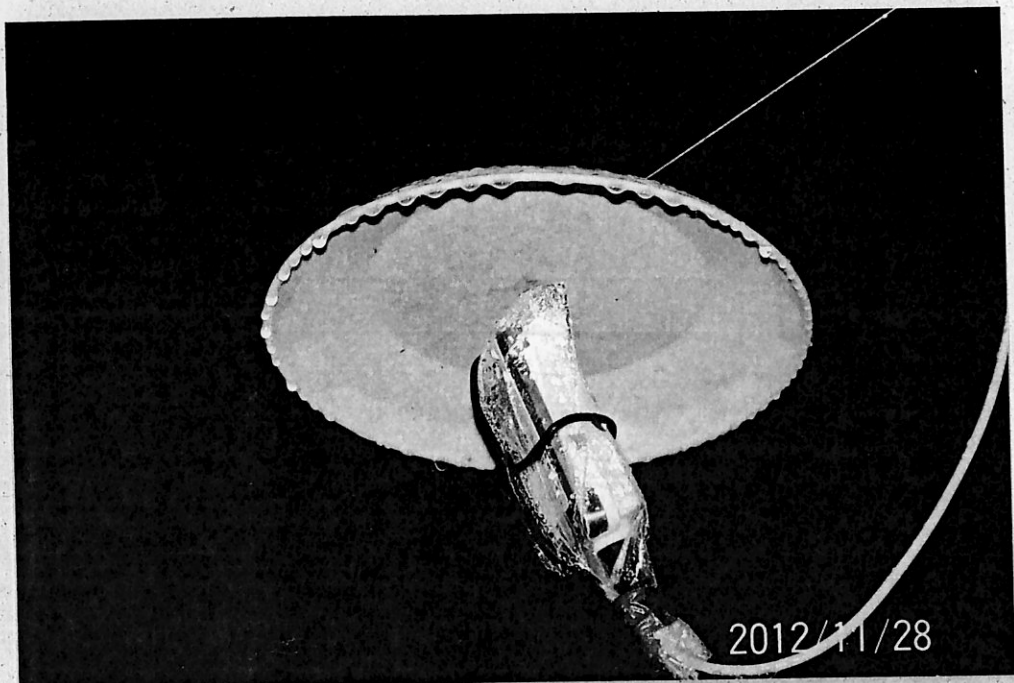
Szemlő-h-ly.

94 cm-es léc

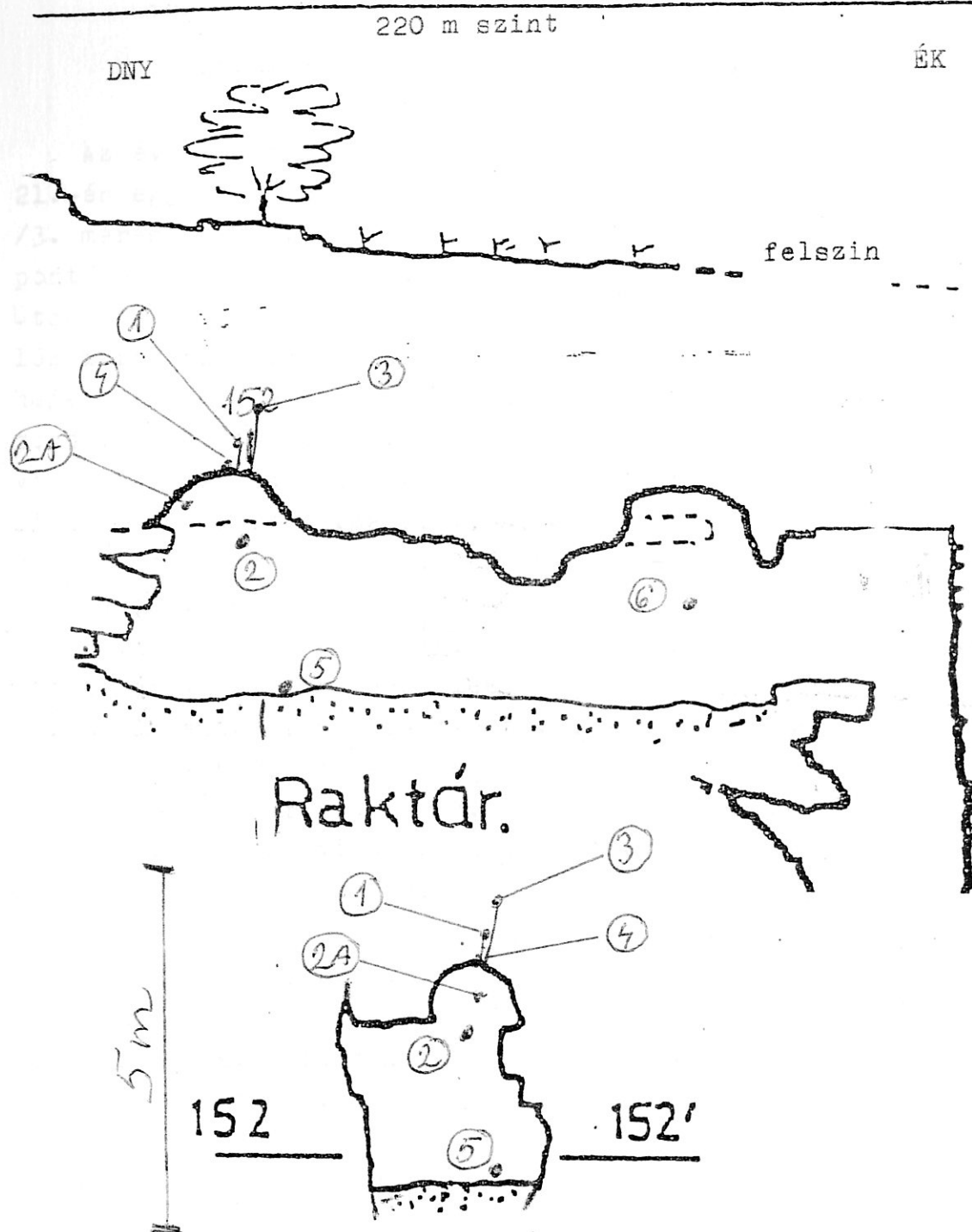
új helyen a hőmérő

is m'ro'hej. lett

8. 11. 1. de. 2012

Szemlő-hegyi-barlang Raktár nevű járat
 Horváth J. /1961/ térképszelvénye
 Hőmérséklet mérési pontok /2011-13 években/

Az éves adatsor hullámgörbájén felbuzdulva 2012 január 21.-én egy kb 95 cm méj /magas/ luk keletkezett a főtén /3. mérési pont/. Mellette van a 40 cm-es /1.es mérési pont/ és egy szintén új, kb. 4 cm méj furat /4.mérési pont/. Utóbbiba egy digitális hőmérőt erősítettem, a hőíró készülék ~~xáxxxx~~ maradt a hején /2.mérési pont/. A földön elhejezett üvegben viz és egy bothőmérő költözött /5.mérési pont/. Az előtérben kb. 1 m magasságban fellógatott palack vizének hőmérsékletét egy másik bothőmérő mutatja /6.mérési pont/. A hőíró érzékelőfejét csak 2012 október 20.-án tettem át a méjebb lukba, hogy a 40 cm-es adatsor teljes évet adjon. Azóta már az újabb sorozat is évnyi hosszú lett.

Egy újabb lelkesedéssel a belső hejségben a főtén rögzített csiga segítségével leereszthető palack-sor került be. Ennek edényei 50 cm-enként vannak megkötve, bennük vizel, aminek hőfokát lehetőség szerint heti rendszerességgel a digitális hőmérővel mérem. Ugyanezzel a műszerrel ellenőriztem a többi edény vizének hőfokát is, aminek értéke természetesen eltér a bothőmérőkön leolvasott értéktől.... De mivel úgyis a változás mértéke a lényeges, nem korrigáltam a leolvasott értékeket.

A mellékelt térképszelvényen látható a mérési pontok elhejezkedése. A függőleges mérősor a 2. számú /hőíró/ mellett van elhejezve.

2013 október 25.

325°

0 1 2m
1:50

Kraus S. 2012 feb.28

325°

135°

vulkanit
réteg

Mátyás-hegyi-barlang
Laci-lépcső kerülője

kovás málladék

SZELVÉNY

csepkő

0 1 2m
1:50

Kraus S. 2012 feb.28.

Kocsis András 2013 február 9.

41

Mátyás-hegy DK kőfejtő minták, esiezolatok, vizsgálatok

MÁTY.43. üledék, gombóc CSI.368/B CL nem volt

MÁTY.51. borsókő CSI.358. CL.alsó 1/3 erősen világít,
feljebb alig illetve enyhén

MÁTY.52. kalcitlemez CSI.384. CL.384/A az egész világít,
rétegzett a kiválás. Nem a kristályok zónásak, hanem a
rétegek különböző fényesek. Maga a lemezbelső része
alig világít /3 mm "mag"/, az ezt burkoló kiválás erő-
sen világít. CL.384/B a lemezek kissé világítanak,
a ~~külső~~ közöttük levő /utólagos/ az igazán szép.

MÁTY.53. üledék, gombóc selejtezve

MÁTY.54. üledék, gombóc CSI.576. CL. egyenletesen
világít az egész, semmi szerkezet.

MÁTY.55. gombóc CSI.368/A CL. igen erősen világít
az egész. Az átlátszatlan rész erősebben, a jól át-
látszó kevésbé. Halvány zónáság is látszik néhol.
A fent levő trutyi sötét /alig sejlik valami/világi-
tás/, de közte még az alsó darabjai fénylenek. Az
alsó rész visszaoldottnak tűnik, seprűsen végződnek
a világító kristályok.

MÁTY.61. kovás kőzet CSI.537. CL.semmi

MÁTY.62. kovás kőzet CSI.545. CL.semmi

MÁTY.68. gombóc CSI.1184. CL.1184/A nagyon erősen vilá-
git minden.

MÁTY.71. kalcitezivacs CSI.1215. CL.1215/B) fent a sötétebb szemcsék közepesen világítanak.

MÁTY.74. üledék CSI.1221. CL.jól világít az egész,
felfelé erősebben világító sávokkal /főleg az a centi
vastag sötétebb rétegcsoport/.

Molnár János-barlang

27. Fekete

2010 április 1 Kessler-terem

A táró oldaljáratának végén a szürke márgafalban egy sárga rétegcsoporthoz van FOTÓ. Az oldaltárára elején megy lefelé lépcsősor a terembe. Független a bejárat, bent nagyon meleg és pára van. A víz kicsit zavarosan kék. Sötétbarna színeződés kb. 1 m magasságig körben -- egykori vízszint nyoma. Fölötte erősen tagolt a fal, kiálló éles valamik, kissé csillognak, kiválás, talán gipsz. Sárga minden felület /"eocén színű"/, de a mögötte levő szürkéből jöhet a gipsz anyaga.

A stég mellett lenézve ovális akna fele látszik. Rétegmenti párkány. Maga a terem kis része oldásos formájú /a K oldal/, középen a java omlott kovás. Szemben a száraz járatokban a kovás zónában megy, az alja omladék, kb. 3 m-rel a vízszint fölött.

A bűvárok buborékjai a kőzet alól kizubogva sok szemcsét hoznak be. Ez természetes buborékoknál is így történhet, így kerülhet magyag a kiválás rétegei közé.

A táró oldalfalában ablakokat hagytak a falazás során ahol valami jelentős elszíneződés volt. Sárga mállott anyag, több folton vékony /cm alatt/ fehér kiváláskéreg is látszik. Valószínűleg gipsz is lehet, mint ami a táróhajítás idején előkerült /Joz. 13., 16./.

A táró elején a Dexion-ág betemetett hasadékat takarítják a fiatalok. Ide még bejönnek a fagyókerek.

=====

2010 május 6. Képeket nézegetve

1/ Fehér kiválás a terem NY /bal/ oldalán: gipsz-kalcit-aragonit ??? Mert a Szemlőben az Oriás-fojósó egykori tavának szintje fölött ott a gipszkiválás, feljebb a tús /aragonit?/ CaCO_3 szint /Halál-főző feljáró, Oriás-terem gombostűi, Agyagos-fojósó/

2/ Fekete szinthosszabb ideig tartó visszaduzzasztás legalább 2 szinten. Abszolút kora néhány száz év lehet, ha az egykori vizimalmok gátjai okozták. Abszolút magassága/i/ az egykori gátakat és a malmok vízszintjét mutatják.

~~XXXXXXXXXXXXXXX~~

3/ Fehér kiválás a vízszint alatt /JOZ.9. CSI.616./ Ez meg egy jégkori /??/ alacsonyabb vízállás kiválása lehet. Álló, stagnáló víz? Ezt újra meg kell nézni, mert lehet egy kisebb állóvízü mellékág kiválása, mint ~~xx~~ a Gellért-hegy lábánál levő források kiválásai. Pontosan honnan hozták?

4/ Kalinovits Sanyi szerint a fekete szint valami régi dolog, mert lent a víz alatt is sok hejen ijen, néhol tömegesen. A malom-időszakban 3 méterrel méjebben volt a vízszint, szaoadon fojott ki, és a Duna partján voltak a malmok. Ha így volt, akkor a kiválsos szin volt ez a magasság, egyszerűbb a dolog.

=====

2011 február 16. Kessler-terem /emlékek/

Bent a bójától a terem fenti része is jól látszik. Nagy /2-4m/, hosszúkás /réteg mentén megnyúlt?/ gömbfülkék vannak majdnem a tetején. Hosszanti kovásodás az omlott járat a túloldalon és a főtén egészen a táróig -- itt végeszakad. Ezért aztán rendes, oldott kőzet nincs itt.

A táró szürke márgában van, az üregnél a főte törött kőzetén 1-3 cm vastagon van megsárgulva. Lefelé nézve balra a lépcsőtől a víz alatt enyhén hullámos rétegzettségű, 5-10 cm vastag sárga rétegek látszanak.

A falak a vízszint fölött több méterig agyagosak centiméternél vékonyabban, végig van fogdosva. A táró mellett szürkének tűnik, bent meg barna /fényhatás?/. Bent az É oldalon száradási repedések, feljebb mintha felcserepedés volna 3-5 m magasán. A vízszint fölött kb. 1,5 m magas a sötétbarna-fekete lerakódás.

A Malom-tó mögötti hegyoldal nagyon vékony rétegekre szétmállott márga, benne vető-gyanús vonallal.

=====

- CSI.265. HAR.3. boreós csepkő. Semmi, csak a külső csücs-
kénél egy barna folt körül kis zónás kristályok
- CSI.266. HAR.4. kőzetén boreó A sötétebb /apró kristályos/
kissé világít, a nagy nem.
- CSI.267. HAR.5. kis logomit Valami árnyalatnyi vilá-
gítás van az egészben.
- CSI.268. HAR.6. csepkőfüggöny Semmi
- CSI. 269. HAR.7. mállott szélű kőzet Alja /ép kőzet/
alig világít, a bontott rendszeren világít.
- CSI.287. HAR.10. kőzet-mállott kőzet-csepkőkéreg A kőzet
enyhén világít /a vas elnyeli?/ a boreókő sötét.
- CSI.288/A.HAR.9. barna boreókő a csepkővek árnyékos ol-
dalan. A sötétebb rétegek kéken világítanak,
a többi sötét. Piros nincs.
- CSI.714/A. logomit-darab HAR.2. semmi

A vizsgálatokat az ELTE Alkalmazott földtani tanszékén
levő műszerrel végezte Kraus Sándor

Kraus Sándor feljegyzései

DANCA-barlang

1979 augusztus 15. szerda.

Bontás, 5 fő, BFTSK, vezető Frecska József. 4 óra

A völgytől vízmosás mentén 20m-t kell É felé feljönni.

Szép mohás sziklák alján nyílik. Szürke, vastagpados mészkő, rétegzettsége nem látszik. Mégis. Meredek, É felé dől.

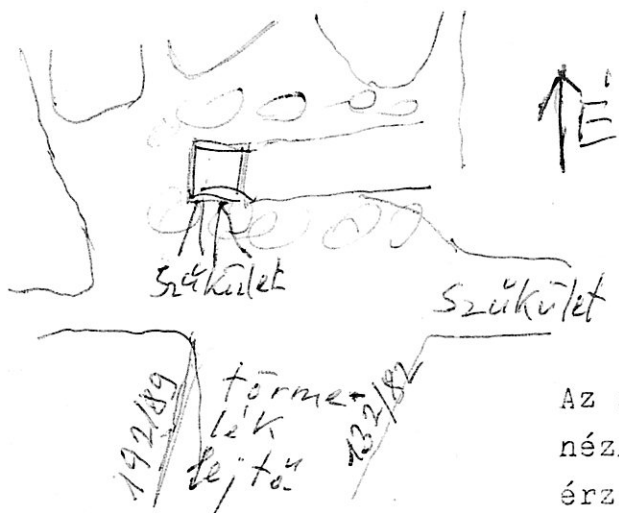
A járat közel egy vonalú, kb. É felé megy. Végén egy hatalmas omlás van. Ezen mentünk föl sokáig, aztán keresztben

kb. 6m-t, újra vissza. Na, itt a kupac tetején nagy, óriási tömbök vannak. Egy kürtő ez, a szokásos lezuhanási kürtőkkel vízmosta karvastagságú oldásokkal.

Egy mellék-részen agyag van a főte lukában. Ebben sok apró, 2-15 mm-es kvarckavics van az agyagban /"pannon kavics"/.

Több fő repedés találkozik itt, azért alakulhatott ki a zsomboj. Ez feltöltötte a lukat illetve a repedések teltek meg, majd talán alulról kinyílt a víz útja és így kipucolta kissé a zsombojt is.

A törmelékben dolgoznak lefelé, hogy a túlsó oldalára jussanak. Szerintem nem oké. Mégis. Tektomikai mérések.

Most vannak a törmelék-lejtő tetejének szintjén. Egy fél embernyi résen át lehet beszélni, de cikis lenne kibontani. Azért mégis sikerült egy átjárót csinálni.

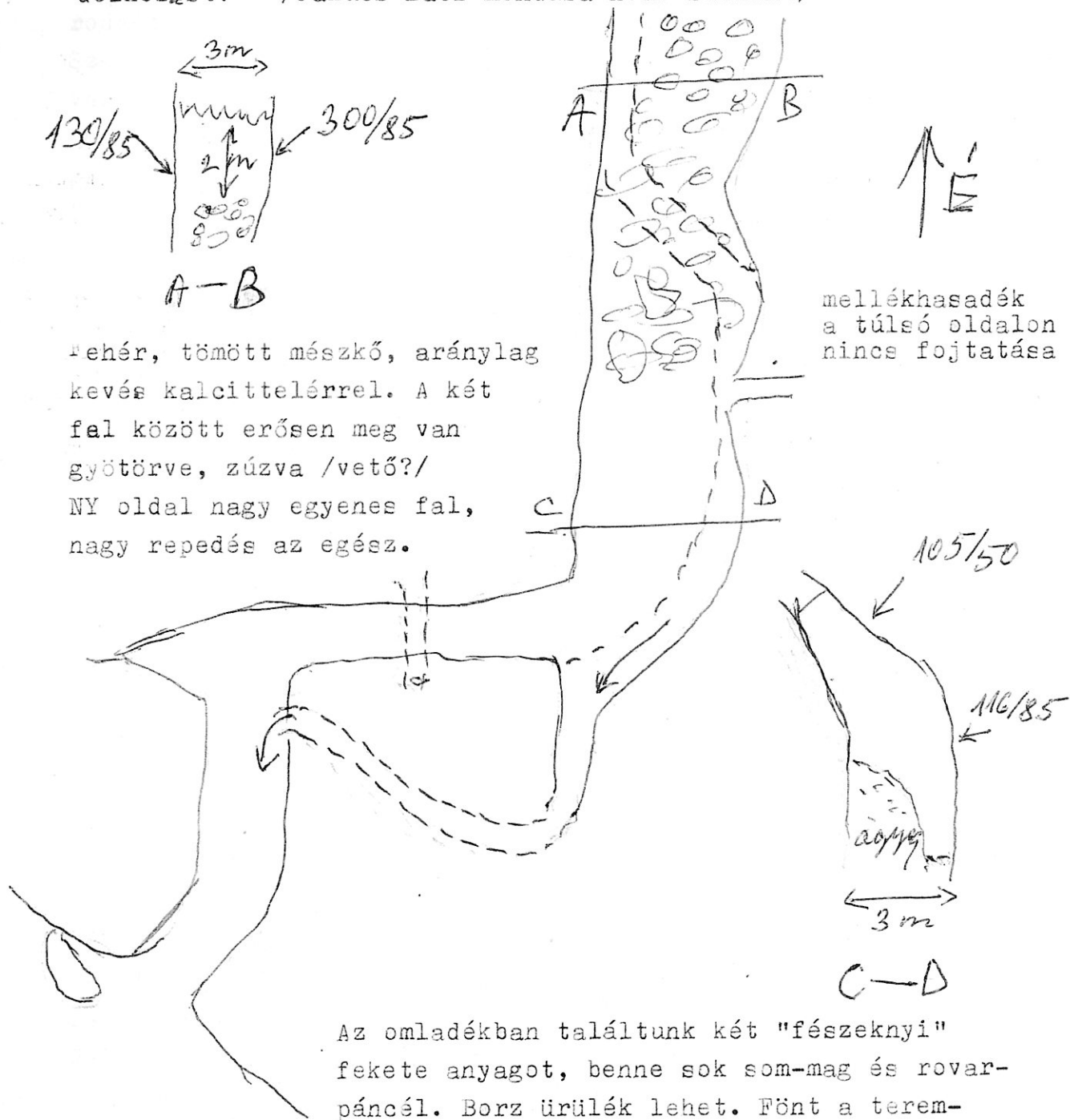
Az alaprajznak utána kell nézni. A nagy, széles fojosó érzésem szerint egyenesen fojtatódik a törmelék-lejtő

felé, de a mért értékek alapján ez nem jó, mert a patakmeder közel derékszögben metszi, és az ott mért szög majdnem azonos, mint a törmelék-lejtő tetején mért.

1979 augusztus 17. péntek

5 fő, vezető Horváth Mihály, 4 óra.

"Hagyjuk a tényeket, mert csak akadályozzák a logikus gondolkodást!" /Jakucs Laci mondása H.M. szerint/

nehéz, tömött mészkő, aránylag kevés kalcittelérrel. A két fal között erősen meg van gyötörve, zúzva /vető?/ NY oldal nagy egyenes fal, nagy repedés az egész.

mellékhasadék a túlsó oldalon nincs folytatása

Az omladékban találtunk két "fészeknyi" fekete anyagot, benne sok som-mag és rovarpáncél. Borz ürülék lehet. Fönt a teremben pedig egy /borz?/ koponyatetőt.

Bontás az omladékban, lassan átér a K falhoz. Közben a Keleti falnál az elválási repedésekbe is bemászkálnak.

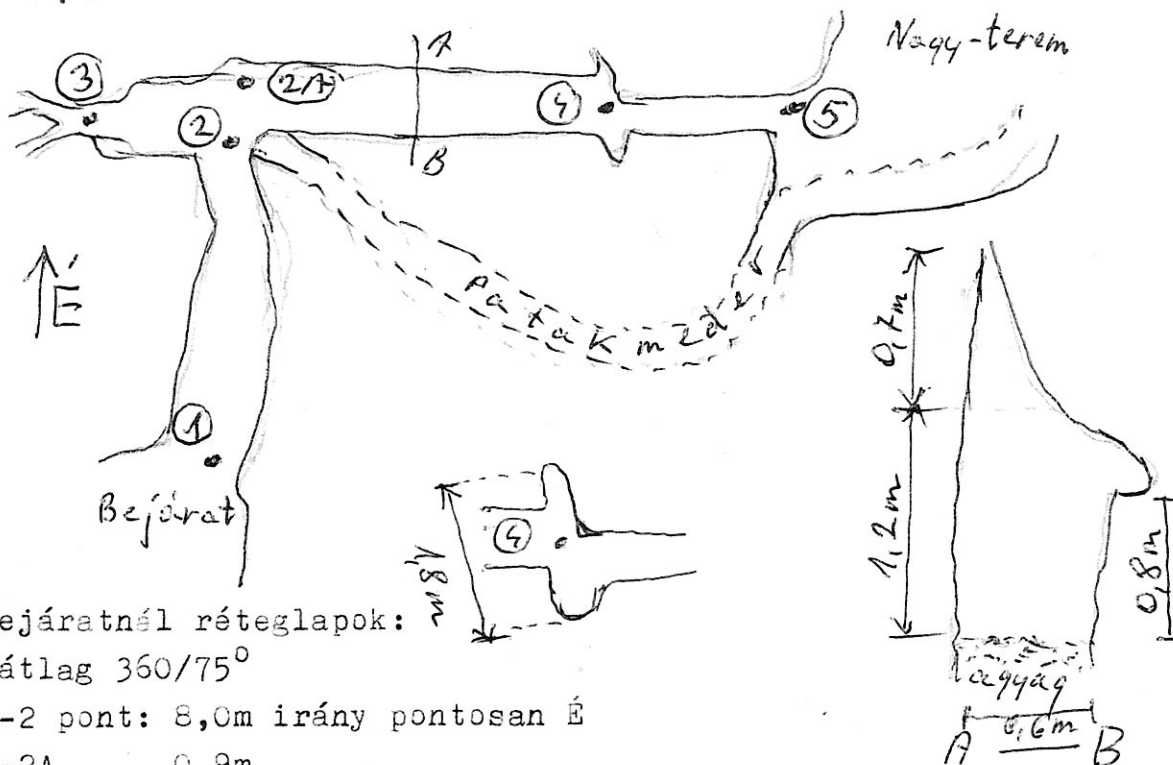
1979 augusztus 19. vasárnap.

Terepbejárás. Danca-viznyelő. Bozótos nagy töbör. Alján viznyelő 3x3m, föld és kő, a Déli szélén nagy, mohás, korrodált szálkő áll ki a 3 m méj nyelő aljától a felszínig. Szürke, tömör mészkő karvastagságú gyökér-lukakkal. Mohával teljesen benőve. ~~275/85~~ 275/85 és 295/60° anyelő tengejével párhuzamos repedések. 010/85° merőleges irányok. Barlangbejárat /forrásszáj/ előtt balra 4-6m magasan a fal felső részén kis üregek, repedések láthatók.

A bajáratnál balra fölfelé egy 0,5x0,5 m-es alagút indul, kb. 3 m-ig lehet bemenni, utána fel van töltődve földdel.

1979 augusztus 20. hétfő

Térképezés, 4 óra, 5 fő, vezető Frecska József

Bejáratnál réteglapok:

átlag 360/75°

1-2 pont: 8,0m irány pontosan É

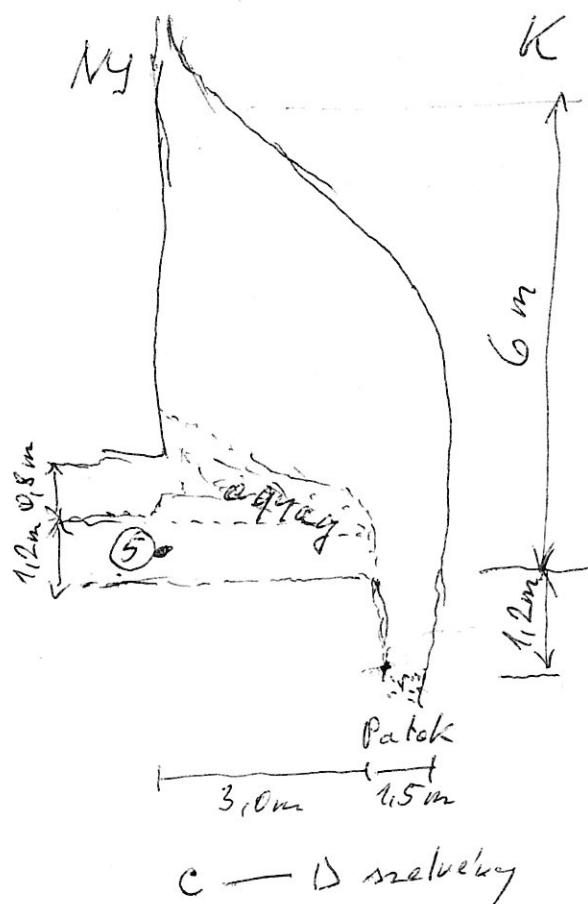
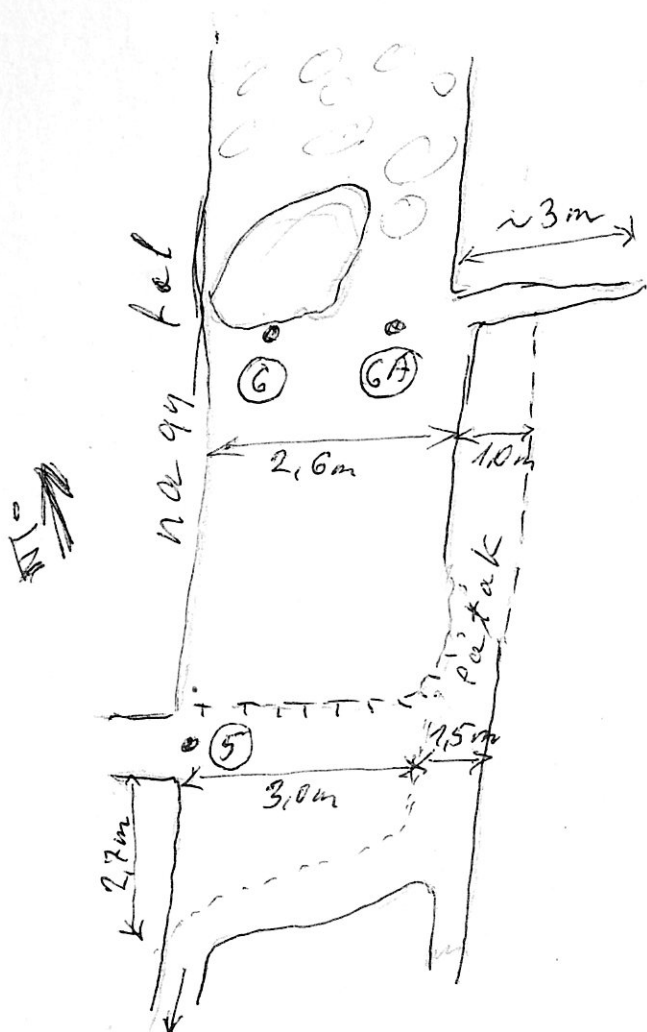
2-2A 0,9m

2-3 2,0m megy tovább, de szűk, repedés. A feljáró agyagtömegben apró kaparások, valami állat.

2A-4 10m pontosan K Keresztrepedés 1,8m

4-5 2m pontosan K

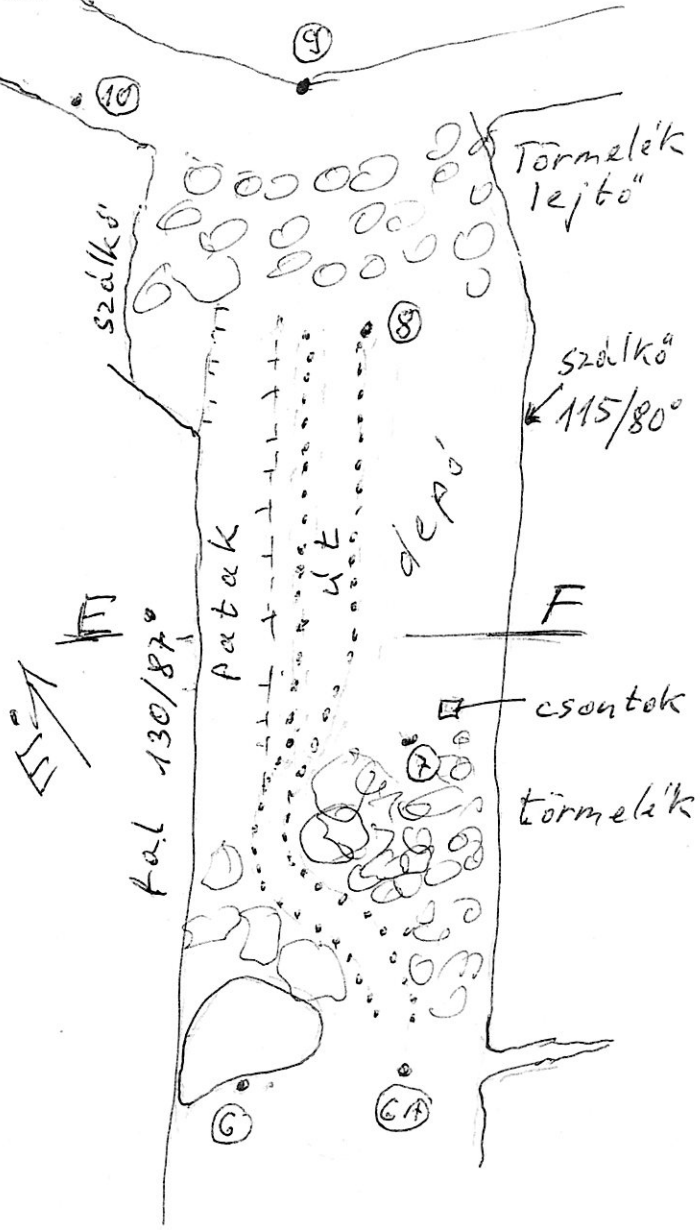
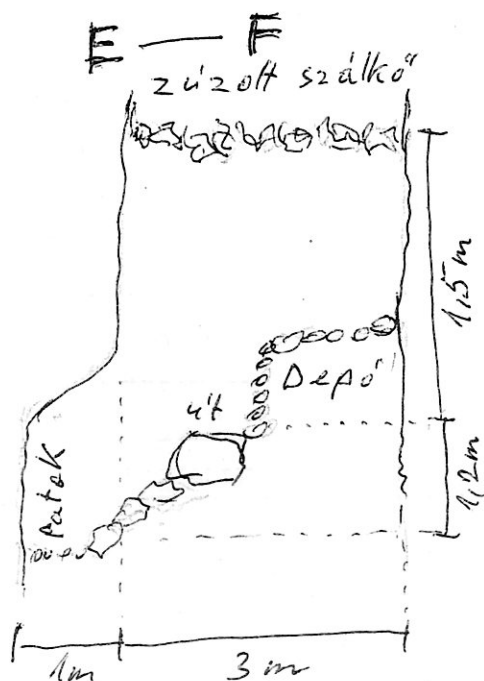
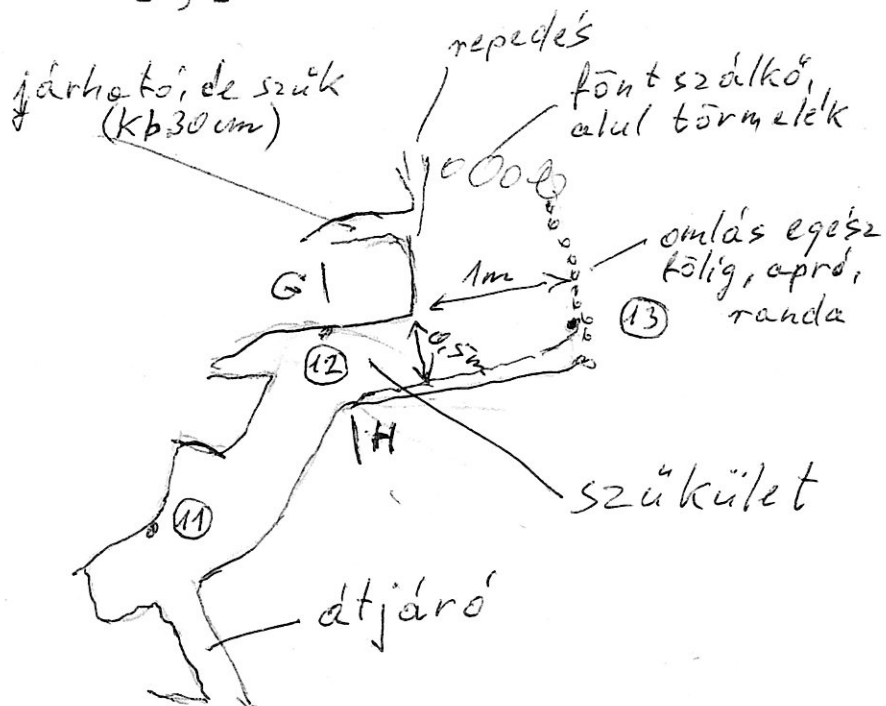
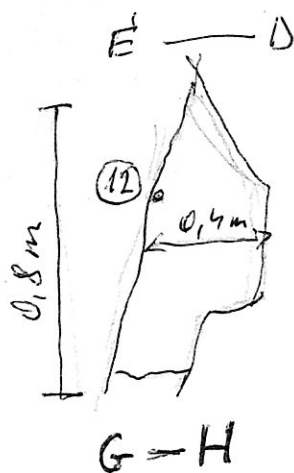
2A-4 között dőlések: 355/85° és 174/80° falak járatszélesség 0,6m, D falon oldott színű.

- 5-6 pont: 8m, irány a Nagy-fallal párhuzamos /kb.40°/
 6A-7 13m /légvonalban/
 7-8 7m /patak fölött kb 1,5m, falon a 8.pont/
 8-9 7m előre, fölfelé a felső járószint talpáig 9m föl
 9-10 2,5m irány 300°
 10-11 pont: irány pontosan É, táv 3,0m. A pont kb. a 9.pont magasságában van.
 11-12 irány 40° táv 4m, lejjebb 1,5m-rel
 12-es pont: ez volt a szűkület
 12-13 K felé 1,5m

A termecskében bontottunk, omlasztottunk, sok kő jön ki.

A törmelék egyik részén sárga agyagból álló gömböcskék, kb. 5 mm átmérővel, szabályos egyformák egy kupacban, mintha egy nagy gilisztától származna.

1982 május 1. szombat

Térképezés, 3 fő, 9,5 óra /!/ vezető Libisch Károly

Genetikai szelvényvázlatok /külön lapokon vannak a rajzok/.

Feljegyzések: 3.szelvény előtt /NY/ csepköves fal, örvényes oldásformák, egy csepköves álfenék is van.

9-10 szelvény között: "elefántfül" /???/

10 szelvény: teljesen gömböjű formák, de a gömbök metsződése éles, egészen borotvaszerű.

14 szelvény: Ny-i oldalán fent csepkőlefojás, már száraz.

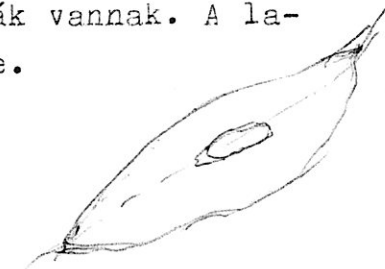
Ezen az oldalon lent csepkőlefojás, agyagba ágyazott fekete kavicsok. A szelvény előtt-után a járat NY oldalán egy nagy kő élén borsókő van, de csak az egyik oldalon /huzat?/. A főté kövein páracseppek, erős korrózió, apró élek /kondenz ?/. Sok csepkőlefojás, lécek, de erősen tördelve vannak.

16 szelvény: erősen hullámos csepkőlefojások, néhol még élő.

Apró borsószerűségek, elég sok. Lent a pataknál fekete bevonat a falakon.

Ebédidő. A barlang bejáratát valószínűleg mesterségesen pucolták ki, talán törmelék volt előtte, mert a kapú-szükületen bebújva teljesen oldott, gömböjű formák vannak. A lapos oldásos részek közepén vékony cső jön be.

A legömböjített formák vízzel teljesen kitöltött, áramló örvénylésre /esetleg keveredésre/ utalnak. A repedés mentén még apró lukak is vannak.

1.szelvény: talán abban különbözik a

hévizestől, hogy jobban követi a repedést, annak kitágulása, kioldódása. 5-10-30 cm széles, 50-100 cm méj. Szóval erősen lapos. Ez főleg a kis mellékrepedések kioldódására ~~javallandó~~ értendő.

Sok "farkasfogas" illetve fűrészszes azélű csepkőléc-kezdemény, szárazak, korrodáltak.

18 szelvény: lapos, leszakadt terem. K oldalán felfelé

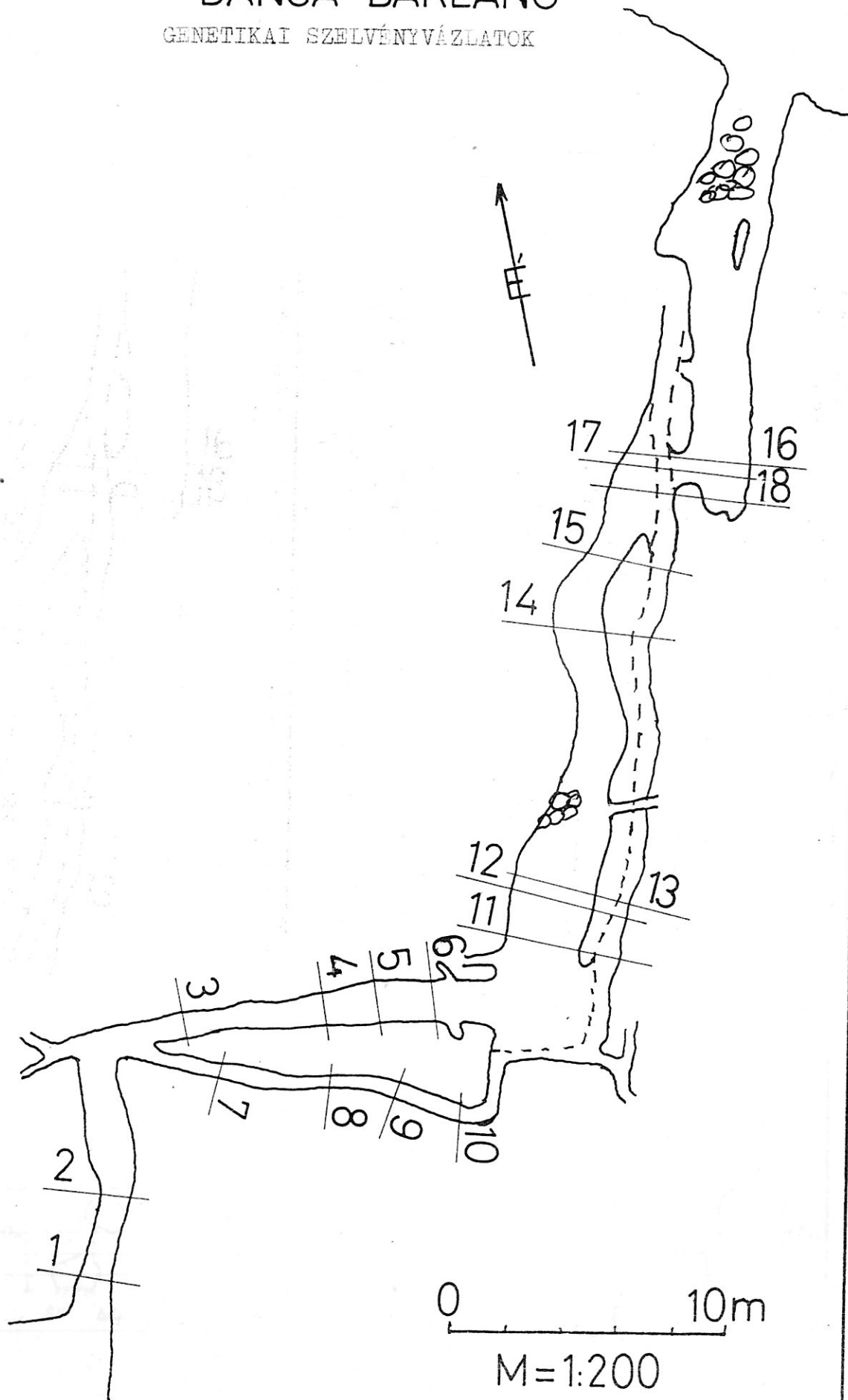
hasadék kővel kitöltve. K falon oldott járat. Tőle

K felé lent /?/ oldott járat, nem lehet beférni, de

legömböjített formák, agyagos.

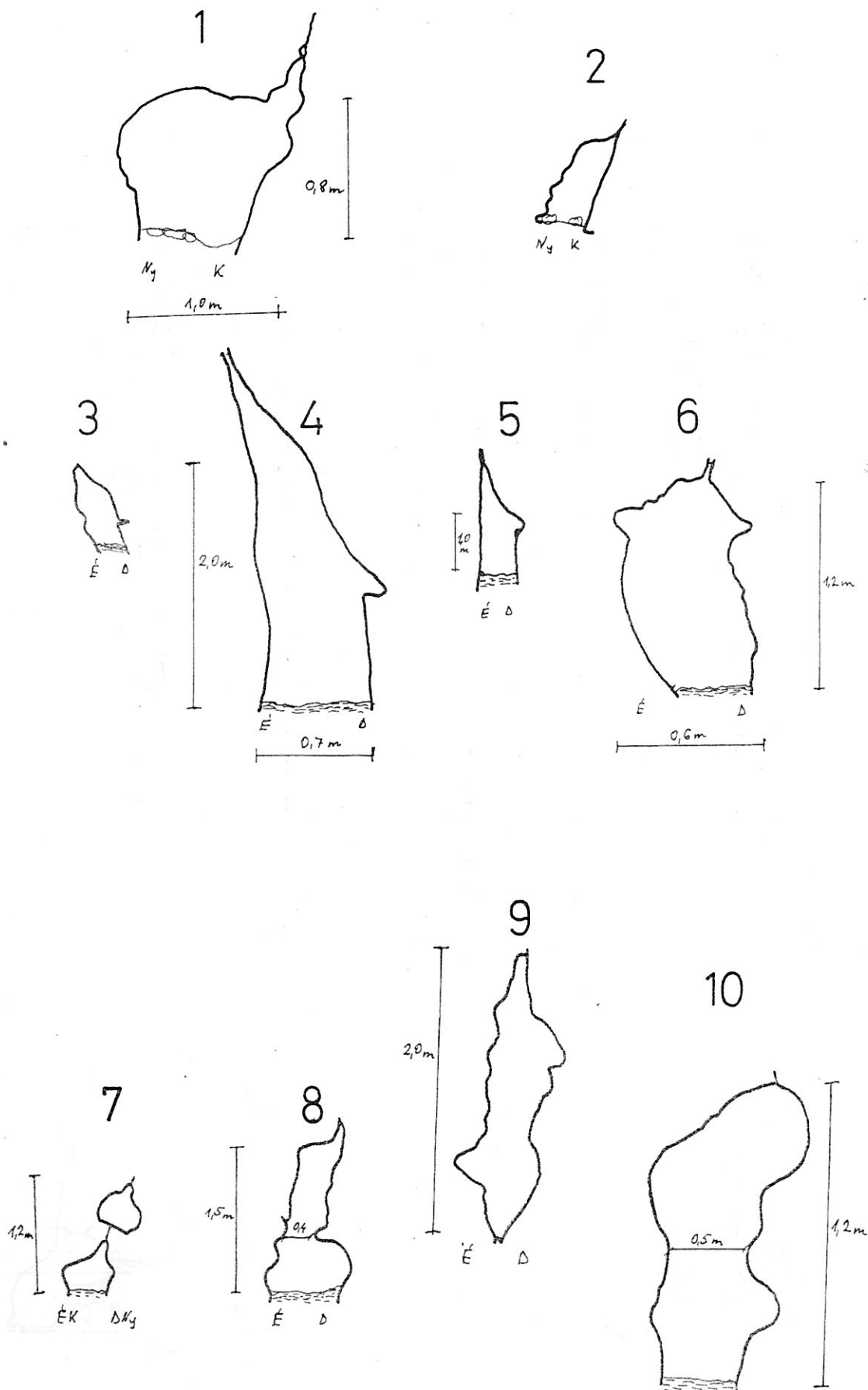
DANCA - BARLANG

GENETIKAI SZELVÉNYVÁZLATOK

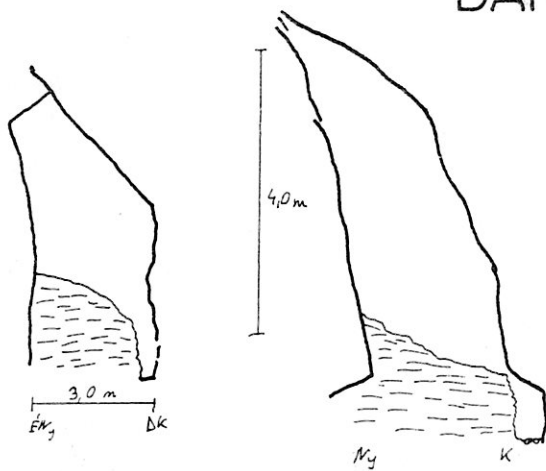
DANCA - BARLANG

GENETIKAI SZELVÉNYVÁZLATOK

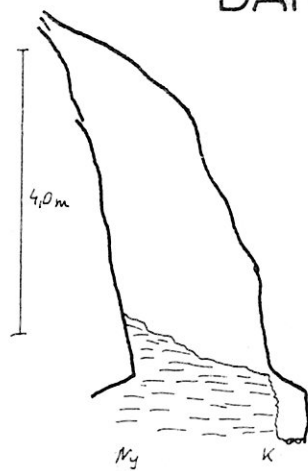

DANCA - BARLANG

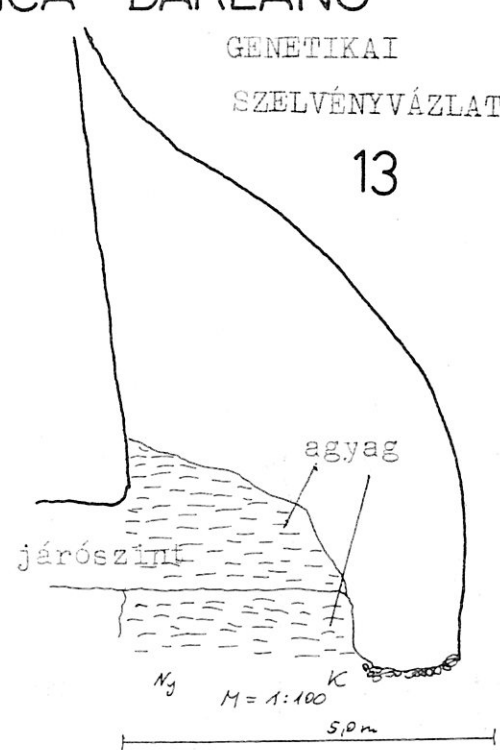
GENETIKAI
SZELVÉNYVÁZLATOK

11

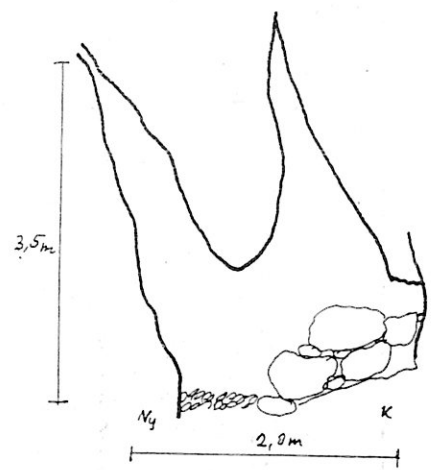

12

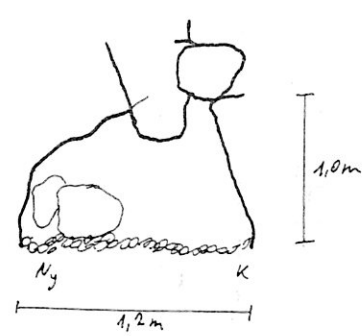

13

14

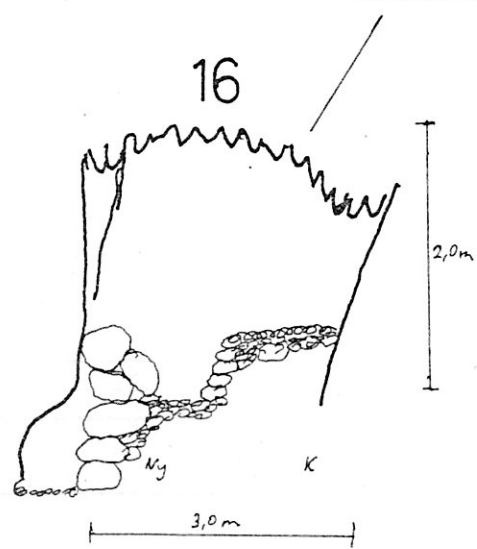

15

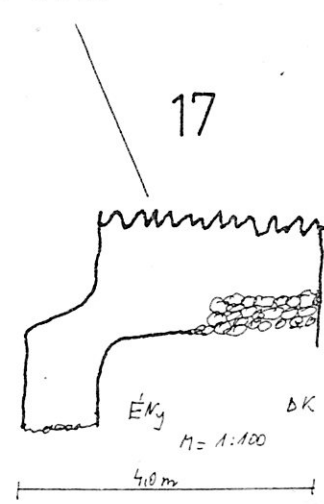

omladozó fõte

16

17

18

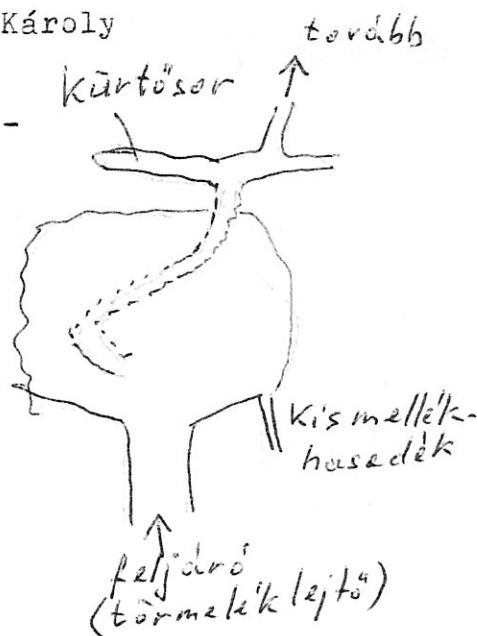

1982 augusztus 13. péntek

Mérés, 3 fő, 5 óra, vezető Libisch Károly

A kürtősort mértük. Agyagos falak, csepkőlefojás. Az agyagon "karmolásnyomok", de az Alsóbarlang alapján valószínűleg a lefojt víz miatt ~~XXXX~~ lett ilyen.

Egy kisebb tömb van, ami poliédereken összemorzsolódott agyag negatívja. A repedésekben kalcit /?/ vált ki, később az agyag kimosódott közülük.

1983 szeptember 23. péntek

Bejárat bemérése a völgyvonalától.

A zöld-zöld ~~Atak~~ elágazása előtt kb. 10 méterrel lm széles kalcittelér megy keresztül a Z úton.

Szintezés eredményei: táv az út közepéig 52,20m. Függő: 702cm

Táv a patak közepéig: 61,20m. Függőlegesen 802 cm

Bejárat szelvényezése /Rajz a következő lapon/

1983 szeptember 24. szombat

Szivattyúzás, 3 fő, 8,5 óra, vezető Kovács Péter /Félix/

Emlékek másnap. 3 szűkület: Szilvamac, Ferde, Fölbújás.

Egyik sem vészes, bár kellemetlen. Az utolsóból jócskán levertünk. Fürdőszoba és Szauna: elég szar, bele a vízbe.

Kuszoda: nagyon szép profilja van. Szébb a Szabadság-bg.

Kuszodájánál, mert szinlő is van benne. Kényelmes is.

A Szauna is igen jellegű, lapos tetejű, de az alján víz van.

Most nem "túl nagy".... /szelvény a következő oldalon/

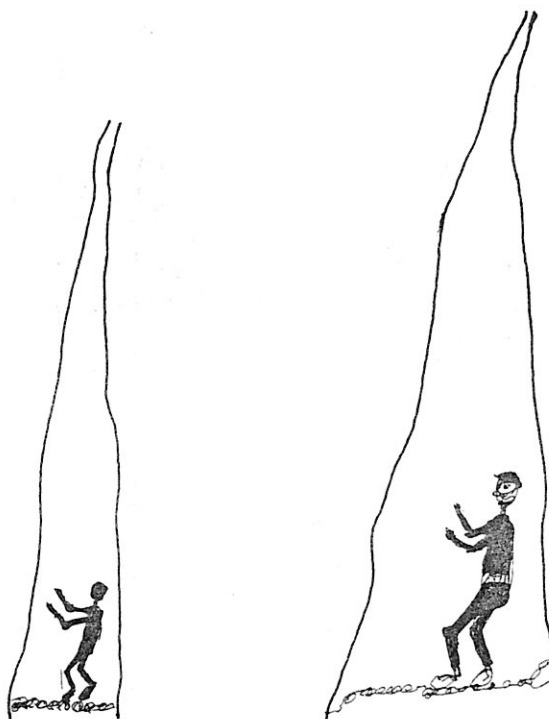
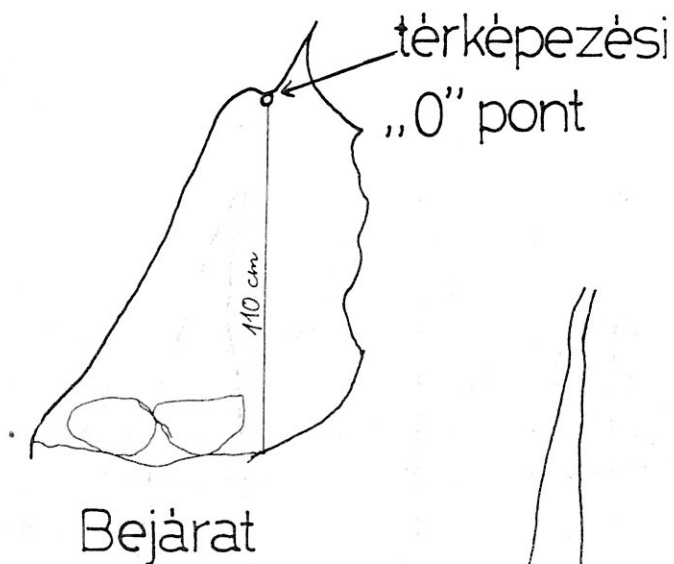
Szép hasadék sok hejen. A patak medre kavicsos, fekete vegyes kavicsok, 1-3 cm átmérő, általában laposak. Félix egy lófogat is lelt. A falak sok hejen feketék.

Kuszoda

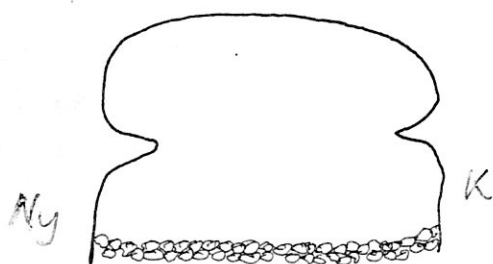
Szauna

DANCA - BARLANG

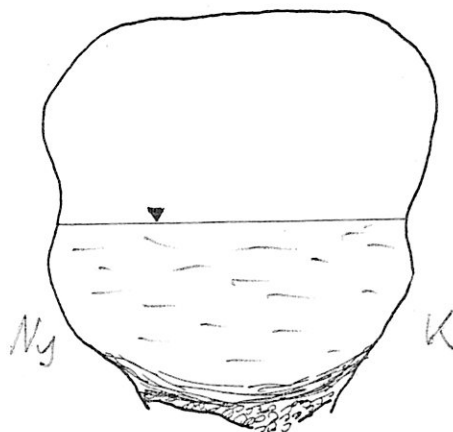
/Emlékezetből készült szelvényvázlatok /

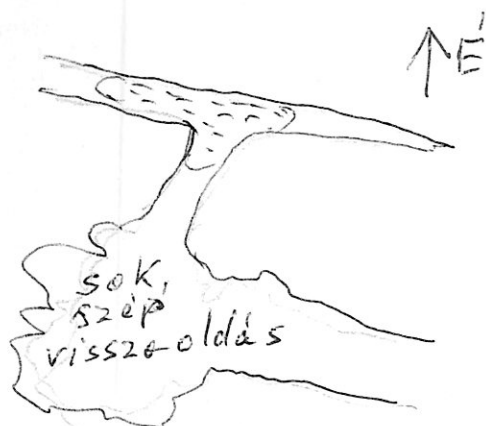
Hasadék járatok
/több részen/

Kuszoda

Szauna

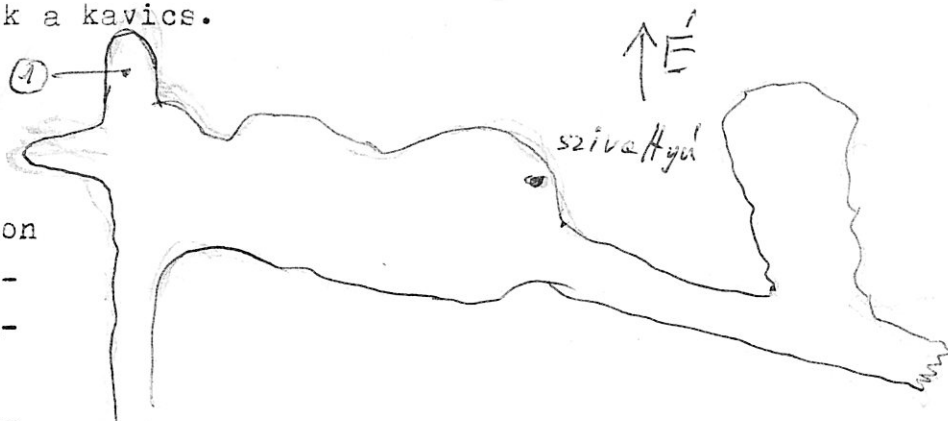

A Fürdőszoba előtt erős visszafordítású falfelület, rajta csepkléfojtás is visszafordva. Itt egy kereszt-töréses rész lehet, a Fürdőszoba eleje is ebben van. A Szifon előtt átöltözés, de előtte a tóba "márulás". A bemenéskor induló zagy-ár befelé ment tovább, azaz a túlsó oldalon még tovább tart a medence. Más irányok-

ban masszív agyag van. Az augusztusban leszivott részeken 1-2 cm széles száradási repedések vannak már. Az egyenes járat fojtatását csepklő és agyag zárja el.

A tócsák agyagjában rétegesen vagy alul kavics is van.

A szivattyú csövét egy rúdra lógattuk, ezt az aljzatba bebökve jól érződik a kavics.

1/ A meredek falon /kb. 80-85°/ esés-irányban "karrbrázdák" vannak, mint a Vass Imre-

bg.-ban csodáltuk. Im hosszúak, de csak 2-3 cm méjék lehetnek. A hasadék felső részét nem néztük meg, pedig ott is lehet érdekes. Végül kb. 20cm-nyit sikerült leszívni. Egyik megállásnál egy 8-10 mm hosszú, fehér izeltlábút láttam.

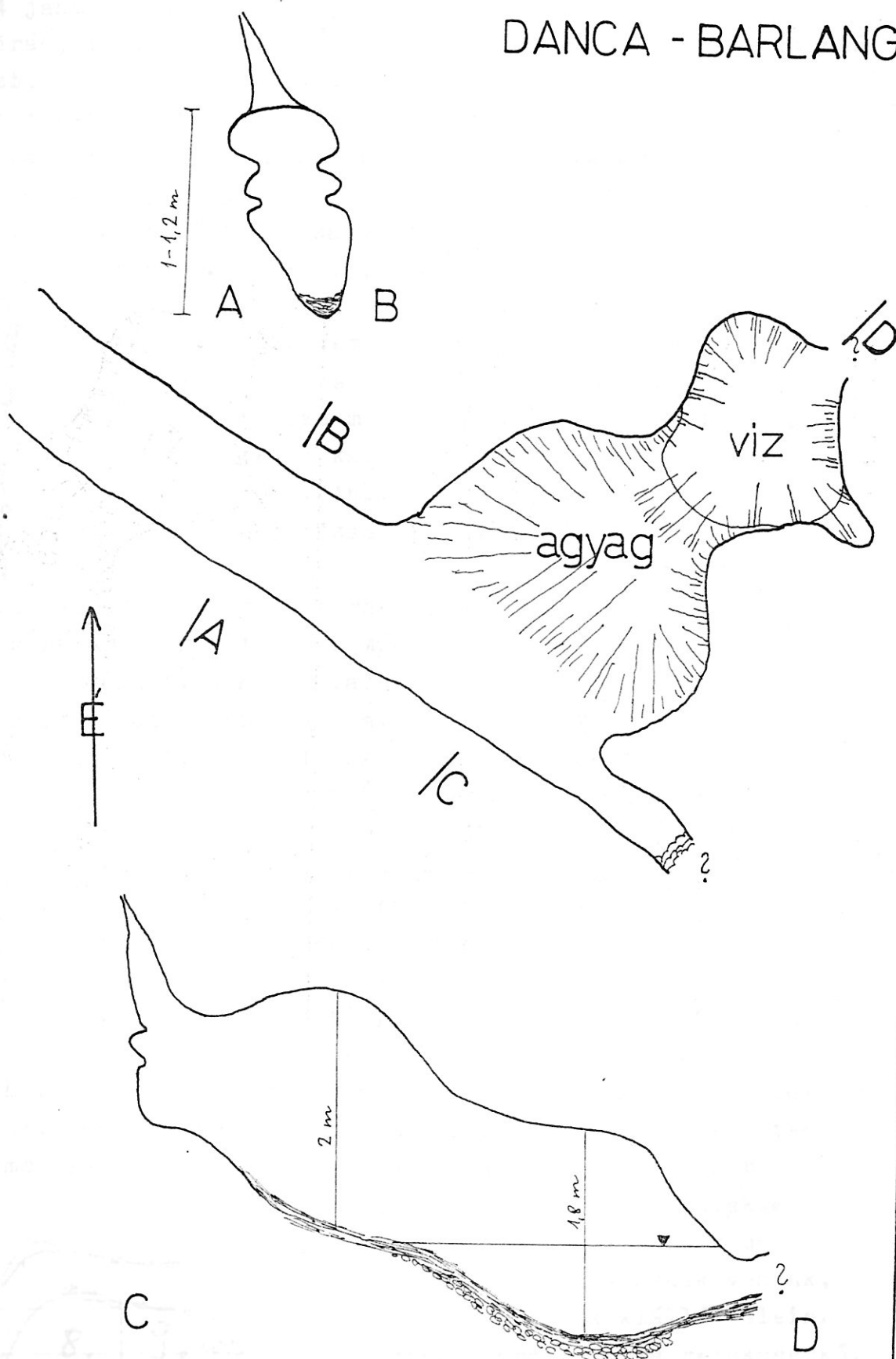
A patakmederben több hejen látni, hogy kavics-csikos "agyag" ülepedett le. 2 kavics-csik általában, a teljes vastagság 20-30-40 cm, ebben kétszer 1-2 cm a kavics. Ezt az egészet a patak újra átvágta.

A szifon

/Emlékeze'ből/

DANCA - BARLANG

A szifon 1983 szeptember 23.-án

/Emlékezetből készült vázlat /

Kraus Sándor 1983 szeptember 24.

1984 január 28. szombat

Bejárás, térképezés, 8 fő 22 óra /!/ vezető Vidics Zoltánné
Kuszbda végén borzkoponya.

Elágazás-terem falak vetővel, csepkövek.

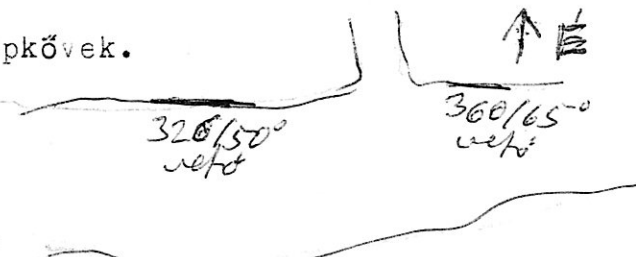
Szifon 50cm méj, 70 cm széles

Most a víz a járatprofil felső
szélén van. Efölött visszaoldott,
mosott fal /35cm/. Följebb agyag-
lerakódások.

Ördög-terem: az egyenes /NY/ fal
vetőbreccsa, az egész terem az.

Fal 286/63° dőlésű. 5-20 cm nagyságú

szürke mészkődarabok,
fehér kalcittal körül-
nőve. Ahol nincs kalcit,
ott rózsaszín anyag ül.

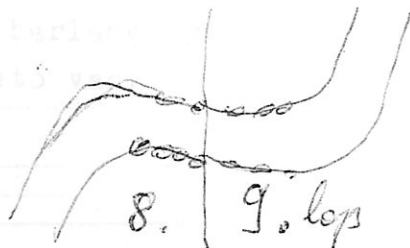
/6.lap alja?/ Benyomult barna "homokkő"
talán őskarsztos kitöltés. Még mindig
breccsa a kőzet. A Kis Omladék-terem is
breccsás kőzet és ez a barna, néhol téglavörös "homokkő"
alkotja a főtét, falakat. Egy részen 2 m magasan látszik a

"homokkő szerkezete. 1-20 cm vastag
rétegek, határozott rétegzettség /
/Ojan, mint egy "töbörkitöltés"./

Átbújás: borsókő a NY falon, tetarát-
ták. A borsókő 5 mm átmérőjűekből
2-3 cm-es csomók lettek a kőzeterek
mentén, a repedésből jött ki a lé.

Piszkoesfehér színűek.

Itt már a kőzet szürke és csak vékony /2-10mm/ kalciterek
vannak, viszont rengeteg litoklázis, benne vörös kitöltés
1-2 mm szélesen.

8-9.lap: a járat breccsában
megy, apró köves. A falakon
nagyobb /5-10mm/ borsók és
1-2 mm-es huzat-tüskék vannak,
de csak a kövek kiálló élein.
Színük sárga. Dupla retেকcsepkő,
alatta függőcsepkő oldalán
heliktit, szalmával.

Danca-bg.

- 15 -

Ugyanitt repedés-borsók, néhány retkecsepkő. Kicsit tovább egy repedésben heliktit-tük, 1-2 mm vastagok, 3 cm hosszú, vízszintesen állók. Egy másik tü végén 2 cm után egy 2 cm-es szalmácska lóg.

Kétoszlopos-terem: apróra tört kőzet, 5-8 cm-es darabok, köztük sárgászörős "agyag" kitöltés. A terem végén heliktites függőcsepkövek, tövüknél és oldalukon 3-5 cm-es heliktit. 3-5 mm vastagok, belül lukasak, "pisilős" példányok.

Sipcsont-terem: homogén szürke mészkő /?/, 1-5 mm breccsából álló, de ez az eredeti szövet lehet /zátony?/

Tovább a járat 50-60 cm széles, amibe alul 30 cm szélesen bevágódott a patak már 1 m méjén. Alján egy-egy foltban megültek a kavicsok. A fal teljesen hullámos.

Nagy Kanyon: breccsa a tágulatban, omlik a fal.

Nagy omladék-terem után magasan kitöltve a járat. Agyag és homok rétegesen, ez kimosódott, de a résekben tanúfal maradt. 350/60° réteglap, 50 cm-es rétegek, a mader is ebben megy egy szakaszon. Itt már 2m méj, de csak 20-30 cm széles. Maucha L.szerint középső anizuszi kőzet, a dögök mellett sok Crinoidea-nyéldarab van benne.

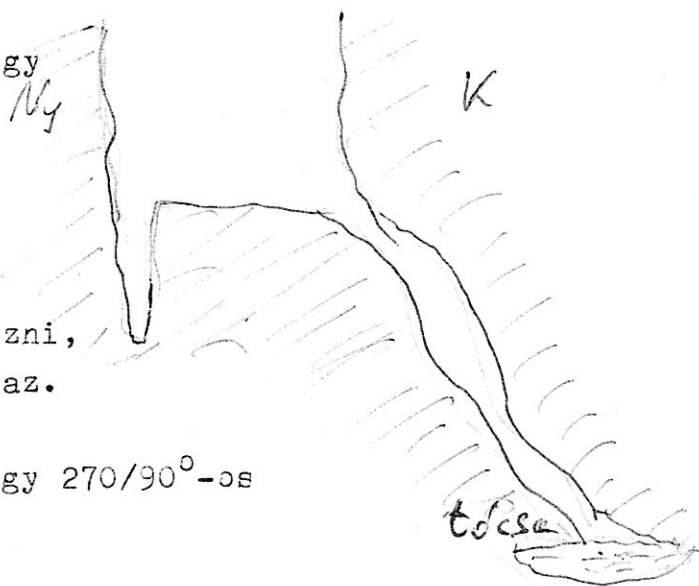
107.pontnál lévő terem: kb. 3 m agyagfal, a talp K oldala is agyag.

A meder bevágása itt feljebb megy
megy kb. 1 méternyi, úgy
fojtatódik tovább. Erimama s
szerint ezen a környéken
jelenik meg a fekete bevonat.

A 112.ponttól elkezdünk szintezni,
mert alaprajz készült, de csak az.

Az adatokat nem gépelem le.

A barlang nyelő felőli végén egy 270/90°-os
vető van.

- 30.pont: elkeskenyedő kürtő, huzat onnan jön. Ujra táncparkett.. Széles járat, menyezeten csepkő.
- 32.pont: terem van, borsókő jellegű képződmények is. Alja hófehér csepköves. Terem méretei... Alja omladékon fehér és barna csepkő.
- 33.pont: Ny felé 5 m magas kürtő megy fel. A főtén több hejen erős visszaoldás.
- 33-34. leszakadt menyezet
- 34-35: képződménydús menyezet, tük.
- 36.pont: -135cm a táncparkett, borsókövek is vannak.
- 37.pont: széles járat, erős csepkő-visszaoldódás a retkek-nél a főtén.
- 38.pont: dús csepköves heliktitekkel. Táncparkett még mindig sok apró huzathorsó.
- 39.pont: táncparkett -100 cm
- 41.pont: dús heliktites itt is, erősen visszaoldott nagy függőcsepkő. D felől omladék a fal.
- 42.pont: laposodik a járat. Magasság 60cm, szűkül, szélesség 15 cm, agyag és kőzet, dús képződmények, kissé visszaoldott. Vége

Indulás a barlangba reggel 1/2 10-kor.
Végponttól indulás kifelé 21-kor. Utána mentünk föl a Tündér-ágba, aminek a végéről indulás vissza 23³⁰-kor. /Éjféli álm-fojósója..../
Kijutás a felszínre reggel 1/2 8-kor.

=====

2013 március 1.

Nos, hát legépeltem életem leghosszabb barlangtúrájának hejszini feljegyzéseit. Nincs felírva, de tudom, hogy vízmentesen vittünk be váltócuccot, és a szifon után átöltöztünk, mert minden vizes, sáros volt. Estefelé /a kajáláson kívül/ koffein-tablettát kellett bevenni, de a Tündér-ág már így is félig-meddig lebegő tudatállapotban mérődött.

Danca-bg.

- 18 -

Innen is lett az egyik neve Éjféliáalom-fojósója.

Kifelé jövet a Szifonon kívül a szűk szakaszokon kisebb sérülések is történtek. A szükület-csoportban a Felbújósban egy kövön kellett oldalt hejzetben átemelni a derekamat, de csak némi pihenés után volt erőm erre a kis mozdulatra. /34 éves, rutinos, jó kondiban levő barlangász..../ Kiérve a havas hegyoldalon Félix már nem tudott felmászni, ő Erimamával körbe ment az országúton.

A méréseket feldolgoztuk, a sáros göncökön levő kavicsokat vizsgáltuk /DAN.17 minta/. A főjárat kiszélesedő végén apró legyececskék voltak, tehát tényleg a víznyelő alatt lehetünk.

A késő utódoknak javasolható, hogy a nyelő felől ássák ki a barlangot, mert nagyon szép, és onnan könnyen járható. A forrás felől az omladékos, kúszós és szifonos útvonal még a keménytökö barlangászoknak sem igazán javallható. Sajnos, én sem voltam azóta a Dancában, nem is tervezem /illetve csak a nyelő felől/. Erintetlen, szép képződményes barlang, kár, hogy a Tündér-ágot kénytelenek voltunk "elrontani" végigjárása során. Egyébként igen aljzatot még és azóta sem láttam, képződése izgalmas lehet -- de hát ehhez is oda kell menni, mintát venni az üledékből.

KÖSZÖNÖM, hogy láthattam!

Danca-barlang

Tündér-ág

(POLIGONMENET)

Mérést végezte: Kraus Sándor 1984 január 28. án
a FTSK kutatóinak segítségével

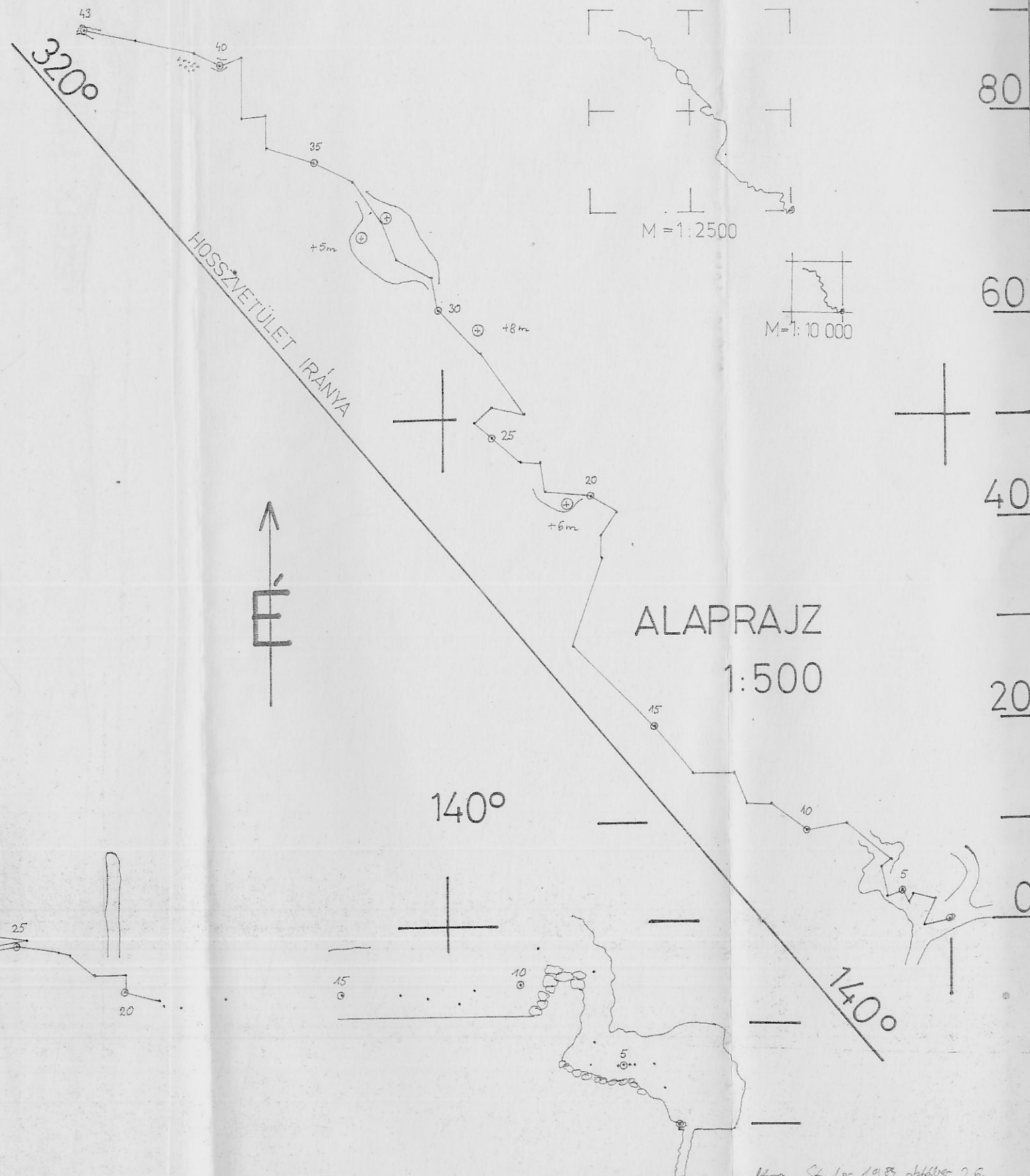
Poligonhossz: 170,7 m
Műszerek: geológus kompasz
Freibergi kukkantós lejtőszögmérő
colstok /2 m-es/

Szerkesztette: Kraus Sándor /1984 okt. 25/

Koordináták /m/
saját

Szuanyogh

0 pont	x=0,0	+241,5
	y=0,0	+155,0
	z=0,0	+13,8
43 pont	x=+89,3	+330,8
	y=-85,3	+69,7
	z=+10,5	+24,3

ALAPRAJZ
1:500

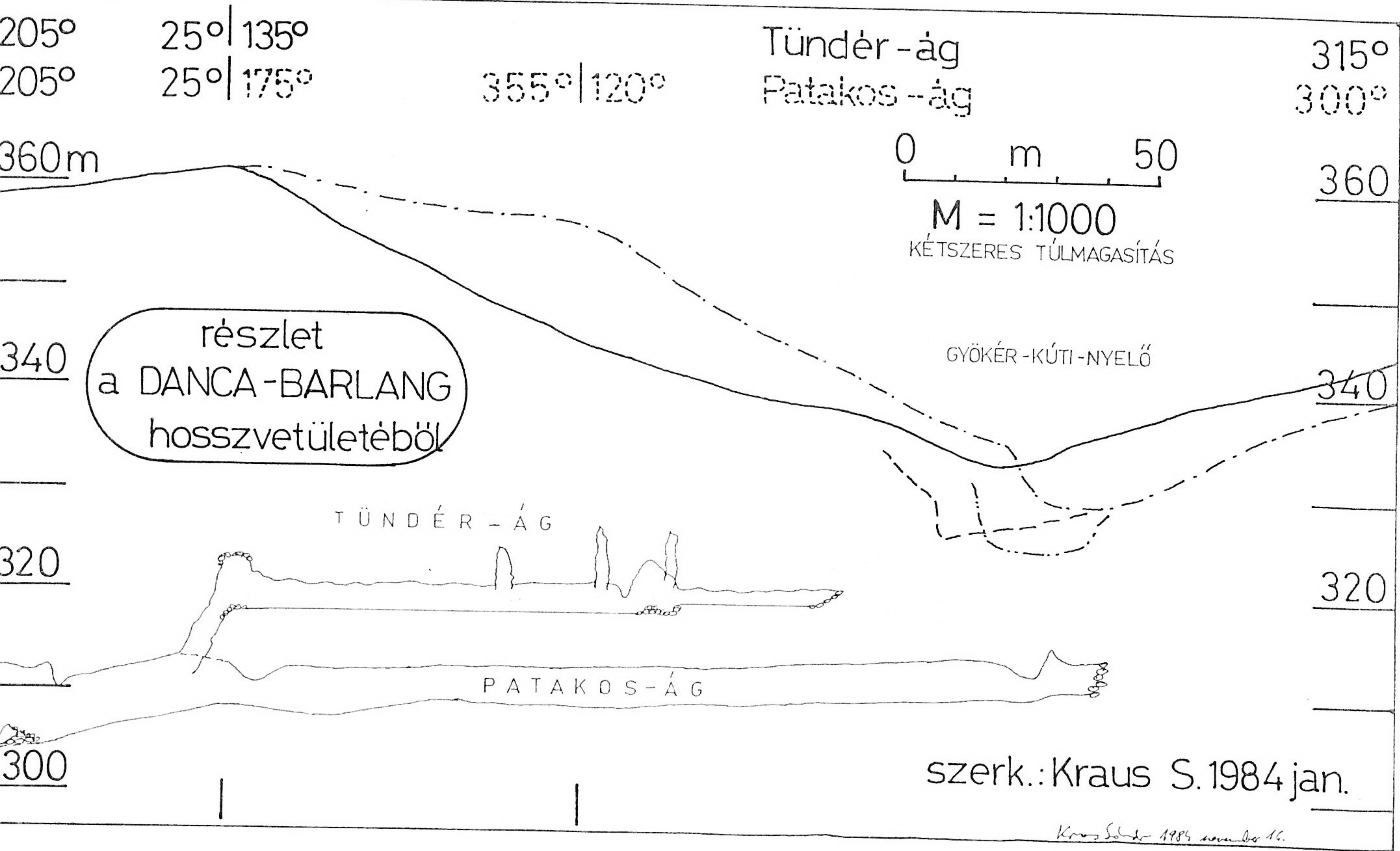
+15m 320°

+10

+5

0

HOSSZVETÜLET
KÉTSZERES TÚLMAGASÍTÁS

-10-

65

Vidics-barlang és környéke
/Aggteleki-karszt/

Régi feljegyzések gépelése

Szenthe mesélte 1984 februárban, hogy a nyelőcsoportot Domola-házi-nyelőnek hívják. A 30 Forintos túristatérképen a Domola-házi-tető /329m/ K-re, az Almás-völgy -- Kecse-kút-völgy között van. Az ugyancsak emlegetett Bánya-hegy még keletebbre, a Kecse-kút-völgy -- Vizetes-völgy között.

A Vidics-barlang nyelőcsoportjával szemben, a Jósza-völgy é oldalán van a 38-as barlang. Regős J. mesélte 1984 II

1983 augusztus 6. szombat

Mérés. Szilvai úr + 3 fő az Almás-tető felől jön. Vidicsné + 2 fő többörmérések.

16-os: -1,5 m, 2x3m, meredek falak, frissen tűző beszakadás.

15/A: 0m méj, a 15-ös mellett önálló méjedése nincs, csak "tereplépcső" 1,5 x 2 m.

15-ös: a 17-esnél 3-4 méterrel méjebb, ez a legnagyobb ebben a csoportban. A töbör pereménél kb. 7m-rel méjebb. Zárt szintvonala 5x8m. Oldalában Paris quadrifolia és páfrány is nő.

13-as: Ez az igazi, barlanggal. /Erről van a régi fotóm is./

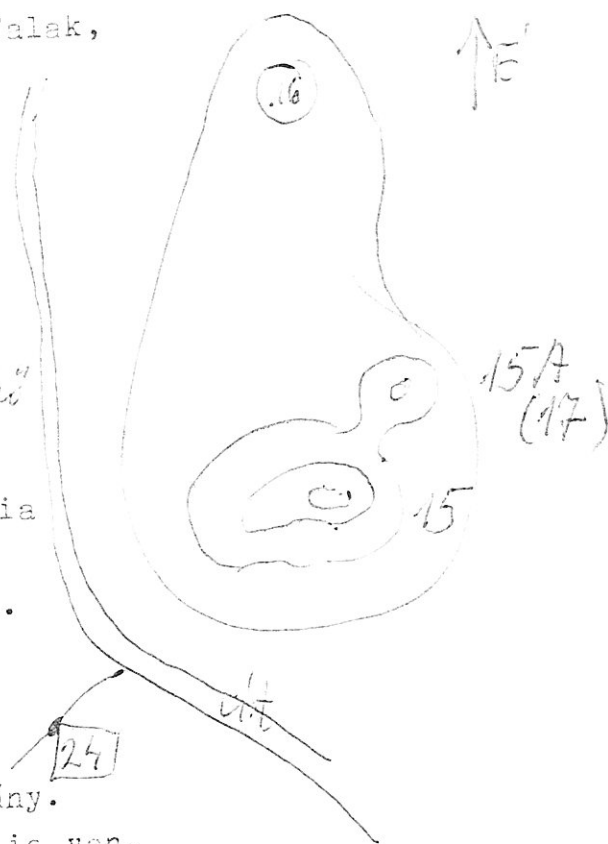
-5-6m, é oldala közel függőleges szálkő, mohás. Sok árva-csalán, Asarum europaeum, páfrány.

Az alján áll a Nagy Fa. Csalán is van.

Teljes méjsége 9-10 m lehet a töbör peremétől.

14-es: kis beméjedés a 13-as fölött kb. 8 m-rel.

0m méj 2x1,5m nagy, csak "tereplépcső". Sok Asarum europaeum, 1 páfrány, pöttyös tudófa /?/

12-es: -1,5 m méj, 3x3m nagy. A 13-as felé 2m magas nyereg a 11-es felé 1,5 magas. Asarum, Polygonatum /salamonpecsét/, páfrány, pöttyös tüdőfű /?/ és összetett levelű barka-level. Elég meredek oldalak 3 felől, csak a 11-es felé enyhébb.

11-es: -2m, 3,5x4 m. Meredek oldalak. Alján 1,5 m átmérőjű sik kör van. Asarum, páfrány, csalán, Paris, kúszó árva-csalán szerű növény.

10-es: -1,5 m méj, 2x2m. Meredek, frissen rogyó oldalak.

aktiv nyelő ! A 11-es felé 0,5 m széles vizmosás bukik át a nyergen, míg a Dél felől bejövő völgyelés függőleges falú vizmosással zárul alul. Asarum, pöttyös tüdőfű /?/, följobb páfrány. A vízlevezető nyílás 0,5x0,3m lehet. A 10--11--13 pontosan vonalban van, a 12-es Kelet felé kissé kilóg.

9-es: -3m méj, 8x10m nagy. Tölcséres, alján 3m átmérőjű sik rész, alja is teljesen benőve. Főleg az a "bodzalevelű" növény, Asarum, csalán, páfrány, moha. É oldalán mohás szálkő. A 13-as felé 3 m magas nyereg van.

8-as, 8/A: -3,5m méj. A java 3x3 illetve 3x7m /együtt a kettő/. Iker-méjedés, a 8/A laposabb, de azonos méjségűek. Nem túl meredek oldalak, de a 8-as alja lméternyire meredek. Moha, fű, más növény csak följobb van, de ott is kevés. Fű, páfrány, Polygonatum, csalánlevelű harangvirág, Paris, Majanthemum. Az agyagon moha, a kidőlt fákön is. Viola, árvacsalán /?/, pöttyös tüdőfű

8/B: -0m, 1,5x2m, csak "tereplépcső" a 8--8/A-tól Észak felé 5m-re.

7-es, 7/A: iker-töbör É-D irányban, -3m méj, 5x8m. A 7-es kicsit méjebb /-3,5m/. Meredek de mohás oldalak. A 7/A-ból a 8/A felé árok vezet a tereptől -1,5m méjen. "Bodzalevelű", páfrány, följobb fű legalább 3 faj, de a lésszerű az uralkodó, ami az erdőben is van.

7/B: "forrás" /?/ -0,5m méj 1,5x1,5m, enyhe oldalak, mohás agyagfal, gyalogbodza /?/, "bodzalevelű", Asarum, "árvacsalán". Nyergétől a 7/A -2m-re van. Mellette Lilium martagon is van.

Dagonya: -0,5m, állóvíz, 2,5x1,5m, aktiv dagonya. A völgyvonalnál 3-4 méterrel magasabban van, de a 6-7-7/A-7/B vonalába esik.

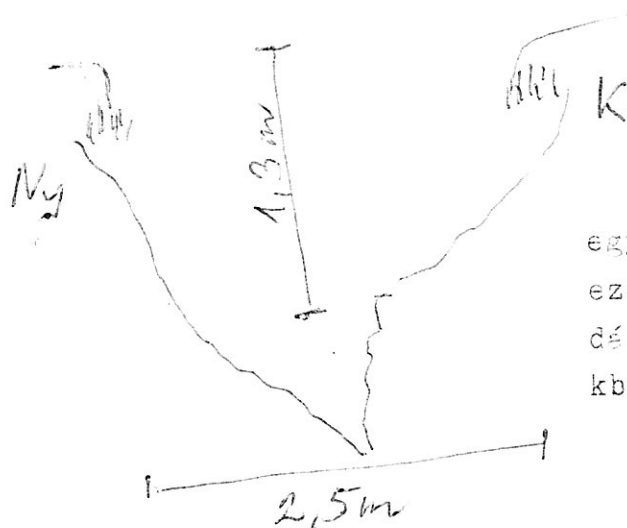
6-os: -1,5m méj, 3x4m. Lapos, végig növényes. Asarum, "bodzalevél", fű /sáslevelű/, más fűvek, facsemeték /főleg nyárfa/, csalánlevelű valaki. Campanula, pöttyös tüdőfű.

5-os: -2m méj, 6x8m, lapos, teljesen növényes. Sok csalán, Asarum, "bodzalevél", peremén nyárfa sarjak. Pöttyös tüdőfű /?/, óriás Polygonatum, szeder, árveccsalán /nagy/, elvétve páfrány és sás-fű.

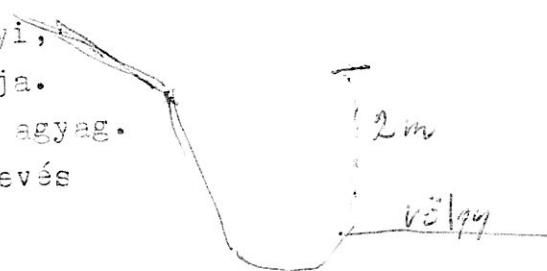
4-es: -0,5m méj, 2x3,5m. Északi szélén nyelőhej. Lapos, az oldalfalak közepesen meredek, alján 1,5 m átmérőjű sík rész van. Agyagos oldalfalán moha, kevés növény. Asarum, "bodzalevél", páfrány. A víznyelő pont az 5-os talpánál kb. 1 méterrel magasabban van.

3-as: -0,5m méj, de csak ezért ennyi, mert a mellette menő út/völgy/ levágja. Területe 2x3m. Oldala vöröses, nyers agyag. Asarum, pöttyös tüdőfű, 1 páfrány, kevés "bodzalevél".

2-es: -1m méj, 2x3,5m kiterjedésű, teljesen friss beszakadás. /1980-ban!/ Vöröses nyers agyag.

Csak tölgymagoncok és csalánlevelű harangvirág magoncai. Egy 6cm átmérőjű gyertyánfácska beszakadt, ez ma ferdén áll, egy oldalsarja már függőleges, ez 1,5 cm átmérőjű. A beszakadás alján 30 cm átmérőjű lukon kb. 0,5 m méjén lelátni.

1-es: -3,5 m mély, 6x8m. Körülötte sűrű nyárfa-csometés, meg rózsaszín virágzatú magaskórós növényzet, sűrűn benőve, fákkal is. Csalán, szeder, Asarum, Solanum dulcamara, szélén martilapu. Nyelő ÉK felé, fölötté meredek fal, másutt kevésbé meredek. K felé túlfójtó árok van, alja 2x1m síksíggal. A nyelő 0,3x0,5m, kb. fél méter mélyen belátni.

=====

1983 szeptember 24, szombat. Tektonikai mérések a 13.nyelő környékén. Szép napos idő. /A mérési adatokat nem gépelem le mert ábrázolt formában már megvannak. /

=====

1983 augusztus 6, szombat. Vidics-bg. 14⁰⁰-16³⁰ két fő, Kovács Péter. Bontás, geol. vizsgálat.

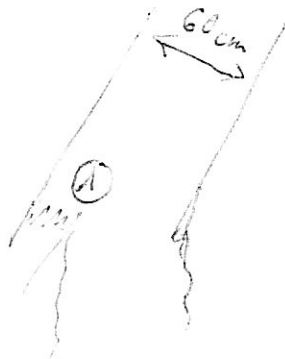
Kicsit kellemetlen, de nem vesztes a lejárás. Vödörözés a depó-szinten, nézelődés. Sok hejen gyökér lóg be. Északi szélénél egy 35 cm széles, 80 cm hosszú, sárga csepkőlefojtás van, csepkőlécekkel. Az egész erősen vissza van oldva /ebből kaptam régebben mintát, VID.1. leírva./

Maga a hasadék 035/55° sik mentén alakult ki, szélessége átlag 60 cm. 1/ Az "átlagos" főte ~~xxxx~~ rétege alatt egy

5-10cm vastag lemezes-gumós rétegcsoport van. Fekete mészkő, közte fehér erecskék--rétegek, néhol kivastagodva. Ugy tűnik, hogy a mért főte a réteglap. MEGSEM!

A réteglap 328/30-35°. A depó-szint fölött szélesebb réteg oldódott ki belőle, ott jól mérhető.

=====

1983 augusztus 7, vasárnap. Csendes eső volt éjjel egészen reggelig. Egyszerűes mérégetés, nézelődés.

Almás-tető /a Nyugati csúcs mérési pontja/ A kőtől Dél felé kb. 20 méterrel a szekérúton néhány kőzetkibukkanás van. Sötétszürke /fekete?/ vékonylemezes, gumós mészkő /?/, e egyenletes dőléssel. A csúcs rétjén további kibukkanások. /A mért értékek ábrázolva vannak, nem gépelem le./

9-es nyelvő A nyelvő ÉÉNY oldalán van szálkó kibukkanás 2x3m felületen. A kövek teljesen mohásak, de lepucolás után jól láthatóvá vált a vékony réteges felépítés. 5-7mm vastag, néhol 10-30 mm vastag rétegek hullámos felülettel települnek egymásra. 4-10 cm-ként erősen kioldott réteg van, míg 25-35 cm-es rétegcsoportokat erős, több centiméter széles és méj kioldódás különít el. A rétegfelületek erősen hullámosak, kissé gumósak. A hullámok kb. a réteg vastagságával azonos magasságúak. /mérési adatok ábrázolva vannak./ A fal-felület^{2x} közepén egy 20-30 cm széles hasadék osztja ketté. Elmozdulásra utaló nyomot /rétegcsoport elmozdulását/ nem látok, de ez nem jelent semmit. A külső fél méteres rétegcsoport NY felé elx van csúszva kb. 20 cm-nyit. A gödör DNY-i csücskében is kibújik a kő, két 0,5x0,5 méteres darab, meg egy kisebb. Rétegzettségnek csak a metszetei látszanak némejik oldalon. Ezt inkább nem mérem.

=====

Az eredeti jegyzetlapokról gépelve 2013 február 25.-én.

Kraus Sándor

A Vidics-barlang nyelőcsoportjának felmérése

A Ferencvárosi Természetbarát Sportkör Barlangkutató Szakosztájának hagyományos kutatási területe az Aggteleki-karsztvidéken levő Szabadság-barlang rendszere. A Csoport 1982 év végén kutatási engedélyt kapott az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivataltól, hogy egy közeli, eddig még nem kutatott barlangrendszer feltárását megkezdhesse. Ez a feltételezett üregrendszer az eddigi munkaterülettől ÉK felé hejezkezik el, az Almás-tető hegytömbjének a Jósua-patak völgyére néző ÉK-i oldalán.

A kutatandó objektum egy Y-alakban elágazó víznyelő-sor, ahol a körnaéken lehulló csapadék egy része elnyelődik a föld alatt, majd hosszabb-rövidebb út megtétele után a völgyben fakadó források valamelyikében lát újra napvilágot. Feladatunk ennek a vízjárat-rendszernek feltárása.

A barlang, mint föld alatti vízfojás, a befoglaló kőzet tulajdonságai után a rajta átfojó víz mennyiségétől függ leginkább. Ezt pedig legpontosabban a vízgyűjtő terület meghatározásával lehet megismerni. Jelen esetben egyetlen "teknőről" van szó, ami azonban a viszonylag meredek hegyoldalon erősen aszimmetrikusan fejlődött ki. A vízgyűjtő terület pontos meghatározása a nehezen hozzáférhető 1:10 000 méretarányú térképeken is csak viszonylag nagy hibával végezhető el, mivel a határoló "gerincvonalak" leolvasása erősen szubjektív. Ez a hiba terepi felméréssel gyakorlatilag teljesen kiküszöbölhető.

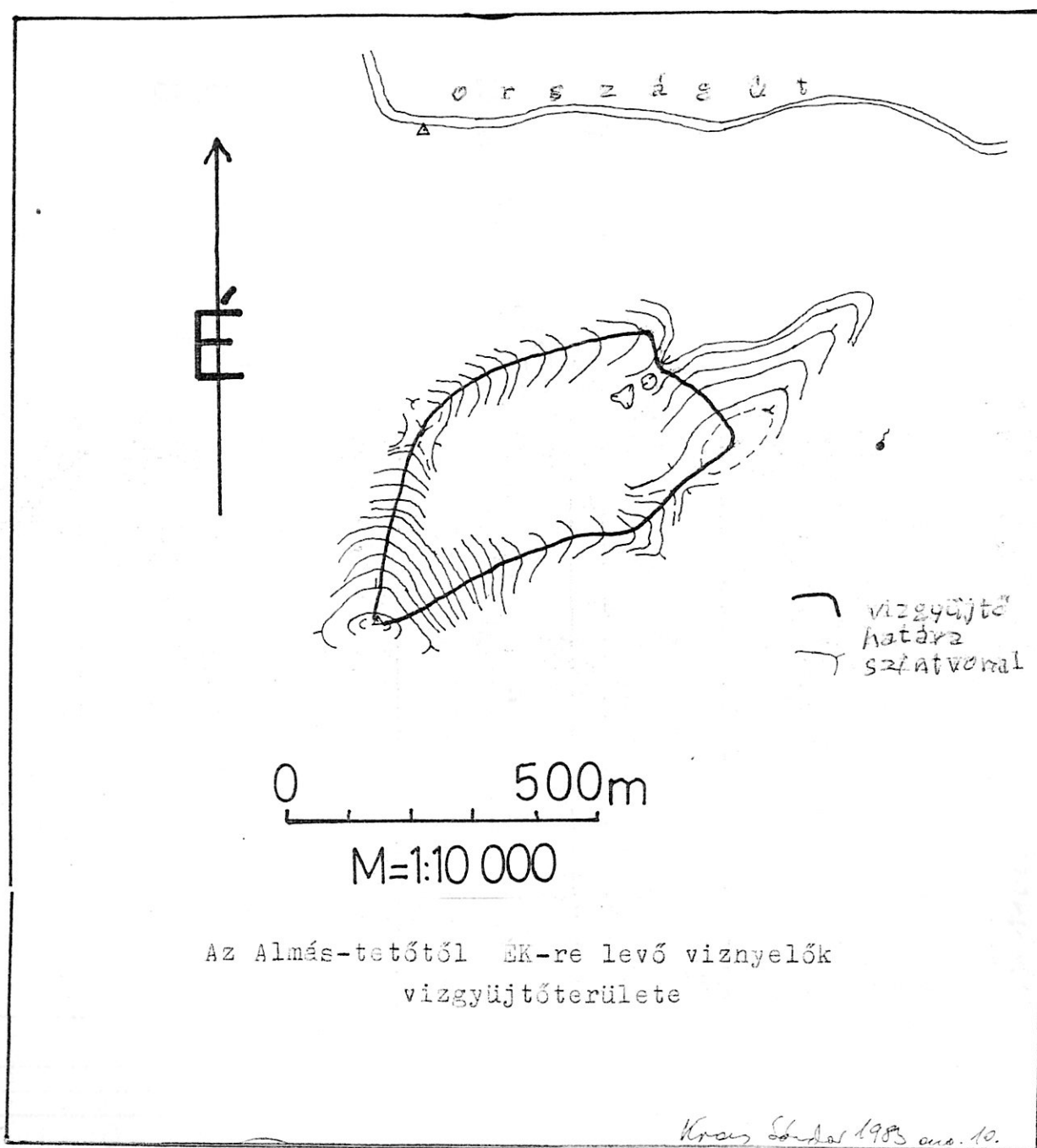
Szintén lényeges a víznyelő és a völgytalpon levő vízkilépés közti szintkülönbség megállapítása, ami a barlangjárat esésviszonyairól ad tájékoztatást. Ez térképről is közelítő pontossággal megállapítható, de a pontos mérés megbízhatóbb értéket ad.

A víznyelő-sor jelen esetben 16 önálló, kisebb nyelőtölcsérből áll, amik y-alakban hejezkezik el. Ezeknek mérete, egymáshoz viszonyított hejzete szpeleomorfológiailag érdekes, mert ennyi, egymáshoz ilyen közel elhejezkező, jól fejlett víznyelő nagyon ritkán található a területen. Ezeknek

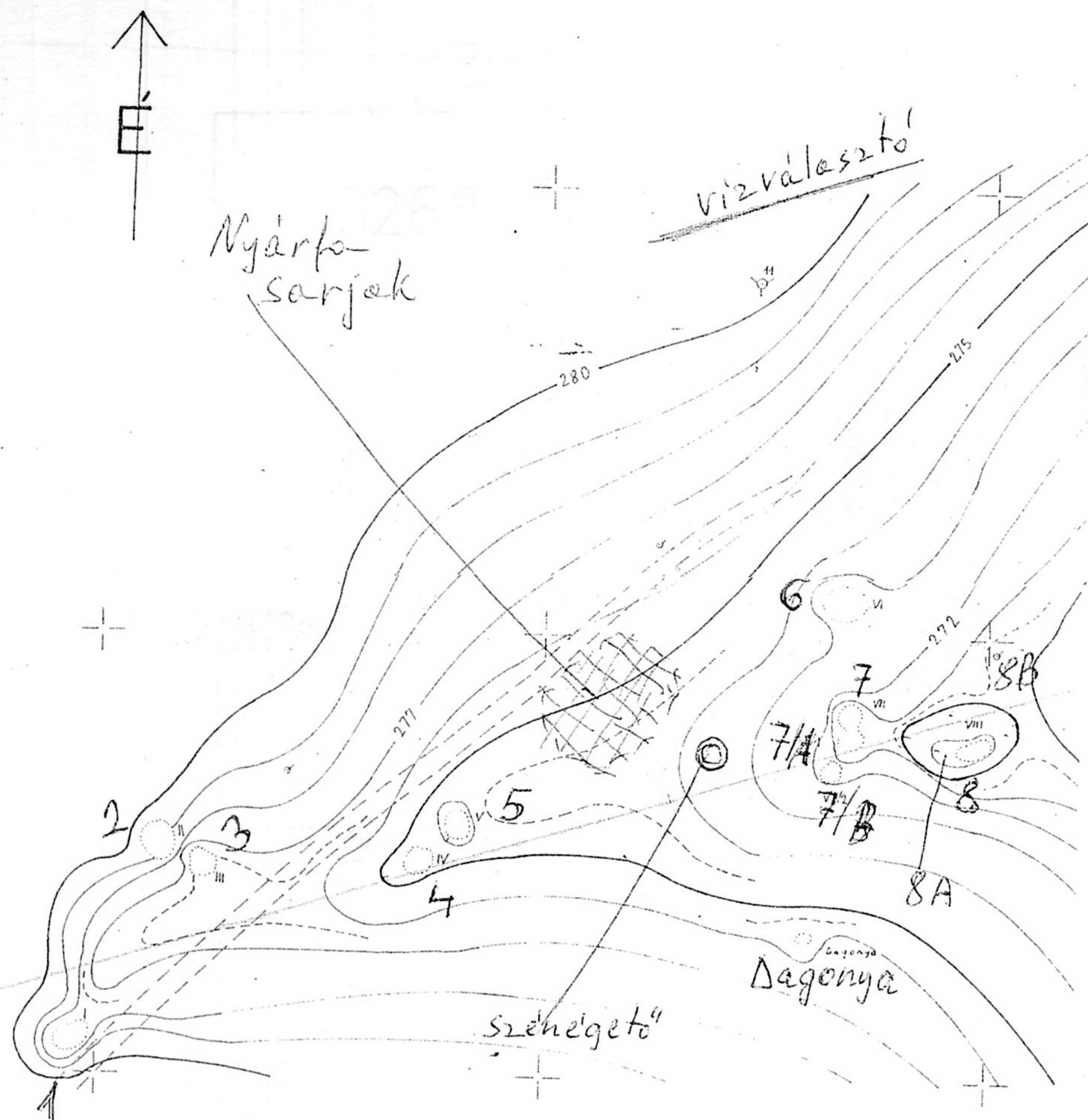
alakítási elemzéséből a járat hátravágódó fejlődésére lehet majd következtetni, ami a karsztgenetikának még eléggé sok kérdőjelet tartalmazó részlete.

Mindezek figyelembevételével gondoltunk arra a megoldásra, hogy a viszonylag nem nagy terület pontos felmérését Szilvai Péter vezetésével elvégezzük az 1983. év nyarán tartandó táborunk ideje alatt.

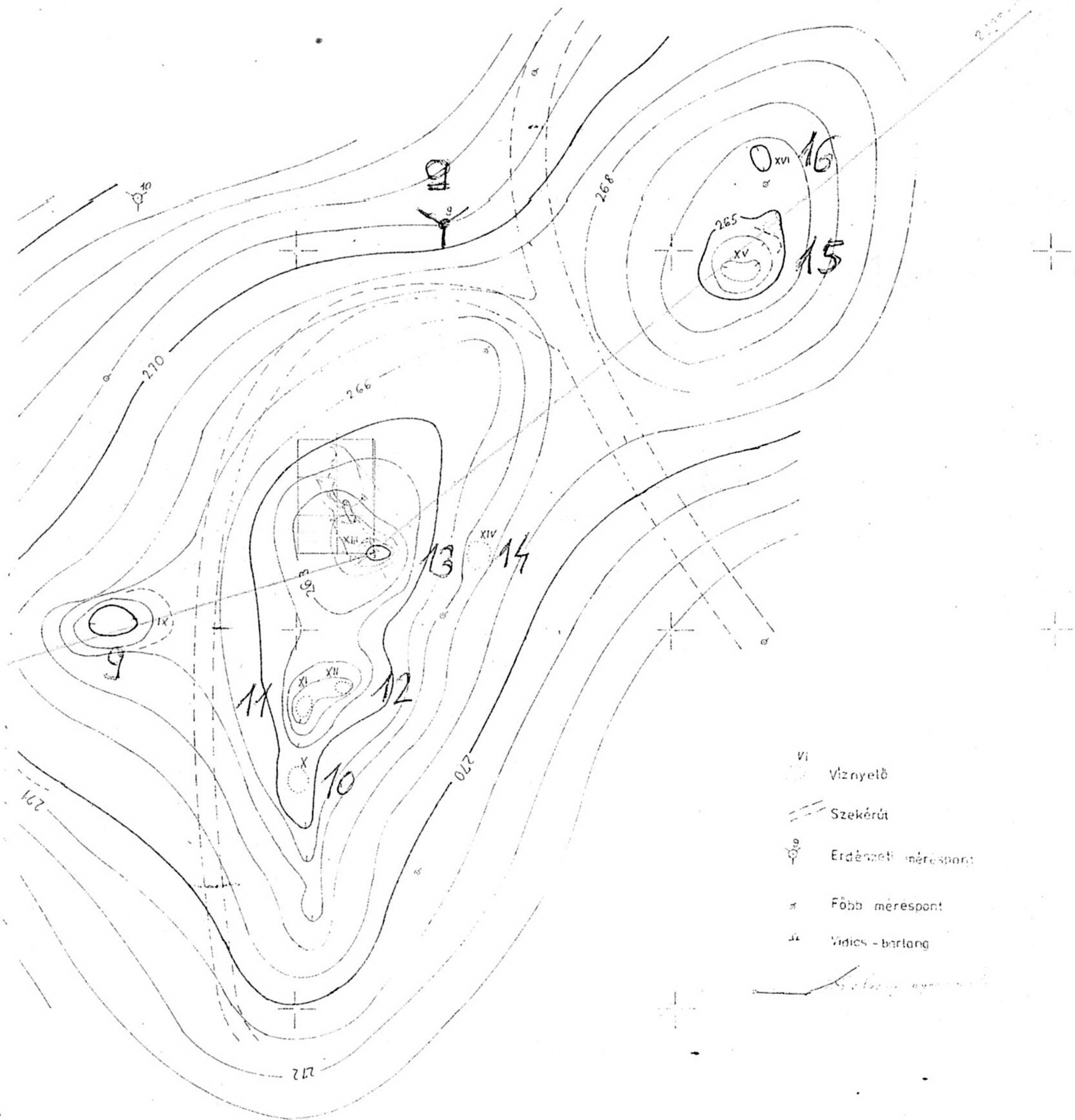
1983 szeptember 18.

A Vidics-barlang környéke

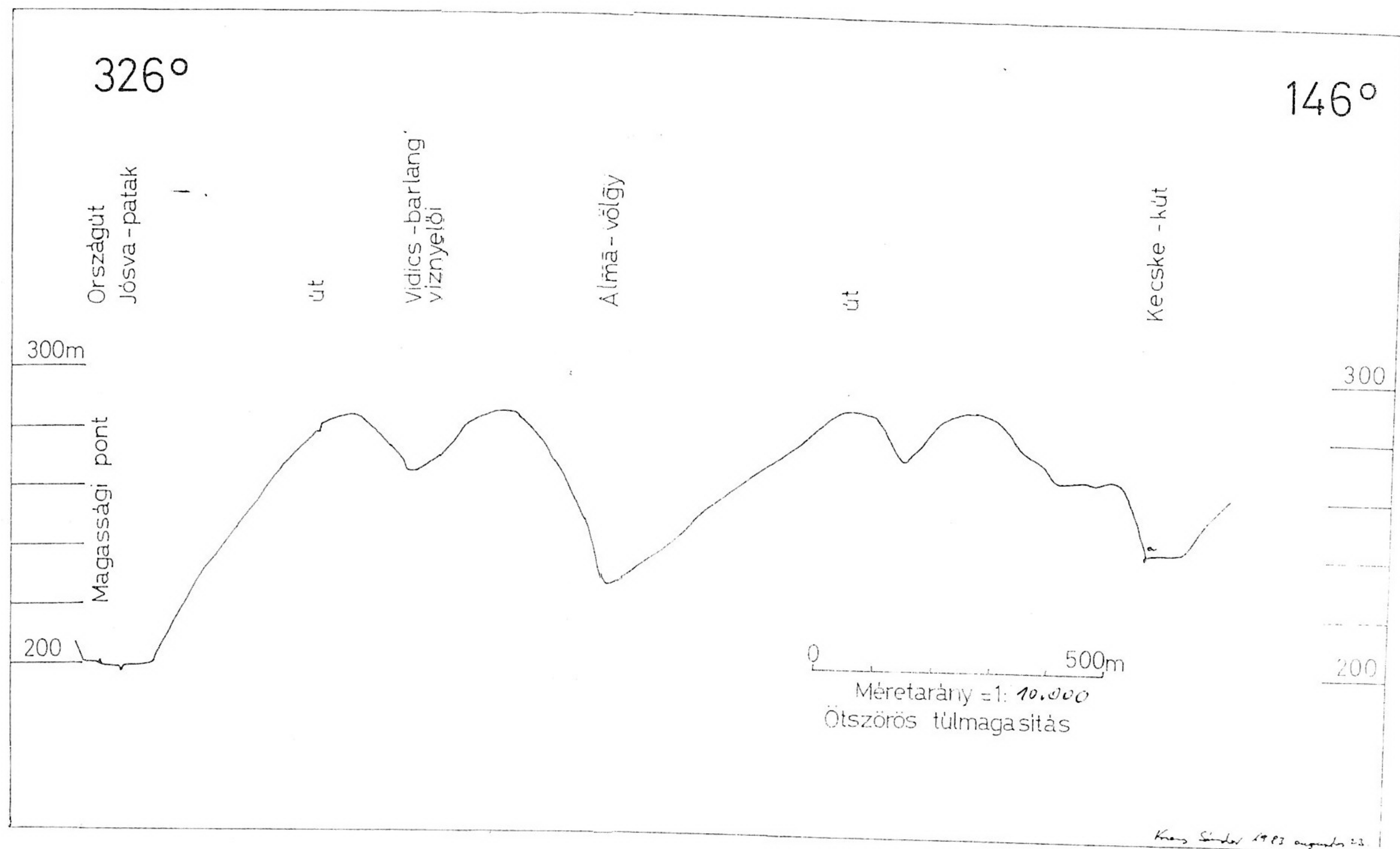
0 50m
M=1:1000

- VI Vízyelő
- Székérút
- Erdészeti mérőpont
- Főbb mérőpont
- Vidics-barlang

Szilvai P. 1983 évi felmérése

Krászlós 1982. július 4.

Egy ritka kicsepegési forma: a "függőcinke-fészek"

Szögligeti Julcsa-barlang, 2007 augusztus 8.

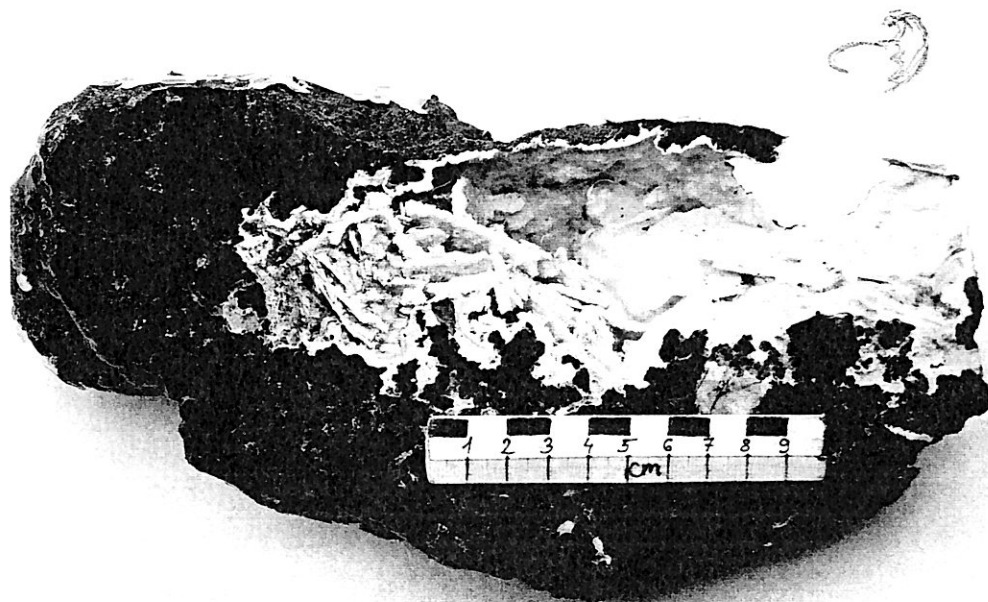
"Ismeretlen eredetű luk, átmérője 3 cm. A 11. pont alatt /legalább/ 260 cm méjségig, függőlegesen. Nincs benne korhadék. Lejjebb haladva ez kiválással részben kitöltött kicsepegési csőnek bizonyult. MINPA 7. /AGT.12/. A csepegési hej függőzve és ceruzával jelölve a főtén, ahol jelenleg /visszaoldott?/ kőzetfelszín van kiválás nélkül."

Vastag agyagba kb. 30 cm méj luk vágódott, a meszes oldat cementálta a környéket, így később medence lett belőle, amiben kalcitlemezek is képződtek. A kiválás anyaga montmilch-jellegű, csiszolata /SSI.851/ katódluminoszkópban nem világít, azaz oxidatív körülmények voltak, mint a tisztességes csepköveknél várható is.

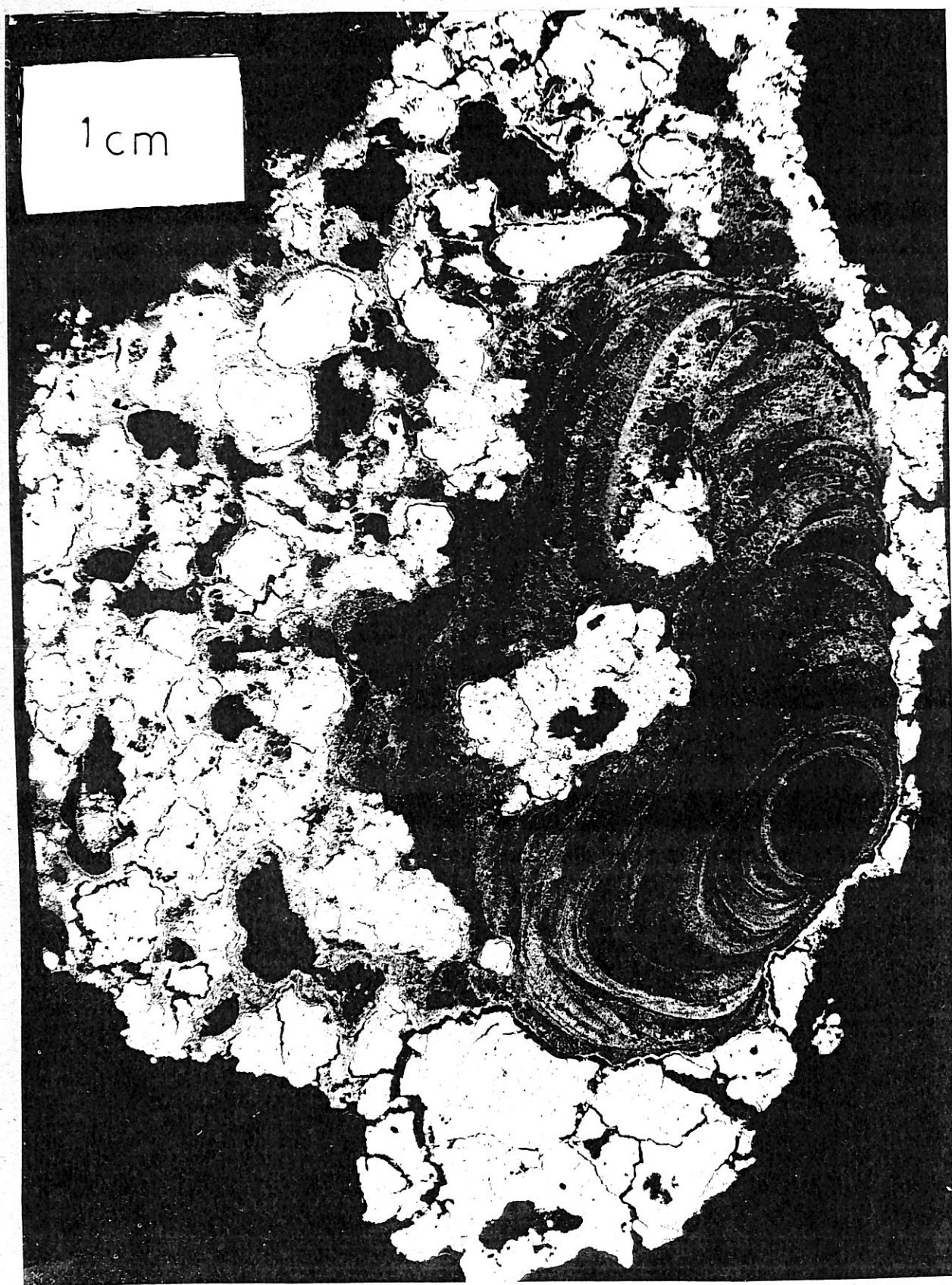
A lecseppenés magassága legfeljebb 2,3-2,6 m volt, tehát nem "ütött" nagyot /?/ -- mégis igen méj lett a gödör. Feltételezhető, hogy az aljzati üledék a víz hatására "összerogyott", kialakítva ahosszúkás henger formát. Körülötte boltozatot alkotott a nedves agyag, ami azután lassan kalcitosodott is.

Azaz hasonló módon lett, mint a csepkő csészék, de azok inkább szélesebbé válnak, nem ilyen méjiek. Itt talán az esésmagasság és az aljzati anyag különlegessége miatt alakulhatott ki ez a ritka forma.

2012 december 15.

CSI. 851 / K

Szögligeti Julcsa-bg.

Ásványtani röntgenvizsgálatok

2012 nyarán az ELTE Ásványtani tanszékén végzett mérések, amiket 2013 elején értékelt ki Zsike.

Ferenc-hegyi-barlang FER.5. minta: fekete kupac az Allatkertben. CSI.317., katódluminoszkópban egyes borsók körül halvány világítás van itt-ott. RTG: döntően kalcitból áll, de kevés kvarc is van benne, azon kívül /vasas ?/ dolomit, meg valamennyi agyag, amiből a kaolit több az illitnél.

Pisznice-barlang PISZ.23. /alsó és felső rész külön vizsgálva/. CSI.1187., katódluminoszkópban sötét, azaz oxidatív körülmények között történt a kiválás. Ja, a Palota-ág alsó részéről származó feckekefészek-jellegű apró borsókó, alul zöldes színű agyaggal /?/. RTG szerint tiszta kalcit mindkét része.

2013 március 25.

Tányéros csepkő /N.488 F csiszolat/

1/ Miért lesz "medence" egyes állócsepkővek tetején?

A medence-peremek fejlődhetnek később "tányérrá".

Ezen a csiszolaton sima /vizzszintes/felső felület és medencés szakaszok váltakozva létezik. Valószínű, hogy a vízhozam /csepegés/ váltakozása vezérelte a kétféle alakot, azaz a csepkő tetejének állapotát.

Feltételezhető, hogy a tető és az oldal váltópontján /körben/ erősebb volt a kiválás, mint az epolett-borsókőveknél is megfigyelhető. Az eddig "álló" víz hirtelen megindul, a CO_2 jobban ki tud jönni belőle. Kisebb csepegésnél itt egy perem kezdett felemelkedni. A folyamat öngerjesztő, a csiszolatban látható, hogy a "gát" tetején rendre vastagabb a kiválás. A medencében betöményedik a víz, de mivel nem mozog, nincsen kiválás. A tömény /nem túltelített !/ oldat a peremen átbukva további CO_2 -t veszít, és azonnal kiválik a mészanyag.

Lehet az is, hogy a kis medence kifojsi heje körben vándorolt -- ez természetesen a csiszolat síkjában nem látható. /FELADAT: "vizzszintes" csiszolatot készíteni./

Ekkor a medenceperem azon részén, ahol nem volt kifojs, a kapillárisan feljövő oldat /meniszkusz/ bepárolódik vagy csak erősebb a CO_2 veszítése. Így a perem erősebben növekszik mint a többi rész. Ezt a feltevést erősíti meg a csepkő belsőjében levő rendezetlenség. A Baradla 8. minta nagycsiszolata még zűrösebb medencét mutat, ami viszont a csepkő tetején kisimul. Ez azt valószínűsíti, hogy nem a vízcséppesési magassága okozza "becsapódási krátert".

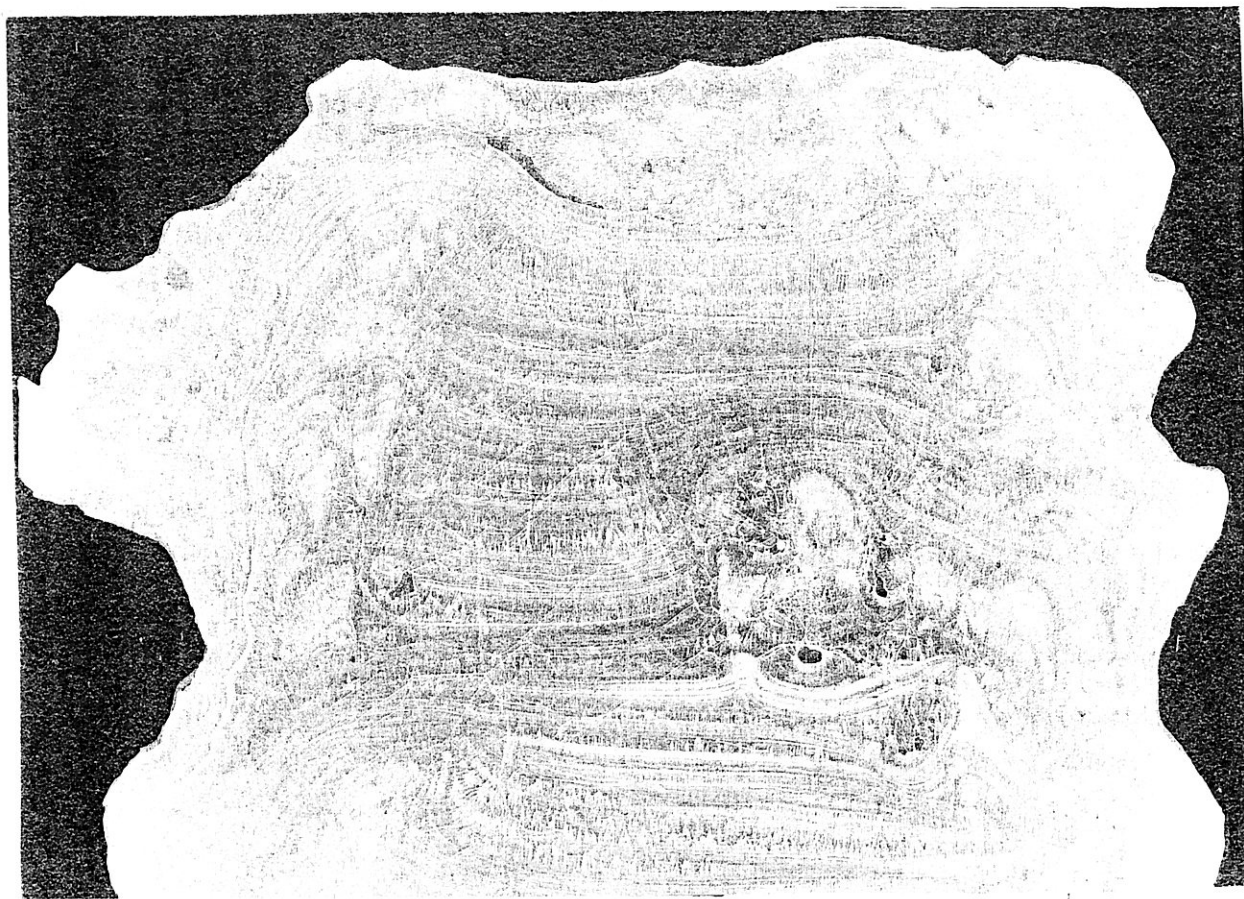
A gátacskák magassága /0-2-5 mm, tehát a víz meniszkuszával összemérhető nagyságú. /A Baradla 8. 1 cm fölötti./ Ez al támasztja az oldat felszivódása miatt történő kiválás lehetőségét. FELADAT: keresni más mintákon is ezt.

2/ Ciklikusság a mintában vékony rétegzettségű kiváló csoportjai közel azonos vastagságú váltakozást mutatnak a medencére jellemző, függőlegesen megnyúlt kristályok rétegeivel. Utóbbiak állóvízi képződésűek, míg a vékony rétegzettség a lefojódó, vagy legalább is gyorsan cserélődő vízre jellemző. Erősebb nagyításnál esetleg meg lehet számolni a vékony rétegecskéket, hátha összefüggést mutatnak a Nap 11 éves ciklusa okozta csapadékváltozással. A dolog nem irreális, mert átlag 3 ciklus nagysága 1 cm, és 30 év alatt tud ennyit nőni egy állócsépkő.

Mindazonáltal lehet, hogy tévedtem.

2013 február 20.

N. 488 F

Magura-bg. (ERDÉJ)

1 cm

Buborékvonalak

Tegnap a Mátyás-hegyi-barlang alsó részén, a Nagytravi alatt, a szemben levő /DK/ oldalon "pöttyöket" fedeztem fel egy kb. 2,5 m magasan levő ferde réteglap alsó oldalán. FOTO. Jaj-de-nagyon megörültem neki, mert ijenséket még csak a Vass Imre-barlang végén láttam FOTO. Ott egy meredek falfelület aláhajló oldalát diszítik /majdnem a Ciclopsok-csarnoka előtti kágyar bal /../ oldalán/. Ezt akkor -- az összefutó vonalak alapján -- buborék-feláramlási oldásnak feltételeztem. A Mátyásban első ötletként a szivárgó oldatok által kioldott ujjbegy-karrokra gondoltam.

Itthon előszedtem a Vass Imre-barlangban készült képeket /mijen szerencse, hogy vannak!/ és tényleg felfelé összefutnak a "gyöngysorok". Felfelé haladó buborékok szeret/het/nek összefutni, míg a lefelé csorgó oldat nem tud ilyen gyakran szétszakadni. /A felszíni vízfojások, fojók bifurkációja /?/ nagy ritkaság./ Ibból adódóan tehát a Mátyásban látott pöttyök is buborékok ~~xxxxxxx~~ által képződhettek.

A gázbuborékok hajlamosak lapos vagy enyhén lejtő főtéken megtapadni egy ideig, amire barlangokban általában bőven van lehetőség. Mindkét hejen aláhajló kőzetfelületekbe oldódtak a formák, közel azonos méretűek is. A Mátyásban ugyan nem láttam /még/ összefutó sorokat, de itt jóval enyhébb dőlésű a rétegfelület, míg a Vass Imrében majdnem függőleges, tektonikus /?/ felületen vannak.

Aláhajló felületekbe oldódott árkocskák gyakoriak a Ferenc-hegyi-barlangban /FOTO/, amik gyakran vízszintes főtésekbe futnak fel /Szenthe I. 1984/. Ezzel ellentétben a fentebb leírt buborék-pöttyök önálló beméjedések, többnyire /szorosan ?/ egymás mellett. Ráadásul mindkét eddig látott hejen patakos barlang/rész/ben fordulnak elő.

Az eltérés oka -- pillanatnyi elképzelésem szerint -- az lehet, hogy a méjből folyamatosan érkező meleg vízből állandó a gázkiválás, így gyakoriak a felfutó buborékok,

amik árkokat oldanak az aláhajló kőzetfelszínbe.

A "patakos" barlangokban az időszakos árvizek nagy mennyiségű oldott gázt hoznak magukkal, aminek maradéka a megsszendesedő vizből lassan válik ki, feltapad a falakra.

Mivel hosszú ideig nincs utánpótlása, hejben tud maradni, és egyre méjebb "ujjbegy-karrok" old a kőzetbe. Természetesen ez többezer árvizet feltételez, amiknek során a már megkezdődött méjedésbe jobban, valószínűbben meg tudnak tapadni a buborékok; öngerjesztő folyamat alakul ki. A meredekebb felületeken árkok is kialakul/hat/nak.

A Béke-barlang aláhajló felületein néhol az áradáskor feltapadó agyag felületén sokkal apróbb /miliméteres/ buborékhejek ismernetők fel /már ha valaki alaposabban hajlandó nézegetni ezeket/. Ezek csak a legutóbbi áradás nyomát őrzik, vagy az "agyagban" levő szerves anyag rothadásakor keletkező gázok előbújásának nyomai. További vizsgálatokkal ennek is utána kellene nézni. FELADAT.

2013 január 20.

Farcu-barlang

/Erdéj, Kiráj-erdő E oldala, Biharrósza; Rosia mellett/

Sötétszürke mészkő, erősen karos hegyoldal, töbrökkel és saspáfránnyal borítva. /Szeder is volt, de azt most levagdosták. Utépités folyik./ Bauxitot bányásztak térség mélyműveléssel, hasadékokat meg nagy tereket töltött ki az agyag. Iggyjutottak be a barlangba. A tárók erősen zárózt, tektonizált kőzetben vannak, a barlang kiépített része kicsit feljebb van. Műanyag /!/ lépcsők, korlátok, tőrhető világítás.

Az agyaggal kitöltött részek mellett oldott a kőzet, minden felület vörösesbarna. Gömbös oldásformák szabálytalan elhelyezkedésben, átlag fejnyi méretűek.

A repedéseken szivárgó lóból zsirfényű, átlátszó heliktitok és csepkövek nőttek, állítólag 150.000 év óta. Valószínűleg többségük "egykristály". Tényleg nagyon látványosak. A kevés csepkő légfeljebb karnyi vastagságú. Néhol agyagos borsókövek is vannak meg egy /?/ csepkőmedence is. Alapos nézelődésre persze nincs idő, de ne is túl izgalmas -- viszont szép kis barlang. A fényképezőgémem nem működött....

2013 augusztus 16. /emlékek/

Tanulmányút Dél-Franciaországban

A MKBT barlanglátogatásace utat szervezett 2013 május 18-26 közti időszakra erre a kiváló karsztos területre. Bár az időjárás nem volt kedvező /a társaság meg pláne nem/, de azért néhány érdekes és szép dolgot láttam-láttunk. Tanulmányos volt..... Például májusban a Kékegy Mediterránban ajánlatos vastag hálósákkal táborozni. meg ijescik.

Grotte Piccolo /Olaszország/ jelentéktelen Üreg, kb. 5x10m benne kis Mária-szobor és némi csepkő. Szurdokban van, sok és sokféle páfrány és más kiváló növények. X Capo di Ponte falá fölött egyik meredek út mellett van.

Roquefort város, a rapillon cég sajttérlelő barlangját néztük meg. Mint barlang semmi, mint sajt kiváló.

Grotta la cabane de St.-Paul des Fonts kiépitetlen illetve nem idegenforgalmi barlang, régen ez is sajttérlelő volt. Orcnideás fensikről ezekérut vezet le a majdnem függőleges hegyoldalon a faluba. Ennek egyik kanyarjától lehet elmenni a lukhoz. Forrásmészakőből faragott "téglaák" segítségével alakították ki a sajt-tároló termek válaszfalait és náhol az alját is. A kőzet fekete agyaggala és mészmárga rétegek váltakozásából áll. Vízszintes járatok két szinten, de valamiért nem éreztem, hogy be akarnak menni. Nagy és foltonon nagyméretű denevérek csoportjai lógtak.

Grotta de la Ficelle Villau város közelében, marna meredek törmelékletű tetején, a függőleges fal alján nyílik a bejárat azója. Hamarosan omiadékos, egyszeméjes fojósba értünk, sáros, randa estét minden. Fél csizmaszárig érő víz, majd kötéllidő illetve kacsakodóköttél egy meredéj oldalán. Nekem ennyi elég is volt. Némi csepkő is van, de semmi észra érdemes.

Abime de Bramabiau /bőmbőlő ökr-barlang/ Keve a tűzgyújtó ki-
fojós vízeséséből származik. 5 éve csak messziről néztük meg
a be-/ki/járatát. Környezetében szürke gránit van 3-5 cm-es
ortoklásokkal. Ebben a kőzetbe ékelődik be egy mészkő-cso-
port, amiben a magas hasadékok kialakultak. "Keskény" hasa-
dékbarlang alján rohan a víz. Van ahol 80 m magas-méj, de
csak 10-15 m széles vagy annyi sem. A sokfelé látott 20-25 cm
vastag mészkőrétegek kőzetben van, de sok pendantszerű be-
nyílás is van. Oldalrepedések mentén keskeny ázacementákba látni be.
Néhány cseppkövesedés, függőcseppkövek, de csak tömegesek,
inkább lefojtások. Igen hegyesen most is erősen csepeg. Több
hegyen az egész járat főtéje cementált onladék, nem túl biz-
tató. A barlang /beutatatott/ felső részén a fekete agyagos
rétegek jutnak túlújba. Dinoszaurusz lábnyom a főtén, alatt
ta 10 cm vastag fekete agyag volt, ebben járt a jószág a
jűrában. A felső részen ökaraszt üregeiben barit /!/
vált ki később, rajta valami vasas érc lett MINTA.

Grotte de Labeil Régészeti patakos barlang. Hamvasztósos
bronzkori temetkezés, az égetés is a barlangban történt,
ami különös. Acromrétegek 1 tszanak a letört cseppkövekben
MINTA. A patakon dolomitromok fodrai láthatók. A szoká-
sos kőzetrétegzettség /15-25 cm mészkő, 1-3 cm pala/.

Aven Armand Újra meglátogatása -- most is csodás a renge-
teg tányéros cseppkő

Grotte de Lavigilán a méj völgy túlsó oldalán van, tehát
azonos környezet, azonos történet, hasonló méretek, mégis
egészen más a kivétel. MIÉRT???? Cseppköves barlang, semmi
különleges, de azért vannak dolgok itt is. Katakombus terem,
a főtén néhol még láthatók az eredeti formák, a többi lesza-
kadás. Az a tulipános barlang, cseppkőbe vert régi lépcsők-
kel. Agyag aljzatot kicseppesítések, cseppel bevonva. Ferde
vető mentén sok lépcsőn le a "fojtó" szintjére, itt kidőlt

őriáscsepekővek is vannak. Tovább itt van a "világ legnagyobb" csepekőlefojása, 20 m magas, 100 m hosszán, egyenes falat borít be. Még tovább néhány csepekő gát következik, a vízen tutajok is léteznek és végül egy gyönyörű hatalmas oszlop, jó vastag, tényleg szép. Innen vissza, fel a törésen. A világítás elég gyenge, sok hejen látni a régi kiépítés maradványait is.

Gouffre Géant de Cabrespine Valami metamorfitek közé becsapódott /?/ 1-2 km széles karbonátban van. A völgy is ebben alakult ki. Fekete, 5-20 cm-es rétegvastagság, fehér kalciterek, ferde rétegzettség. Iszonyú magas terem gyűrűs felszakadású tetővel. A rétegek mentén sok csepekődob nyúlik be a magasban. Lent aragonit "bokrok", pálcák, csavarások. Sok a csepekő is. Fent, ahol törött a csepekő, a 20-30 cm vastag, átlátszó /!/ fehér csepekő a régi, ezen néhány centiméter vastag barna /agyagos ?/ színezetű következik. Egy kürtőben belógó gyökerek láthatók. Többen elvü önkiszolgáló vez tőszöveg-autómaták vannak.

Grotte de Limousis Járatánál bort érlelnek, beljebb csodás oldásformák a főtén /is/. Csepekővek néhol, többege visszaoldódott /légerózió, azaz páralecsapódás/. Beljebb állóvíz-szint kristályos kal, a legvégén egy csodás "tűske-bokor" lóg 3-4 m mérettel, 2-3 m szélességgel, csupa tükristájjal. Több hejen légáramlásos oldás a csepekőveken. A régebbi kiválás hófehér, a külseje barna, esetleg több rétegcsoportban is. A kőzet fehér illetve szürke, kristályos, de ahol a tűs dolgok voltak, ott fekete /?/.

Grotte de Miaux Vastagpados, tömör mészkő. Vízszintes, bő járát, kőzvilágítás, így biztosan nem lesz lámpaflóra. Szép vízalatti formák és omlások is. Nagy omlás cementált anyaga 3-4 m magasan, alatta van a mai járát. Állóvízi szint hosszán, másutt tufegátek az egész aljzaton.

1652 /?/ a legrégebbi felirat, az 1850-es évekből sok dátum. Fekete minden, de a letört csepkövekben nincs koromszík. Az új kiválások fehérek a fekete felületen. Próbaszelvényt ástak az aljzaton: 90 cm mésztufa/ kiválás, alatta agyag, ez alatt kavicsösszetétel. Feljebb hatalmas homokdomb, durva fehér homok, rajta 5-10 cm barna kőzetliszt. Egyes tufamedencékben kalcitlemez-kék törmelék van MINTA. A rajzos terem magas, 8 másodpercig szól a visszhang /!/, tehát tényleg alkalmas kultikus hejnek. Itt a szép sima alánajlásokban vannak a rajzok. Egyes alánajlások teljesfőtével rendelkeznek, aminek legfőtetjén feltapadt szürke ~~xxxxx~~ homok maradt meg máig is /"buborék-kupola"/.

A hatalmas bejárati teremről mesterséges bejáraton jöttünk be. Utakat alig építettek, néhány lépcső van és egyes gödröket kitöltöttek betonnal.

Grotte prehistorique de la Vache neve tehénistálló múltjára utal. Nem túl magasan a völgytálp fölött nyílik. Lakóbarlang volt a magdaléni korban, rengeteg csonttöredék volt benne, és sokra képeket faragtak; a híres oroszán/?/ is csak néhány centis ábra. Tűzkő nyílhegyek, csont varrótükök több méretben is. 50-60 cm vastag mésztufa/kiválás alatt van a méteres kultúrréteg, ami alatt fejnyi méretű kavicsok forrásvízi eredetűek lehetnek. 2m magasan egy előző /földtani/ korból származó fekésszint maradványai, keltókéreg látszik nyomokban. A kultúrréteg fölött néhol 1-1,5 m vastag csepkőoszlopok is vannak, ami először gyanús volt, de aztán láttuk, hogy anyaguk montmilch, tehát lehetséges 12 000 év alatt ekkorára nőniük. Feltevés szerint itt laktak, a túloldali Niaux-ban meg "kultikus tevékenykedtek".

Grotte de Lombrives Hatalmas bejáratú csarnok, amiben repülőgép-javító és gyártó üzem volt a háború alatt. Film-felvétel céljából egy kis sportgép innen szállt ki egyszer. A főtéről ferdén is lógó függő kiválások jönnek. Néhány vastag álló "csepkő". Az aljzat kimosódása miatt leborult leszakadt hatalmas /3-4m átmérőjű/ oszlopok. Némely világítás van a barlangban, és kézilámpát kaptunk. Az őskori rajzok ~~xxxxxx~~ piros pöttyök és gyanús falkarcolások, valamint 30-50 cm-es agyag doborművek, laposan. Csepkővön túl nagy fekete-szürke kéznyomok /egy szerelő oda törölte az olajos kezét ???/ Kb. 30 cm tufakiválás, alatta fojódórda.

Grotte de l'Observatoire /Monakó/ 54 m mély, 18,5 °C van benne, mert a tető felőli oldalon a függőleges sziklafalat súti a Nap és átmelegedett az egész. Sok szép csepkő, egyes hegyeken borsó a csepkőveken, a függőkön főleg. Hagyományos /?/ hálózatai, lehullott oszlopok hegyei a főtér /?/. Ez akár doboknak is nézhető, vagy tényleg az. Sok hegyen légáramlásos visszafordulás a csepkőveken és ökölnyi mély lukak, gödrök is vannak, talán oldóképes csepegés miatt. Ezek szép gömböcs mélyedések, nem láttam még ilyen. Cementált kőzettörzselés és tömbök, csepkőmedencék kiválásai. A bejáratnál az épület mellett kalcitlemez-gyanús kitöltés van elválasztva.

Grotte di Toirano /Olaszország/ A nagy hegyeken van, 16 °C, szürke lemezes kőzet, de tömör, kb 30° dőlésű. Nagy függőleges kiterjedés, a felső részeken sok páralecsapódásos oldás. Beljebb 12 000 éves emberi lábnyomok, kéznyom, könyöknyom az agyagon. Ősdei /?/ agyagdobálás. Barlangi megve csontok /temető/ és karmolások. Na azután következett a JÁVA. Először tűs-borsós csoportok, majd lefelé a "SAJTOK" amik inkább túrószacskók. Ilyen sem láttam még "élőben", csak képen. Kalcitlemezek is vannak velük.

francia 2013

- 6 -

Mesterséges áttöréssel vékonyréteges mészkőbe jutottunk, ami önálló barlang volt. Ebben állóvízi szint kiválásai vannak egyik teremben. A kijárat széles foyosó, teljesen száraz, visszaoldott régi csepkövekkel.

Babja Jama /Szlovénia/ rövidke bűvőnej, anová a nőket és a gyerekeket rejtették annó.

Zelezna Jama /Szlovénia/ kis barlang, villanyvilágítás, barlangjáró iskolának bekötelezve. Jó vizalatti formák, némi csepkő, erős recens visszaoldás, de több felületen nyeles borsókövek vannak az oldott részek mellett. A bejárat közelében centiméterre kiálló kalciterek boxworkjai vannak a fekete mészkő felületén.

=====

Ennyi volt a nejszíni /túra után készült/ feljegyzés. Rengeteg fotót csináltam, de többségük csak jelentéktelen szakmai értékű, azaz teljesen felesleges. Ezeknek "értékelése" esetleg később még történik, de kevés van, amit ténylegesen használni fogok /tervezek/. A képeket -- az eddigi gyakorlatnak megfelelően -- országunként elhejezem a MKBT Adattárában, nátha valaki egyszer hasznát veszi. /Ugyan már!!/

2013 június 4.

Kraus Sándor